A. Or.
6264.

A. or.

6264

Salemann

Bayerische Staatsbibliothek
<36650948000010

UEBER EINE PARSENHANDSCHRIFT

DER

KAISERLICHEN OEFFENTLICHEN BIBLIOTHEK

ZU

ST. PETERSBURG

VON

CARL SALEMANN.

Tiré du Vol. II des Travaux de la 3e session du Congrès international des Orientalistes.

LEIDE, E. J. BRILL.
1878.

(

UEBER EINE PARSENHANDSCHRIFT

DER

KAISERLICHEN OEFFENTLICHEN BIBLIOTHEK

ZU

ST. PETERSBURG

VON

CARL SALEMANN.

Tiré du Vol. II des Travaux de la 3e session du Congrès international des Orientalistes.

(1879)

BIBLIOTHECA
HEGEL
DOCUMENTS

UEBER EINE PARSENHANDSCHRIFT

DER

KAISERLICHEN OEFFENTLICHEN BIBLIOTHEK

ZU

ST. PETERSBURG

VON

CARL SALEMANN.

§ 1. Die K. öffentliche Bibliothek zu St. Petersburg besizt in N°. 99 der im jare 1859 ir als Allerhöchstes geschenk zu gekommenen Dolgorukischen samlung morgenländischer handschriften eine Parsenhandschrift, welche der beachtung in nicht geringem grade wert ist. In der morgensitzung des dritten internationalen orientalistencongresses vom 24. august (5. September) 1876 [1]) hatte ich die ere in kurzen umriszen dise handschrift zu beschreiben, und gedenke im folgenden die damals flüchtig gegebenen mündlichen notizen näher ausz zu füren.

§ 2. Der codex — meines wiszens das einzige handschriftliche denkmal zoroastrischer literatur in Ruszland — bildet einen dünnen in schwarzes leder gebundenen quartband von 21 centimeter höhe und 15 breite, und besteht ausz 2 + 92 + 2 blättern jenes glatten gelblichen papieres, auf welchem für gewönlich die persischen

---

1) Bulletin du congrès international des orientalistes. — Session de 1876 à St.-Pétersbourg. — St.-Pétersbourg 1876, 8° p. 69.

handschriften geschriben sind, mit ausname von fol. 82—85, welche von anderem vergilbten papiere kleineren formates (19,25 centim. höhe, fast 15 breite) sind. Die zwei ersten so wie die zwei lezten blätter sind gänzlich unbeschriben und bei der foliierung nicht mit gezält.

Die handschrift, wie sie jezt vor ligt, ist ausz drei verschidenen teilen zusammen gesezt:

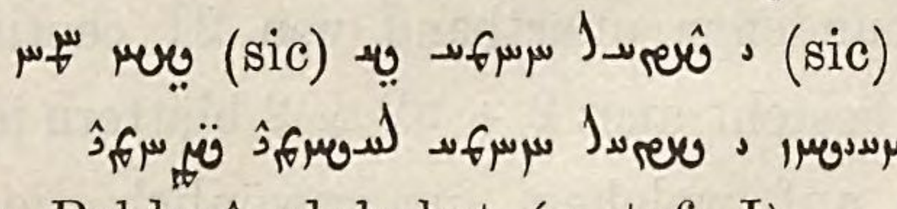
A. fol. 1—57, 86—92, welche von der hand des schreibers mit persischen zalwörtern foliiert sind, beim einbinden des codex aber bei fol. 50 und 86 verstellt wurden, so dasz die ursprüngliche und richtige reihenfolge dise ist: 50 (پنجاه) 53 (۵۱) 54 (۵۲) 51 (۵۳) 52 (۵۴) 55 (۵۵) 56 (۵۶) 57 (۵۷), worauf, nach zwei ausz geriszenen blättern (ursprünglich ۵۸ und ۵۹) und einem fremdartigen zwischenstücke (fol. 38—85, unten B. C.), folgen fol. 86 (شصت) 90 (۹۱) 91 (۹۲) 92 (۹۳) 87 (۹۴) 88 (۹۵) 89 (۹۶).

B. Das zweite stük umfaszt fol. 58—81, wovon fol. 58—78 mit custoden. Disz stük ist von der selben hand geschriben wie das erste, aber ursprünglich nicht foliiert.

C. fol. 82—85, vier blatt anderen, wie es scheint, nicht alten papieres, mit custoden.

§ 3. Eine kurze inhaltsangabe, wie auch die einzige mir bekante erwänung unserer handschrift findet sich in dem vom akademiker Dorn veröffentlichten verzeichnisse der Dolgorukischen samlung: Bulletin de l'Académie Impériale des sciences de St. Pétersbourg t. I (1860) p. 364 = Mélanges asiatiques t. III p. 734. Im folgenden gebe ich ein genaues verzeichnis ires inhalts.

A. I, fol. 1 r. Zwei zeilen Pehlevî, gleichsam die Besmele:

II. fol. 1 v. Pehlevî alphabet (s. taf. I).

III. fol. 2 r—37 r. zu 14 zeilen. Das selbe Pehlevî-Pâzand glossar, welches im jare 1870 unter weiland M. Haugs aufsicht veröffent-

licht worden ist [2]). In der recension diser auszgabe [3]) p. 724 erwänt prof. Sachau drei im bekante handschriften dises glossars (Bodleyana Mss. Ouseley 390. II und 132. III, British Museum Add. 22,379, „alle jüngsten datums"). Auszer disen drei und den sechs in der Preface p. XIII der auszgabe beschribenen glaube ich noch die folgenden copien nach weisen zu können, freilich nicht ausz autopsie: in der Kopenhagener universitätsbibliothek N°. XXV artikel 2 des Westergaardschen katalogs p. 114 [4]), in Paris fonds Anquetil IV pag. 86—94 (?) und XVII [5]). Von den beiden lezteren finden sich copien in München ausz dem nachlasze Mark Josef Müllers [6]), welche auch Justi [7]) benuzt hat.

IV. fol. 37 r.—52 v. zu 15 zeilen: Ormazd-Yašt mit Pâzand.

V. fol. 52 v.—56 r. zu 15 zeilen: Vendîdâd VIII, 20. 21 W. 52—62 Sp. mit Pâzand und besonderem schlusz.

VI. fol. 56 v.—57 r. فصل در تواریخ, welches also lautet:

واز سنه هجریه ۹۸۷ از تاریخ ادم ۴ . . . . ۹۹۷۴

از ادریس ابتدا علم نجوم ۵۲۷۵

از طوفان نوح ۴ . . . . . ۴۳۸۸

از زمان صالح ۴ . . . . . ۳۷۹۸

---

2) An old Pahlavi-Pazand Glossary edited with an alphabetical index by Destur Hoshangji Jamaspji Asa, highpriest of the Parsis in Malwa, India. Revised and enlarged, with an introductory essay on the Pahlavi language, by Martin Haug, Ph. D., etc. Published by order of the Government of Bombay. 1870. Bombay, London, pp. XVI, 152, 268, gr. 8_o.

3) Zeitschrift d. d. morgenl. Gesellschaft XXIV, 1871 p. 713—728.

4) Codices orientales Bibliothecae Regiae Havniensis jussu et auspiciis Regis Daniae Augustissimi Christiani Octavi enumerati et descripti. — Pars prior codices Indicos continens. = Codices Indici Bibl: R: Hafn: etc. descripti a N. L. Westergaard. Subjungitur index codicum Indicorum et Iranicorum Bibliothecae Universitatis Havniensis. Havniae 1846, pp. IX. 122, 4_o.

5) Zend-Avesta, ouvrage de Zoroastre etc. traduit en Français etc. par M. Anquetil du Perron. T. I 2de partie (Paris 1771, 4_o) p. vij und p. xl cf. T. II p. 476 = J. F. Kleuker Zend-Avesta, Zoroasters Lebendiges Wort etc. Th. I (Riga 1776, 4_o) p. XXVIII, cf. Th. III (ib. 1777) p. 167.

6) Catalogus codicum mss. Bibliothecae Regiae Monacensis T. I p. 4. Monaci 1875, 8_o p. 133: Cod. or. mixt. 27 (Mülleri 111), und 29 (Mülleri 113, wo wol fälschlich cod. Anq XXVII anstatt XVII gedrukt ist).

7) Der Bundehesh. Zum ersten Mal herausgegeben, transcribirt, übersetzt und mit Glossar versehen von Ferdinand Justi. Leipzig, Vogel 1868 gr. 8_o p. XXXI.

از ابراهیم خلیل الله ۳۹۳۳
از اسمعیل ۴ . . . . . ۳۰۱۲
از اسحق ۴ . . . . . ۳۳۵۵
از یعقوب ۴ . . . . . ۳۲۹۰
از یوسف ۴ . . . . . ۳۵۹۷
از موسی کلیم الله ۴ . . . . . ۳۸۲۸
از زراتشت ۴ . . . . . ۱۸۵۸۰
از داوود ۴ . . . . . ۱۹۹۲
از سلیمان ۴ وعمارت بیت المقدس ۱۹۲۵
از بیلقوس یوناني ۱۹۰۰
از عیسی ۴ . . . . . ۱۲۹۰
از رفع بسما ۱۲۹۰
از بطلیموس ۱۱۳۴
از دقیانس اصحاب کهف ۱۹۰۱۰
از عهد انوشیروان عادل ۷۵۷
از مولود نبی ۷۲۷
از رساله او بعالمیان ۹۹۹
از وفات او ۹۷۲
از خلافت ابي بکر ۹۷۲
از خلافت عمر ۹۷۰
از خلافت عثمان ۹۵۹
از خلافت علی ۴ . . . . . ۹۴۴
از خلافت حسن ۹۲۹
از خلافت حسین ۵۹۷
از ابتدای دولت ال عباس ۵۵۳
از خلافت هارون شید (sic) ۴۱۵
از عهد عمر بن لیث ۴۱۱
از عهد عصد الدوله ۳۳۲
از وفات سلطان محمود ۲۹۷
از ابتدای دولت سلجوقیان ۲۹۹
از کسوف برج سرطان ۲۹۵
(fol. 57r) از عهد طغرابیک ۲۲۳
از سلطان ملک شاه ۱۹۹

از قدوم چاول سقاویه بفارس وعزیمت شبانکاه ۱۹۰
از قتل طقرابیک ومنکوبر ۱۵۷
از قتل اتابیک ایوازیه. ۱۵۱
از فتح اتابک سنقر وعزیمت ملکشاه . . . ۱۴۴
از وفات سلطان محمود مسعود ۱۳۹
از وفات سنجر ۱۲۳
از وفات اتابک سنقر واز جلوس اتابک سعدزنکی . ۱۳۵

VII. fol. 57 v. Zwei kurze methnewî über schlangenomina:

یا هو

دیدن مار از خوب وبد هفته

به شنبه مار بینی روز کیوان رسد بر آسمانت قصر وایوان
به یکشنبه که رو (sic) آفتابست به بینی ماررا میکش ثوابست
دو شنبه روز روز ماه باشد چو دیدی مار را دلخواه باشد
سه شنبه روز باشد روز مرّیخ بکن بنیاد اژدررا تو از بیخ
چهار شنبه که باشد از عطارد ترا امروز عیش وعشرت آرد
پنجشنبه که باشد روز برجیس چودیدی مار کشتی کشتی ابلیس
بود آدینه روز زهره ناهید ترا انروز میباید (?) کنی عید

دیدن مار را از خوب وبد دوازده برج که ماه باشد

چودربرج حمل باشد مه ایدوست به بینی مار را بسیار نیکوست
به برج ثور نیکو مینماید ترا از مار (?) نیرو مینماید
مه اندر برج جوزا نیک [a] باشد سرش در زیر سنک وچوب باشد
چو درحرچنک مه تو مار دیدی طمع از مال وجان خود بریدی
چو در برج اسد بدر اندر آید فزاید دولت ومحنت سر آید
به برج سنبله باشد هلالی چو دیدی مار مینحور در سفالی
چو بینی مار را اندر ترازو بود پشت و پناه (?) زور بازو
چو درعقرب قمر کردد نمایان بکشتن اژدها باشد همایون
چه مه دربرج قوس انداخت پرتو بائین بینی دولت از نو (sic)

a) Darüber خوب.

چه در جدي قمر كردد بديدار مبين بر اژدها منماى رخسار
ببرج دلو مه شد اشكارا ستم بسيار بينى و جفا را
به برج حوت مه در برج ماهى به بينى بكذراني پادشاهي
اكر هشيار اكر خوشحال وكيفى خدامرزى رساني بر ضعيفى

B. VIII, fol. 58 r.—73 v., zu 15 zeilen: يشت كاهان بن d. i. die Gâθâ ahunawaiti mit langer einleitung und schlusz.

IX, fol. 73 v.—76 r., zu 15 zeilen: آتش نيايش بن, von Westergaards Nyâyiš V p. 316 in der anordnung verschiden, aber hauptsächlich ausz Yasna 62w 61sp bestehend.

X, fol. 76 r.—79v. zu 15 zeilen: آبزو بن تمام كردن, welches ich in diser zusammensetzung nirgends finden kan.

XI, fol. 79 v. Ein gebet gegen den bösen blick[8]):

دعاي چشم زخم هفت امشاسفند

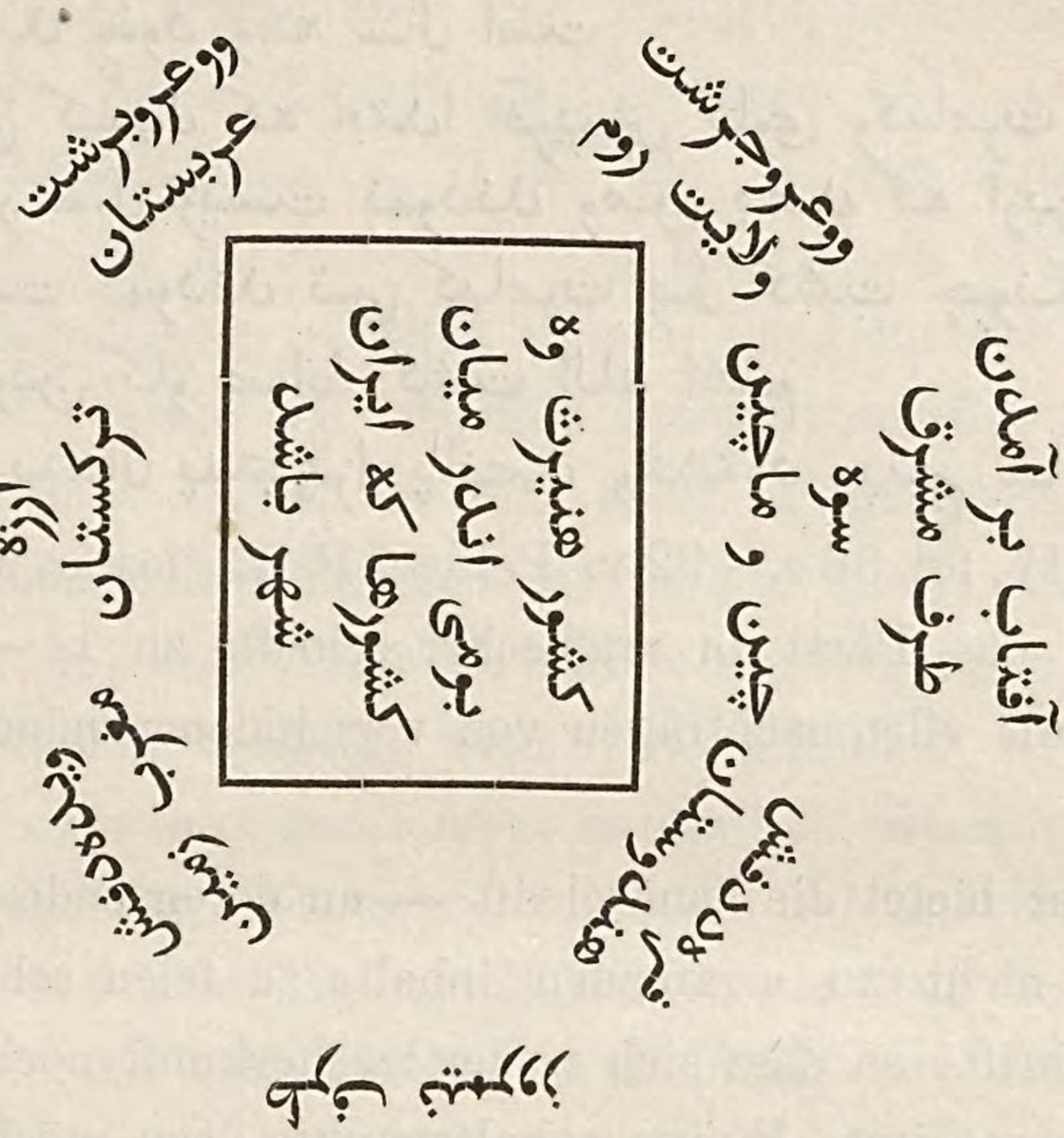
hwô. mânåsrawâ. môreñdaḍ. | yî. acištem. vaêiñṅhî. aôgedågãm. ašaibÿåhwarecå. yas | cå. dâϑaêñg. dregwatô. dadâḍ. yscâ. | vâstrâ. vîwâpaḍ. yasca. vadarî. vôi|ždaḍ. ašaunî. (Yasna 32,10) ahurahĕ. mazdâ. raê|watô. qarenaṅhatô. amešanãm. speñta|nãm. vaṅhawĕ. manaṅhî. âχštôiš. hũm. | vañtaÿâ. tarϑaîô. aṅÿâiš. (Sîrôza I. 1.2).

C. XII, fol. 82 r.—85. Ormazd Yašt 6—22 in arabischer schrift, mit interlinearübersetzung. Über die eigentümlichkeiten solcher transcription altbaktrischer texte sihe Ed. Sachau Contributions to the knowledge of Parsee literature im Journal of the R. Asiatic Society of Great Britain and Ireland, new series vol. IV, 1870 p. 271 sqq. = p. 43 sqq. des separatabdruckes. Daran schlieszt sich fol. 85 r.—v. eine persische glosse über die namen und eigenschaften Ormuzds.

XIII, fol. 84 v. und 85 v. oben am rande verschidene notizen, und zwar:

a) fol. 84 v. oben eine darstellung der welteinteilung nach den siben kischvars, welche folgender maszen ausz siht:

8) Vgl. Sachau, Contributions etc. 47 (275), Zeile 16.

b) Daneben eine rätselfrage:

شخصی سه سر وشش چشم وسه دهان دارد آن شخص کیست

c) fol. 85 v. oben, folgende aufschrift:

جهان بر آب نهادست وآدمی بر باد
غلام همت آنم که دل برو ننهاد
نداشت عین بصارت که کیرد ونخورد
نبرد کوی سعادت که صرف کرد ونداد
دل از نامرادی بفکرت مسوز
شب آبستنست ای برادر بروز

۱۱۷۱
آمدن کریم خان در یزد یوم دی بدین ایزد هجریه سنه
۱۱۹۴
آمدن علی نقی خان صادق خان در یزد یوم آسمان ایزد سنه

d) fol. 85 v. am schlusze des textes folgende daten:

بسنه یزدجردیه ۱۱۹۰
آفرینش کردش افلاک تا بحال یازده هزار وپانصد وهشتاد وپنجسال است
طوفان حضرت نوح تا بحال سه هزار وشیصد (sic) وهشتاد ویکسال است

دعوت اشوروان زراتشت مهرەسفنتمان انوشه روان تا بحال دو هزار وسیصد ونود وسه سال است
در دین چنین کوید که ابتدا آفرینش کاوی وکیامرت بودند وسه هزار سال زیست نمودند ومن بعد که ازین دنیا فاني رحلت نمودند تن کیامرت پل کشت چونکه پدر همه بود وتن کاو صراط کشت الله اعلم
آفرینش آدم تا بحال پنجهزار پانصد وهشتاد وپنج سال است

A. XIV, fol. 86 r.—92 v. Pehlevî-Pârsî glossar, alphabetisch geordnet, das Pârsî in arabischer schrift, zu 11—13 zeilen, am rande mit vilen nachträgen von verschidenen händen (s. taf. III).

§ 4. Leider bietet die handschrift — an deren ende übrigens einige blätter nicht zu erratenden inhalts zu felen scheinen — keine unterschrift, so dasz sich weder ire herkunft noch ir alter genau bestimmen läszt. Einige anhaltspunkte dazu möchten sich jedoch finden, und ich glaube mit den folgenden vermutungen von der warheit nicht all zu entfernt zu sein.

Wasz zunächst die herkunft der handschrift betrift, so stamt die ganze von dem ehemaligen ruszischen gesanten am Teheraner hofe, fürsten Dolgoruky, zusammen gebrachte sämlung ausz Persien, und es läszt sich schwerlich an nemen, die in rede stehende handschrift allein sei nicht persischen — also indischen — ursprungs. Zwar wiszen wir, dasz die indischen Zoroastrier in früherer zeit wol bücher von iren glaubensgenoszen in Persien erhalten haben; für den umgekerten fall aber ist kein beispil bekant, und ist lezteres bei dem traurigen zustande der politisch unterdrükten und geistig zimlich verkommen Gebern süd-Persiens [9]) an und für sich höchst unwarscheinlich. Auszerdem sprechen noch zwei umstände für den persischen ursprung des codex: und zwar zuerst die beiden oben XIIIc an gefürten notizen von besuchen fürstlicher personen in *Yezd* a. h. 1171 und

9) Vgl. Westergaard's briefliche mitteilung im JRAS vol. VIII, 1846 p. 349 ff.

1194, welche doch wol nur einen einwoner der stat interessieren konten; als zweiter grund aber eine orthographische besonderheit, auf welche schon Anquetil hin gewisen hat. In seiner schrifttabelle, Zend-Avesta, t. II p. 424 pl. VIII findet sich beim 𐬳 die notiz „en Kirman Ou", und beim 𐬵 „en Kirman I." Dasz in den pâzendischen stücken unserer handschrift 𐬳 oft für û gebraucht ist, darauf wil ich nach Spiegels auszfürungen [10]) weiter kein gewicht legen, da disz auch in den ausz Indien stammenden handschriften überausz häufig vor komt; um so bedeutsamer aber ist, dasz Anquetils zweite angabe durch unsere handschrift volständig bestätigt wird. Der schreiber der selben macht eben durchgängig gar keinen unterschid zwischen î und û, denn er kent für beide nur *ein* zeichen 𐬴 (sihe zb. taf. II zeile 1 und 5); und dasz dises zeichen auch nur den lautwert **î** hat, wird durch die transcription in Pehlevî- und arabischer schrift noch bestätigt. Auf lezteres hat schon Sachau in den erwänten Contributions p. 272 (44) N. hin gewisen; ich füre ausz N° XII unserer handschrift folgende beispile an: fol. 82v, خریرم für xrûrem, 83r, دیری درشته für dûraêdaršta, دیری سیکه für dûraêsûka, 84 v., اهیم für ahûm usw. Eben so findet sich fol. 3 r. بوم transcribiert بوم, vgl. 86 r. marg. بیم, 86 v. بیم, wo überall بوم bûm „erde, land" gemeint ist; und sogar fol. 43 v. saêḍ. qâstâr für [11]). Dazu stimt

---

10) Grammatik der Pârsisprache p. 41, und in der vorrede zum zweiten bande seiner Avestaauszgabe p. 18.

11) Uebergang eines ursprünglichen û in î komt übrigens in mereren neuiranischen dialekten vor. So im Gebri: rî sur pers. رو gesicht, zî bientôt زود, dîd fumée دود, mîd cheveu موی, dîr loin دور (cf. Recherches sur les dialectes musulmans II. Recherches sur les dialectes persans, par E. Berésine. Casan 1853, 1e partie p. 100—118: „Dialecte guebre. Ce dialecte est parlé par les Guèbres qui habitent la Perse; j'ai eu l'occasion de l'étudier pendant mon séjour à Teheran, à Ispahan et à Chiraz"). Ferner im Balûčî: dīr distant, far دور, dīt smoke دود, hīk a boar خوک, kūtag, kītag a water melon, nūn, nīn now اکنون, sūt, sīt profit سود, būta, bīta بوده ptc. von buaga, bīaga بودن (cf. A description of the Mekranee-Beloochee dialect. By Mr. E. Pierce in Jl. of the Bombay Branch R. A. S. N° XXXI

auch der häufige gebrauch von ﮋ vor nasalen für û oder u in den pâzendischen stücken, im anschlusz an die südpersische auszsprache von آ vor nasalen; z.b. fol. 40v: paêraôzgartãm ([illegible]) neben fol. 43 v. peñjum ([illegible]), fol. 45 r. awârãnĕ ([illegible]) u. dgl. m. Endlich beachte man noch die kirmânische form des anlautenden y (taf. I z. 5. 7). Alle dise einzelheiten zusammen bestimmen mich die handschrift in Kirmân geschriben sein zu laszen.

§ 5. Zur bestimmung ires alters hingegen stehen mir leider vil schwächere argumente zu gebote. Die oben sub N° VI erwänte chronologische tabelle, in welcher vom jare der Hijrah 687 = A. D. 1288 ausz gegangen wird, ist, wie der erste blik auf den codex lert, ausz irgend einem älteren buche copiert, und der handschrift nimmer mer gleichzeitig. Ob es anders steht mit der oben sub N° XIIIc erwänten notiz vom besuche der stat Yezd durch Kerîm Xân 1171 = 1757, und Alî Taqî Xân Sâdiq Xân 1194 = 1780, wage ich nicht zu behaupten, da auch das ausz sehen der — ursprünglich ja gar nicht zum codex gehörigen — blätter 82—85 für ire herkunft ausz dem vorigen jarhundert spricht. Ein drittes datum findet sich ebenda (N° XIII*d*), nämlich 1190 oder 1195 der Yezdegirdischen aera, = 1821 oder 1826. Disz zeigt, dasz die handschrift — oder nur fol. 82—85? — zur erwänten zeit noch im besitze eines Parsen gewesen ist, komt aber für die bestimmung der zeit, wann sie geschriben worden, nur in sofern in betracht, als wir über dises datum wol nicht werden vor rücken können. Das resultat wäre also, dasz unser codex etwa zu anfang dises jarhunderts, weniger warscheinlich — wenn man auch sein noch recht frisches ausz sehen in betracht zieht — gegen ende des vorigen jarhunderts, geschriben ist.

---

vol. XI, p. 1—98). Endlich in den Ghalča-sprachen: *Sarikolî* wakkhin blood خون. *Wakhî* dhîr far دور, richagh a fast روزه, pist a skin پوست, pitk rotten, putrid [illegible], dhît smoke دود, ghidîm wheat [illegible], und villeicht auch ghish an ear گوش, (cf. On the Ghalchah languages (Wakhí und Sarikoli). — By R. B. Shaw in Jl. of the Asiat. Soc. of Bengal vol. XLV part I No II. — 1876 p. 139—278). Bemerkenswert scheint das zusammen treffen in den selben worten.

Darum verliert er aber nicht an seinem werte, nicht nur wegen § 6.
seiner höchst warscheinlich persischen herkunft, welche ein rürendes zeugnis ab legt für das noch in so später zeit rege interesse der armen Gebern für ire heilige sprache und literatur, — es laszen sich wenigstens drei verschidene hände unterscheiden, — sondern auch in palaeographischer und kritischer beziehung, lezteres besonders für das Pehlevî-Pâzand glossar. Denn nicht wenig interessantes bietet unser codex, ich darf nicht sagen, zur beantwortung, doch aber zur erläuterung und näheren beleuchtung mancher streitigen fragen der altiranischen philologie. Und bei der kargheit unserer quellen gerade auf disem gebiete musz jede sich neu erschlieszende mit freuden begrüszt und mit eifer darauf hin untersucht werden, ob sich nicht mit irer hilfe einige lücken unseres wiszens ausz füllen laszen.

Dise untersuchung wil ich nun im folgenden teils an stellen, teils das material dazu liefern, und um in den bunten inhalt der handschrift einige ordnung zu bringen, folge ich ir nicht von seite zu seite, sondern behandle den stoff in drei rubriken: Palaeographisches, Avesta-texte nebst übersetzungen, Pehlevîglossare.

I. Palaeographisches.

Professor Lepsius hat in seiner abhandlung über das ursprüng- § 7.
liche Zendalphabet [12]) auf taf. III auch zwei Pehlevî-alphabete ausz Pariser handschriften veröffentlicht, deren ersteres N° 6 durch neupersische und deren anderes N° 7 durch Zendbuchstaben erklärt ist, und gibt darüber auf p. 301 f. anm. 29 einige erläuterungen. Zu disen beiden originalalphabeten bietet nun unsere handschrift noch ein drittes auf fol. 1v. (s. taf. I), durch

---

12) Das ursprüngliche Zendalphabet. Von Richard Lepsius. Aus den Abhandlungen der Königl. Akademie der Wissenschaften zn Berlin 1862. — Mit 3 lithographirten Tafeln. Berlin 1863. gr. 4o. = (Abhandlungen der philos.-histor. Kl. 1862. Nr. 5 pp. 293—383).

Zendbuchstaben erklärt, und ein viertes im zweiten alphabetisch geordneten glossare (oben § 3 N° XIV). Um die anordnung diser alphabete bequem mit einander vergleichen zu können, stelle ich sie in einer tabelle zusammen (geordnet I, IV, II, V), und füge noch ein fünftes (III) hinzu, welches Anquetil ZA II 424 pl. VIII mit folgender notiz bekant gemacht hat: „Calqué sur le Vendidad Zend-pehlvi de la Bibliot. du Roi, corrigé par le Destour Darab." (N° V des handschriftenverzeichnisses ZA I p. VII).

I Lepsius taf. III No 6.	II Ms. Petrop. fol. 1 verso.	III Anq. ZA II pl. VIII.	IV Leps. taf. III No 7.	V Glossar.
1	1	1	1	1
2	2	2	2	2
			3	
3	3	3	4	3
4	4			
			5	
5	5	4	6	
6	6	5	7	
			8	
	7	6	9	
7	8		10	
8	9	7	11	
9	10	8	12	4 (5 numeralia)
	11			
10	12	9	13	6
11	13	10	14	7
		11		
				8
				9
				10

I	II	III	IV	V
Lepsius taf. III No 6.	Ms. Petrop. fol. 1 verso.	Anq. ZA II pl. VIII.	Leps. taf. III No. 7.	Glossar.
				11 ذ
				12 ا
				13 ر
		12 ف ه ل		14 ه
12 ه ک	14 ه ه	13 ک ه ه	15 ه ه	15 ه ه ه
		14 ش (13 ذ ت	16 ت ج	
			17 ه ل	
13 l 13) ل	15 ر l 13)	— ل ر l 15	18 ر l	
14 م ح	16 ح ح	ح م ح 16	19 ح ح	16 ح ح ح
15 غ ع	17 ع ع			
16 ع 13) غ				
	18 ؛ 13) ؛	ن ا 17	20 ا ا	17 ا
17 ا و		و واکه 18 ا	21 ا ,,	18 ا ط
18 ه ه	19 ر 13) ه	ه ه ه ه 19	22 ه ه	
19 ب ي	20 ي y	ي ي 20	23 ر y	
20 ق ك	21 ت ج		—	19 ت ج
21 ه 13) ک				20 ي y 13)
				21 ۲ ه
22 ه 13) د				—
23 ع چ	22 ه ۲	21 ه چ ۲	۲	
24 ظ ژ				
25 ه پ	23 ه ه	22 ه پ ه	ه	
26 ف ف	24 ه ل			
27 ه و				
	25 ه ه	23 ه (ژ) ه	ه	
	26 ه ک			
28 ن آن	27 ن 13) ن			
29 ن 13) انک	28 ن ن			
		24 ا و	ط ا	
30 ء 13) ب				

13) Wegen der genaueren formen vgl. die betreffenden tafeln.

I		II		III	IV	V
Lepsius taf. III No. 6.		Ms. Petrop. fol. 1 verso.		Anq. ZA II pl. VIII.	Leps. taf III No. 7.	Glossar.
31 ه	اِي	29 ه ي س y [13])				
32 س	آي	30 س	ع	س آی س 25		
		31 س	س			
		32 س	س			
33 ا	ن					
34 ٣	خ	33 ٣	٣			
35 ا	پيش	34 ا	ا			
36 ا	او	35 ا	ا			
37 ٩	ز	36 ٩	٩			
38 ه [13])	س					
39 ه	ش					
40 ه	س					
41 ؛ [13])	اُون					
—						
		37 ا ٤ (؟)				
		38 ا	٤			
		39 ٩	٩			
		40 ,	,			
		41 ,	٤			
		42 ,	»	26 , و	»	
		43 ,	,	—		
		—				

Auf den ersten blik zeigt sich die abhängigkeit diser alphabete vom arabisch-persischen in der anordnung. Am genauesten folgt lezterer N° III, am selbständigsten ist N° V, wärend N° I und II anzeichen eines näheren zusammenhanges an sich zu tragen scheinen. Von disen beiden hat N° I noch das besondere, dasz es einige zeichen enthält, welche in den drei übrigen nicht vor kommen, und auch in den texten eben so wenig nach zu weisen sind, nämlich 22 (sonst nur mit der geltung von ز ج ج wie 23.5 [14]). 37), 30 (wo gewis ٤ا, nicht ٤ا zu lesen, so dasz es

14) Mit I 5 ٩ ist jedenfals ٩ gemeint.

19 entspräche), 38 (sonst = ـوٯ), 41. Die zeichen 16 und 21 können nur modificationen sein, ersteres von 15 ﻉ und leztcres von 12 ٯ oder 20 ڗ, welches in den handschriften öfters ٯ oder ڗ geschriben wird. — Das zweite zeichen ﺭ hat in den drei ersten alphabeten noch ein ١ nach oder in sich, in N° III noch mit einem punkte zwischen beiden. Ich kan darin blosz das bekante auszlautende ١ ŭ sehen, welches sich ausz worten wie دراا . دمیراا دراا hieher verirrt haben musz. Die form des ﺯ II 18 ist ungewönlich, komt aber in unserer handschrift sowol in der Zendschrift — wovon weiter unten —, als auch in einigen Pehlevîwörtern vor: fol. 20v دزا 24 اايسزز . ايسز, aber ايپ 28 اايمااردز . ايسااردز, aber ايپاارد cf. 88, wo alle drei formen mit ﺯ geschriben sind. — II 19 = V 10 ۍ ist die richtige form für I 6.18, welches eigentlich die Zendform des h ۍ ist. Freilich drucken Destûr Hoshangji Jamaspji Asa und Dr. Haug in iren auszgaben der beiden glossare dafür öfters ۍ, ob aber auf handschriftlicher grundlage, ist mir ser fraglich. Eher mag der mangel der type ۍ daran schuld sein; in West's glossare[15]) wenigstens ist phl. ۍ = h nicht mer nach zu weisen, vgl. p. 311. 314. Dises ۍ ist im Pehlevî sonst überall ligatur ausz ـد + ی (د + ی?) und ـد + ی. — Die zusammenstellung von ۍ ة h mit ـوۍٯ in III 19 erklärt sich ausz der modernen lesung der ausz lautenden consonanten im Pehlevî und irer vertretung durch ة im Neupersischen, zb. لسن راه, لسنۍ Anq. avrah, دٯ ré, ٯسإٯ kanfé etc. Nur für ـو = ة weisz ich kein beispil bei zu bringen, wenn dise gleichung nicht etwa auf wörtern wie ـوايرسد Anq. definéh, ـودد saréh beruht. — Die erklärung des ی durch سی ژ II 25, III 23 ist richtig, wenn man ی als stellvertreter von ی in ligaturen wie ۍ ی etc. an siht; vgl. I 37, III 8, wo ی und ی ebenso dem ژ ڊ gleich gestellt

[15]) Glossary and Index of the Pahlavi texts of the Book of Arda Viraf, the tale of Gosht-i Fryano, the Hadokht Nask, and to some extracts from the Dinkard and Nirangistan; prepared from Destur Hoshangji Jamaspji Asa's glossary to the Arda Viraf Namak, and from the original texts, with notes on Pahlavi grammar by E. W. West, Ph. D. revised by Martin Haug, Ph. D. etc. Published by order of the Government of Bombay. Bombay, London 1874. gr. 8o.

werden. — Ob die anordnung der zeichen in N° V auf alter tradition beruht, oder aber nur der wilkür des compilators dises glossars ir dasein verdankt, mag ich nicht entscheiden, da mir nicht bekant ist, ob sich das selbe noch irgend wo wider findet; ser warscheinlich komt mir lezteres gerade nicht vor.

Jeden falls scheint mir sovil klar, dasz dise alphabete alle ser jungen ursprungs sein und ausz einer zeit stammen müszen, wo zur genaueren bezeichnung persischer laute die vier ergänzungsbuchstaben ڤ ژ چ پ schon ins arabische alphabet waren ein gefürt worden. Dasz dises aber schon vor der mitte des fünften jarhunderts der Hijra geschehen, beweist die Wiener handschrift كتاب الابنية عن حقائق الادوية, ein aütograph von 'Alî dem sone des berümten dichters Asadî ausz Tûs v. j. 447 (1056) [16]).

§ 8. Es kan also von alter tradition bei disen alphabeten gar nicht die rede sein, und ich fürchte, um die Zend-alphabete, welche dem prof. Lepsius anregung zu seinen geistreichen untersuchungen über die lautverhältnisse der altiranischen sprachen gegeben haben, steht es nicht vil beszer. Die unbestreitbare entdeckung des selben, dasz das ursprüngliche Zendalphabet ausz mer zeichen bestanden hat, als die handschriften und besonders unsere auszgaben auf weisen, wird merkwirdiger weise gerade durch unseren codex bestätigt. Wasz aber die entstehung der einzelnen zeichen und die lautliche geltung mererer von den selben betrift, so kan ich nicht umhin ganz anderer meinung zu sein, als der hochgeerte gelerte, und wil bei diser gelegenheit meine abweichende ansicht kurz begründen [17]).

Um zunächst von den buchstaben zu reden, so ligen meiner ansicht nach der Avestaschrift die schriftzeichen des Pehlevî

---

16) Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der kaiserlich-königlichen Hofbibliothek zu Wien. Im Auftrage der vorgesetzten k. k. Behörde geordnet und beschrieben von Professor Dr. Gustav Flügel, etc. 3 Bde. Herausgegeben und in Correctur besorgt durch die k. k. Orientalische Akademie in Wien. Wien 1865. 67. 4° Bd. II p. 534 ff. N° 1465.

17) Die klarheit der folgenden auszeinandersetzung wird durch den mangel mererer typen einiger maszen beeinträchtigt, und musz ich bitten die bei gegebenen und oben citierten facsimiles im auge zu behalten.

gerade in *der* form zu grunde, in welcher sie in den handschriften auf treten, d.h. also, die Avestaschrift ist ausz dem so genanten bücher-Pehlevî entstanden, und weder umgekert die Pehlevî-schrift ausz der Avestaschrift, wie Lepsius l. c. an genommen hat, noch auch leztere ausz der lapidar- und münzschrift der Sâsâniden, wie Levy [18]) meinte. Denn wärend gegen Lepsius' anname schon der auch von Levy betonte umstand spricht, dasz in der Pehlevîschrift nur die notwendigsten laute bezeichnet werden, wogegen die Avestaschrift die feinsten lautnuancierungen dar zu stellen bestrebt ist, — läszt sich gegen Levy's ansicht einer selbständigen entstehung beider alphabete ausz dem, sagen wir, sâsânidischen auszer der ungemeinen änlichkeit beider an füren, dasz, wie wir sehen werden, manche Avestabuchstaben teils verschnörkelungen der formen des bücher-Pehlevî sind, teils geradezu auf ligaturen des selben zurük gehen, welche in der älteren schrift gar nicht vor kommen. Bei der folgenden besprechung bitte ich Spiegels Altb. Gr. § 6 zu beachten.

In phl. 𐬀 sind zwei ursprünglich verschidene zeichen zusammen gefloszen, welche im älteren alphabete noch streng geschiden waren: 𐬀 𐬁 und 𐬂 𐬃, nach Thomas [19]) ausz ursprl. 𐬃 entstanden. Für lezteres findet sich manchmal noch 𐬄, aber doch auch mit der geltung von 𐬁, besonders in ligaturen wie 𐬅 𐬆 𐬇 𐬈. Auf phl. 𐬀 𐬁 beruhen nun Av. 𐬀 *a* 𐬁.*â* (welches im Oxforder glossar [20])

---

18) „ . . . während das Ostpehlewi sich weiter bis zu der Schrift der spätern Sassaniden und bis zu der Form der Manuscripte des Huzwaresch entwickelt hat. Aus dem Op. ist dann auch ohne Zweifel die sogenannte Zendschrift entsprossen, und hat einen grösseren Umfang an Lautzeichen genommen, da die vorgefundenen nicht dem Organismus dieser lautreichen Sprache genügten." p. 459—460. Beiträge zur aramäischen Münzkunde Eran's und zur Kunde der älteren Pehlewi-Schrift. Von Prof. Dr. M. A. Levy. (Mit 3 lithogr. Tafeln.) ZDMG XXI. 1867 p. 421—465. — Zur geschichte diser schrift mögen auch noch erwänt werden die Études paléographiques sur l'alphabet pehlevi, ses diverses variétés et son origine, par M. François Lenormant. JAs VI 6 (1865^2) p. 180—226, obgleich sie nicht vil neues bieten, und manche ungenauigkeit enthalten sollen.

19) Early Sassanian inscriptions, seals and coins. By Edward Thomas, Esq. London; Trübner & Co. 1868. 8_0 p. 25.

20) „A vocabulary, Zend and Sanskrit, arranged, in alphabetical order": cf. A catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Library of Trinity College, Cambridge. By Th.

510

immer in der form ىن erscheint), und die ligatur سع, nach Lepsius' an sprechender deutung p. 375 ausz › + سـ entstanden. Merkwirdiger weise findet sich in unserer handschrift auch die sonst nirgends erwänte kürze dises lautes im zeichen سع ą̊, welches an stelle des gewönlichen ســ fast regelmäszig vor ىنﻫ erscheint und zwar fol. 58 ff in den Gâthâstücken in mereren casus der worte manô (manąn̈hå, °hô 58 v. vohu vąn̈héuš 59 v. cf. taf. II zeile 2), nemô nemąn̈hâ. 58 v. Ausz ﻫ ـسـن ה aber entstand ىل χ, welches Lepsius ausz dem sâs. כ ab leiten wil, p. 342, indem er ىل für die aspirate *kh* ख hält, wärend es doch die spirans χ خ bezeichnet. — Mit ו נ oder ו verbindet sich im Pehlevî ســ zu سر; darausz giengen hervor: 1) נ + א ﷺ ń (ursprünglich wol ã oder ã nach Lepsius p. 333. 378, wie es in den hdss. auch noch öfters für ﷺـسـ vor komt). In unserer hds. erscheint ﷺ auch einmal in einem Pehlevîworte ﷺ fol. 31, 1 neben ﺭﯾﺴﻮ 90 v. und ﺭﯾﺴﻮ 90 v. marg., transcribiert ﺭﺳﻠﻮ oder ﺭﺳﻠﻮ vgl. Phl.-Pâz. Gloss. 93. Verkürzt darausz ist ﷺ oder, wie unsere hds. immer schreibt ﻫ ã (vgl. taf. I zeile 7,5). Im Pehlevî gibts eine änliche ligatur „ﷺ" West, Gloss. 315. 343, welche in ﺳﺮﺩ zerlegt und ând gelesen wird; den schriftzügen näher läge aber die lesung ind, die sich villeicht auch etymologisch begründen liesze (3 pl. optat.?). — 2) ו + ה سے, in der hds. meist سر q = χw, wie die etymologie längst gelert hat. Die einzige schwirigkeit, dasz سے in den Gâthâs auch für urspr. *s* vor *y* vor komt, wird dadurch in ein eigentümliches licht gestellt, dasz unsere hds. in solchen fällen consequent eine andere form der zeichens an wendet, سے q̊ zb. ...سرسے... 62, ...سے... 62 v, ...سے... 65 v, ...سے... 66, ...سے... 66, etc. Es verlonte sich wol der mühe noch andere Gâthâhdss. auf dise eigentümlichkeit hin zu untersuchen. Das gewönliche zeichen für q unterscheidet sich weder in unserer hds., noch in der den ältesten mss. nach gebildeten drukschrift der Westergaardischen

---

Aufrecht. Cambridge, London 1869. 8o p. 80. R. 15.145. — Der güte des hrn. prof. J. Minajew verdanke ich die erlaubnis sein facsimile diser hds. zu benutzen.

auszgabe von der phl. ligatur س خو; س يع = χw also ausz ›› mit dem aspirationsstriche hervor gehen zu laszen, wie Lepsius p. 367 N wil, ligt durchausz kein grund vor, wärend dem يع = q̊ der aspirationsstrich auch meiner meinung nach ser wol zu komt: so hätten wir zwei ganz verschidene zeichen.

Dem phl. ر ב entspricht av. ر *b*. — Dem phl. د ڌ ג entspricht ق *g*, warscheinlich auch „د" (s. oben p. 505 III 14), ein selten vor kommendes zeichen, nach Lepsius p. 317. 342 aspiriertes *g*, über dessen gebrauch nähere angaben leider noch felen; doch vgl. Spiegel Altb. Gr. 13. 33 Anm. — Ausz ڌ و sâs. ڒ ד sind die zeichen für die weichen dentale ab geleitet: و *d* und umgekert, so dasz der untere zug zum aspirationsstrich wurde, ق *δ* Leps. 354.

In phl. ۱ sind widerum zwei zeichen zusammen gefloszen, ו und נ. Dem lautwert ו entspricht Av. › *u*, dessen länge „ي" oder ‹ mit diakritischem zeichen oder ausz zwei über einander gestelten › entstand [21]). Zwei › neben einander bilden das zeichen für inlautendes *w* ››, welches in ـ›› uwa „beide" auch im anlaute vor komt, und wie das metrum [22]) nach weist, nicht selten *uw* zu lesen ist. Auf › möchte ich auch die drei zeichen ﺑ *v* ﻟ *o* ﻟ *ô* zurük füren, welche unter sich gewis verwant sind, und sich ausz keinem phl. buchstaben ab leiten laszen. Wasz die transcription von ﻟ durch *ô* betrift, so folge ich nur der algemeinen sitte, obgleich ich den durch disz zeichen bezeichneten laut durchausz für kurz halten musz; es ist verdumpftes *a*, ebenso wie unter anderen bedingungen ﻟ und das oben erwänte ﺳ.

۱ נ sâs. ﻟ hat eine ganze reihe von besonderen nasalzeichen ausz sich entwickelt. Zunächt ۱ *n*, dann eine nebenform des selben, welche nur in unserer hds., und zwar immer vor ›› vor

---

21) Zendstudien. II. Von Dr. Friedrich Müller. Wiener h.-ph. Szgsb. XLIII. 1863 p. 5.

22) Vgl. Westphal Zs. f. vgld. Sprachf. IX 446. — Roth ZDMG XXV, 16. 215 ff. — Resultate der Silbenzählung aus den vier ersten Gâthâs. Von Aurel. Mayr. Wien 1871. 8o (Wiener h.-ph. Szgsb. LXVIII, 751. 1871). — De metricis partibus Zendavestae. Diss. auct. Herm. Toerpel. Halis Saxon. (1874) 8o. — Über die Metrik des jüngeren Avesta nebst Übersetzungen ausgewählter Abschnitte von Karl Geldner. Tübingen, H. Laupp 1877. 8o. — Harlez JAs. VII. 9, 293. 10, 284 (1877).

komt, ; ň, zb. in 58 v. 59 v. und in anderen formen dises wortes, von , in y, ysn. 34^{w}, 8 c usw., im Pâzand fol. 5,3. 20,6. 24,7 ff, und selbst einige male im Pehlevî zb. 20,6 transcribiert , , 28,6 usw. Dise geschweifte form des *n* gilt in der gewönlichen drukschrift für *n*, nur die Kopenhagener typen bieten dafür , wie unsere hds. und das Pehlevî. Ferner gehen auf , zurük die beiden nasale ; ṅ und ; ṇ, ersteres algemein bekant und meist in der gruppe = स vor kommend, lezteres widerum unserer handschrift eigentümlich, wenn auch schon von Lepsius p. 311, 345 in den überlieferten alphabeten nach gewisen. In unserer hds. erscheint es blosz dreimal 59 v. (ysn. 28^{w}9 c taf. II zeile 1), 68 (ysn. 32^{w}11b) und 68v. (ysn. 32^{w}13 b), so dasz sich keine regel für seinen gebrauch finden läszt, wenn nicht Lepsius' ansicht, es sei ein aspiriertes ṅ, durch sein vor kommen nur vor *h* bestätigt werden mag. Wasz die entstehung beider zeichen betrift, so wage ich kaum die vermutung ausz zu sprechen, ; sei + , und ; das selbe mit diakritischem oder, wie Lepsius wil, aspirierendem striche. — Von den nasalen restiert nur noch ṅ, welchem etymologisch *y* inhaeriert, wie dem ; *u* oder *w* in den casus der adjectiva auf -ôṅhwañt, welche *w* ausz stoszen. Solte es etwa auf + ; oder , zurük gehen?

Dem phl. entspricht Av. , nur steht lezteres mit seinem unteren zuge unter der zeile, wärend ersteres meist über der selben seinen plaz hat.

Ausz sâs. entstand *i* (in den hdss. oft) und seine länge *î* (mit diakritischem zeichen, oder ausz); des gleichen auch das inlautende *ÿ*(iy, vgl.). Die entstehung des in unserer hds. allein gebräuchlichen — speciell kirmanischen [23]) — (taf. I z. 5, 9) y, ist mir unklar. Villeicht aber lent es sich doch einerseits an

---

23) Grammatik der altbaktrischen Sprache nebst einem Anhange über den Gâthâdialekt. Von Friedrich Spiegel. Leipzig, Engelmann. 1867. 8° p. 9.

, und andererseits an die phl. (meist ausz lautende [24]) nebenform) für) an.

Die drei folgenden laute))) sind in die Avestaschrift unverändert herüber genommen, nur dasz) die geltung *r* hat, wie auch oft im Phl. [25]), wärend für *l* im Phl. und Pâzand) (sihe die gewönliche nebenform im Pâzend taf. I z. 5) an gewant wird, welche zeichen sämtlich neubildungen ausz jenem) sind. Für aspiriertes *m* d. h. statt) schreiben manche codices) m̊, und so auch der unsere fol. 73 ff.

Von Pehlevî), nebenform)), hat die Avestaschrift nur ersteres aufgenommen,) *s*.

Ob phl. av.)) auf) zurük geht (? vgl. nota), oder eher als) mit dem aspirationsstriche auf zu faszen ist, vermag ich nicht zu entscheiden, doch ist mir lezteres warscheinlicher.

Ausz phl.)) stammen die Avestazeichen) p,) f und) *β*, leztere beiden mit dem aspirationsstrich; und eben so gehen auf phl.)) — wenn auch etwasz modificiert — zurük) c,) j und) ž, und zwar lezteres auf die nur in ligaturen wie)),)),)), vor kommende gekürzte form. Zur erklärung der lautlichen geltung von) und) mag darauf hin gewisen werden, dasz) und) von den Parsen öfters wie) und) gelesen werden, wie die obige tabelle zeigt.

Auch)) š ist in der selben form und geltung herüber genommen worden, und haben sich ausz im gleichfalls zwei neue zeichen entwickelt:) š̊, welches in unserer hds. meist vor *n* und *m*, doch auch vor vocalen im anlaute an getroffen wird, und) (vgl. Lepsius l.c. taf. I N° 3 gruppe 4), nebenform) ś. Dises zeichen ist eine ligatur ausz) +) phl.), und erscheint in unserem codex immer vor), zb.)) ysn 30,3 c, und einmal vor *i*,) 32,10 b.

---

24) Doch auch inlautend)))) und) im Phl. Pzd. Gloss. 16, 11. 12.

25) Das eigentliche Phl. *r* , sâs.) ist mit *w* und *n* zusammen gefloszen; villeicht auch noch mit), zb. in) vgl. Sachau ZDMG XXIV. 714. 719.

Das zeichen ىن ist aber im Pehlevî auch noch ligatur ausz د + ›, d. h. neben anderen werten א + ', und ausz diser ligatur möchte ich drei buchstaben der Avestaschrift her leiten, nämlich ىن ĕ, ىن ê und ىس y̌. Der unterschid im gebrauche der beiden ersten ist noch nicht definitiv fest gestelt, und in den transcriptionen werden sie nicht geschiden, auszer von Spiegel; vgl. Lepsius 372 f., Spiegel Ab. Gr. 21. Unsere hds. gebraucht ىن fast nur nach د, doch auch allein fol. 21,3. 21 v, 3.7 usw., ىن dagegen meist einzeln stehend, und im Pâzand als abstractendung = phl. ىن np. ی, wasz auch als argument gegen die — schon sprachlich unmögliche [26]) — alte lesung des selben שׁ iš an gefürt werden mag. ىس y̌ aber, welches in unserer, wie überhaupt in hdss. persischer herkunft, gar nicht vor komt, steht offenbar mit disen beiden zeichen in naher verwantschaft, und liesze sich überdisz ausz keinem anderen phl. buchstaben her leiten.

Der lezte buchstabe des semitischen alphabets ת phl. ۴ t, erscheint in der selben form und geltung auch in der Avestaschrift, nimt aber ausz lautend (die ausznamen √ ... , ... , ... etc. sind bekant) den aspirationsstrich an: ... , und daneben ... ḍ, über deren unterscheidung man Lepsius 356 vergleichen mag. Unsere hds. kent blosz die erste form ... , (taf. I. z. 3,8) welche die von Lepsius geleugnete herkunft diser zeichen von ۴ unanfechtbar beweist. Ausz ۴ möchte ich nun aber auch ... ab leiten: das zeichen, besonders in seiner runden form, entsteht ganz einfach, wenn man im schreiben bei der ersten hälfte des ۴ ein hält, und anstatt des ab schlieszenden zuges nach unten den aspirationsstrich oben an sezt, wie beim ... (vgl. taf. II z. 9 fine).

Es bleiben nur noch zwei buchstaben übrig, deren ableitung

---

26) Denn dem np. ش — entspricht phl. ىسر, und zwar an verbalstämmen, wärend an nominalstämme nie dises suffix, sondern nur ی treten kan, dessen etymologie übrigens durch die phl. form îh nicht auf geklärt wird. An semitische herkunft zu denken ist durchausz unwiszenschaftlich.

ausz der Pehlevîschrift mir schwirig scheint, ꞔ *e* und das darausz gebildete ꞔ *é*. An griech. ϵ läszt sich wol kaum denken.

Nach obigen auszfürungen wird, hoffe ich, im groszen und ganzen nicht bestritten werden, dasz die Avestaschrift sich ausz dem bücher-Pehlevî entwickelt habe, wenn sich auch gegen einzelne meiner ableitungen widerspruch erheben möchte; und bin ich auch weit entfernt davon zu behaupten, ich hätte bei all und jedem das definitiv richtige getroffen.

Hier mögen sich einige bemerkungen über die besonderheiten § 9.
der schrift und orthographie in unserem codex an reihen. Ab gesehen von den ligaturen, welche in die drukschrift zum teil nicht einmal auf genommen sind, und sich ja auch alle leicht auf lösen laszen, wie zb. ah ra ša št usw., kommen hier alle biszher bekanten zeichen vor, auszer ý, û und „" ǵ. Wie schon oben (512 z. 2 v. u.) erwänt, findet sich für ersteres immer y, und ist lezteres von î nicht zu unterscheiden weshalb ich auch in zweifelhaften fällen ü transcribiere. Dagegen finden sich vier sonst nicht gebräuchliche zeichen, deren anwendung und herkunft auch schon besprochen wurde: ą q̊ ň und ṇ. Als bemerkenswert mag darauf hin gewisen werden, dasz die nebenformen und von q n s̊ stets vor ÿ erscheinen, also gewisser maszen afficierung durch disen laut bezeichnen, aber wol eher aspiration, als jotierung.

Wasz ins besondere aber die vocale an geht, so findet sich auch hier die bekante verwechselung änlicher laute, besonders der verschidenen *e* und *i*, *y*, *o* und *u*, *v*, selbst û und é [27]), welche nach den oben nota [10]) citierten auszfürungen Spiegels auf die vom arabisch-persischen alphabete durchausz beeinfluszte anschauung des schreibers von der natur der vocalzeichen zurük geht. Im einzelnen mag bemerkt werden, dasz auch und beständig wechseln, und dasz ꞔ sowol wie selten vor kommen;

---

27) Vgl. gěstâ ys 31,19*a*. qaêté 33,3*a*. dregém 34,5*b*. ušéuré 34,7*b*. pâz. aβzénî udgl. Disz erklärt sich ausz ꞔ = = .

lezteres zb. in vohû, voi.vîdâitî. ys 30,8, vocâ. 31,5, pouru. 32,6, voista. 32,6, und im Pâzand gar nicht, wärend 𐬋 wie 𐬉 meist in den diphthongen 𐬀𐬋, 𐬀𐬉 und 𐬈𐬉 gefunden werden; und ist dises die älteste schreibung, nicht wie Lepsius 372 meint die mit 𐬆, vgl. Sp. Ab. Gr. 27. und die analogie von 𐬆-𐬊, 𐬉-𐬋.

Von den consonanten ist wenig zu bemerken, denn der öftere wechsel von 𐬛 𐬜 𐬝 ist an sich nichts merkwirdiges; eben so, dasz im Pâzand nach 𐬗 meist 𐬎 steht z. b. qurden, saqun. Die seltenen zeichen 𐬖 (fol. 29 v. fin., 30 v. fin.), 𐬲 (fol. 16 v.) und 𐬧 (ys. 29,8) kommen an den an gegebenen stellen vor. Unter den nasalen verdient blosz 𐬅 besonderer erwänung. Es steht ser oft für añ, ob in erinnerung seiner ursprünglichen geltung, oder aber auch ausz bloszer nachläszigkeit des schreibers, lasze ich dahin gestellt: fol. 5,2. 7,1. 34 v, 4 usw., ja selbst 𐬨𐬀𐬋𐬭𐬈𐬅𐬛𐬅𐬎 ysn. 32, 11. Ferner erscheint 𐬅 in den Gâthâs mermals vor 𐬢𐬵, zb. séññhâ.mahî. ysn. 31,1, séññhô. 32,6, séññhaitĕ. 32,7, cazdôññhwa. debÿô. 31,3, aôjôññhawaḍ. 31,4, wasz, wie überhaupt die orthographischen eigentümlichkeiten der gruppe 𐬢𐬵, noch genauerer vergleichender untersuchungen bedarf.

Der ductus der schrift und andere kleine eigentümlichkeiten werden beszer als in jeder beschreibung durch die beigegeben fascimiles erläutert.

Ehe wir weiter gehen, mag hier die der genauigkeit wegen von der gewönlichen etwasz ab weichende transcription an gegeben werden, deren ich mich in disem aufsatze bediene. Der volständigkeit halber sind auch die unserer hds. fremden zeichen 𐬕 (ǵ) und 𐬴 auf genommen.

a 𐬀 â 𐬁 å 𐬂 ą 𐬃 ã 𐬅 — b 𐬠 β 𐬡 — c 𐬗 — d 𐬛 ḍ 𐬝 δ 𐬜 δ̣ 𐬝 — e 𐬈 é 𐬇 ê 𐬉 ĕ 𐬆 — f 𐬟 — g 𐬔 ǵ 𐬕 γ 𐬖 — h 𐬵 — i 𐬌 î 𐬍 — j 𐬘 — k 𐬐 — l 𐬮 — m 𐬨 m̊ 𐬩 — n 𐬥 ň 𐬦 ṅ 𐬢 ṇ̣ 𐬣 ń 𐬧 ñ 𐬅 — o 𐬊 ô 𐬋 — p 𐬞 — q 𐬑 q̊ 𐬓 — r 𐬭 — s 𐬯 š 𐬱 s̊ 𐬳 ś 𐬴 — t 𐬙 ϑ 𐬚 — u 𐬎 û 𐬏 (ü 𐬍) — v 𐬬 — w 𐬎𐬎 — χ 𐬒 — y (s. o.) ÿ 𐬫 y̌ 𐬪 — z 𐬰 ž 𐬲.

Hierzu einige bemerkungen. Am schlusze seiner schon zum

öfteren an gefürten abhandlung bespricht Lepsius die lautliche geltung der Avestabuchstaben, und komt zu dem resultate, dasz sich die auszsprache viler zeichen im laufe der zeit verändert habe, einerseits zufolge ausz sterbens des „altbaktrischen" selbst, andererseits dadurch dasz die alten texte bei den ein zwar verwantes, doch aber verschidenes, idiom redenden Persern überliefert wurden. Die ergebnisse seiner untersuchung stellt er in der tabelle p. 380 zusammen. Zu gegeben, dasz die Perser manche feine lautnuancierung der heiligen sprache haben späterhin abhanden kommen laszen, so frägt sich doch zunächst, in welcher schrift inen die texte überliefert wurden, und ob nicht gerade sie es waren, welche das Avestaalphabet erfanden? Bekantlich glaubt Spiegel spuren davon gefunden zu haben, dasz in nicht zu grauer vorzeit die Avestatexte ausz einem anderen mangelhafteren alphabete um geschriben worden, welches jeden falls auch den charakter semitischer schrift an sich trug. An ein so erwirdiges alter der Avestaschrift, wie Lepsius wil, ist also keinen falls zu denken; im gegenteil ligt es vil näher an zu nemen — und analogien fänden sich zunächst bei Hebräern und Arabern —, erst, als die für den gottesdienst als unerläszlich erachtete genaue überlieferung aller feinsten lautunterschide gefar lief der jüngeren generation verloren zu gehen, da habe man durch das auge, durch vervolständigung des alphabetes, dem ore und gedächtnis zu hilfe kommen wollen. Und sind, wie ich im princip davon überzeugt bin, meine obigen auszfürungen über die entstehung des Avestaalphabets richtig, so können nur west-Perser, bei denen allein das spätere Pehlevîalphabet sich nach weisen läszt, die erfinder sein.

Dasz aber auch die auf fast nur paläographischen erwägungen beruhende anname einer verschidenheit der ursprünglichen auszsprache der Avestazeichen von der späteren ir misliches hat, geht besonders ausz zwei punkten hervor. Zuerst ist mir immer klar gewesen, noch ehe ich die untersuchungen von Carl Arendt [28]) und Wilhelm von der

28) Phonetische bemerkungen, mit besonderer rücksicht auf Ernst Brücke's ab-

Mühll[29]) gelesen hatte, dasz die Avestasprache in der gestalt wie wir sie kennen, nur spiranten und keine aspiraten besizt, dasz also 𐬑𐬖𐬚𐬛𐬟𐬡 nicht den Sanskrit lauten खघथधफभ, sondern np. خ غ germ. th dh ذ ف germ. bh entsprachen. Überhaupt kennen die iranischen sprachen nur spiranten, und wasz man zb. im osetischen für aspiraten gehalten hat k̔ t̔ p̔, sind es nur im gegensaz zu den harten durchausz hauchlosen eigentümlich kaukasischen ḳ ṭ ṗ; die von einigen dem Balûcî zu geschribenen kh th ph dagegen wechseln in anderen quellen mit k t p, und sind also grammatisch one jegliche bedeutung.

Der andere punkt betrift Lepsius' bestimmung der zischlaute. Seine zusammenstellungen 𐬯—𐬰, 𐬱—𐬲 zu gegeben („𐬴 š — 𐬳 ž” musz ich wegen der herkunft des lezteren zeichens von 𐬱 א' und nicht ש zurük weisen), so ist bei im doch auch die neuere auszsprache falsch an gegeben, denn es unterligt durchausz keinem zweifel, dasz die jetzigen Parsen nicht 𐬯 ś 𐬰 ź 𐬱 s 𐬲 z lesen, sondern 𐬯 س 𐬰 ز 𐬱 ش 𐬲 ژ, wie die Pâzandtexte klar dar tun. Und dasz disz von je her die allein richtige auszsprache gewesen ist, beweist nicht nur die übereinstimmung aller iranischen sprachen in den gleichungen 𐬯 س s = श = ursprl. K, 𐬯𐬙 ست st = स्त = ursprl. ST, sondern auch die herkunft des zeichens ausz dem semitischen ס, wärend 𐬱 š auf ש zurük geht. Für das Pehlevî ist es noch niemandem ein gefallen 𐬯 und 𐬱 ire rollen tauschen zu laszen: warum sollen sies denn im altbaktrischen getan haben? Und dasz 𐬱 dort niemals anders denn š gelautet haben kan, das bekräftigt auch noch gerade die übereinstimmung von altbaktrisch und Sanskrit in dem lautgesetze, welches s स nach i- und u-lauten zu 𐬱 ष sich wandeln läszt. Ursprüngliches s erhält sich im Altb. ja nur vor consonanten (auszer m), und zwar bei

---

handlungen über physiologie und systematik der sprachlaute. 1. Die medienaspiraten. 2. Haben wir im griechischen und zend von aspiraten oder aber von spiranten zu reden? Beiträge zur vgld. Sprachf. II (1861) 283—308. 424—453.

29) Ueber die Aspiration der Tenuis vor Nasalen und Liquidis im Zend und im Griechischen. Diss. Leipzig 1875. 8o p. 7 ff.

vorher gehenden a-lauten als 𐬱; in allen anderen fällen wird es 𐬯, und nach i-und u-lauten 𐬴 (ष), wie im Skr. Disz leztere lautgesez ist also schon gemein-arisch, und Lepsius' lautbestimmung fällt ausz sprachgeschichtlichen gründen. Wie aber dentale vor harten dentalen zu 𐬱 (𐬴) werden müszen, so werden sie vor weichen zu 𐬰 (𐬲), und 𐬰𐬛 verhält sich zu 𐬱𐬙 wie 𐬲𐬛 zu 𐬴𐬙. Disz bestätigt widerum die traditionelle lesung beider zeichen als ز und ژ gegen Lepsius. Wer beispile wünscht, den verweise ich auf Hübschmann [30]), der die frage über die altiranischen zischlaute klar gestellt hat.

II. Avesta und Pâzand.

Von Avestatexten bietet die handschrift die schon oben § 3 § 11.
auf gezälten.

Mit paraphrase (Pâzand):

1, Ormazd Yašt — A IV fol. 37—52 v. — unten § 12.
2, das selbe § 6—22 — C XII fol. 82—85 — § 13.
3, Vendîdâd VIII, 20. 21. — A V fol. 52 v.—56 — § 14.

One paraphrase:

4, Gâθâ ahunawaiti — B VIII fol. 58—73 v. — § 17.
5, Âtaš Nyâyiš — B IX fol. 73 v.—76 — § 15.
6, آبزو بن تمام کردن — B X fol. 76—79 v. — § 16.
7, دعای چشمزخم هفت امشاسفند, bestehend ausz Ys 32,10 und Sîrôza I, 1.2, und schon oben ab gedrukt — B XI fol. 79 v., s. 498.

Im folgenden lasze ich die kürzeren stücke N⁰ 3. 5. 6 buchstäblich nach der hds. ab drucken, wärend bei N⁰ 4 der abdruk der einleitungsgebete und eine genaue collationierung mit Westergaards texte genügt. Nur beim Ormazd Yašt glaubte ich die meisten varianten ganz übergehen zu können, da eine flüchtige vergleichung in diser hinsicht keine grosze auszbeute zu versprechen schien, habe es dagegen für nüzlich befunden

30) Ein Zoroastrisches Lied (Capitel 30 des Jasna) mit Rücksicht auf die Tradition übersetzt und erklärt — Nebst einem Anhang. — München, Ackermann. 1872. 8⁰ p. 76 ff.

die in Europa biszher nich gedrukte Pehlevî-übersetzung dises yašt nach einer Bombayer lithographie [31]) hinzu zu fügen: one dises *Zand* wäre sonst viles im *Pâzand* dunkel gebliben. Beide texte sind unverändert ab gedrukt, und zwar so wie im codex text und paraphrase alternieren, wasz mit § bezeichnet ist; die weit kürzeren kommata der lithographie sind durch gedankenstriche an gedeutet.

§ 12. Ormazd Yašt.

(*Fol.* 37 *v.*) § Šenaŷešn. aôrmizd. vatar. dihešně. genâhmainô. (Y. 64,60sp) âškâra. varzîδârān. awinâān. ki. šān. kāma. frâj. tām. ku. šān. aβâŷest. vîš. kerden. ašān. dihîḍ. mizd. u. pâḍâšen. aô. manij. dihîḍ: § (Y. 12,1sp) ferâj. gîrem humat. u. hûχt. u. hwarešt. pe. manešn. u. gubešn. u. kunešn: (38 *r.*) § (Y. 12,2) § bi. gîrešně. dihem. harwisp. humatu. hûχtu. hwarešt. ku. kerepa. kunem: § (Y. 12,3) biheleśnî. dihem. harwisp. dušmat. u. dužûχt. u. dužwarešt. ku. vinâh. na. kunem: § (Y. 12,4) frâj. aô. šumâ.

---

31) Titel in Guzeratî schrift: पाक खोरदेह अवसता। तेनी। पेहेलवी माम्रेनी शुधां — नेᵀशारोनी ज़रतोश्ती मदरेशᵀमां तथᵀ बीजि पेहेलवी। नीशालोमां शीखववाने माटे। छपावी परगट करनार। अेरवद कावशाजि नशरवांनाजि कांगा। नोशारीनी ज़रतोश्ती मदरेसाना मुनशी. — मुंबइ। दफतर आशकारा छापाखांनां मधे। छापीछे. — शने १२२८ अेज़देज़रदी। शने १८५१ इशवी. tit u. vorrede in Guzeratî gedrukt, 2 bl. + ۲۲۹ + ३8 pp. + 1 bl. index (ﻫﺮﺳﺖ ob = فهرست?) lithogr. 8o. Enthält: 1. Pahilaβî. frañg. ,,,. pp. ३8 — 2. Ašem. ,,, p. ۱. — 3. Yaθâ. ,,, p. ۱. — 4. Iθâ. âaḍ. yaz. ,,, p. ۲. — 5. Humatanām. ,,, p. ۳. — 6. Huχšaθrô. temâi. ,,, p. ۳. — 7. Hôramazda. quδâi. ,,, p. ۴. — 8. Srôš. bâz. ,,, p. ۸. — 9. Aθa. imām. vacô. ,,, p. ۱۴. — 10. Qurašéḍ. nŷâéš. ,,, p. ۲۰. — 11. Mihir. nŷâéš. ,,, p. ۳۷. — 12. Mâh. buχtâr. nŷâéš. ,,, p. ۴۱. — 13. Areδwî. šûra. nŷâéš. ,,, p. ۴۷. — 14. Ataš.

râḍînem. ku. amšâspeñdîḍ: yazešn. u. ňÿ̈âÿ̈ešn. ustupraêḍ: (38 *v.*) § (Y. 12,5) ferâj. pe. manešn. ferâj. pe. gubešn. ferâj. pe. kunšn. ferâj. pe. aχãn. manišnî. u. ferâj. ten. u. ãnij. qîš. jãn. ku. ten. pe. qîšĕ. šumå. dârem. pe. qîšĕ. šumâ. dâštan. aê. ku. agerem. te. u. rubãn. rå. bi. aβâÿ̈eḍ. dâḍ. bi. dihem. stâÿ̈em. ašâÿ̈ĕ. ašem. vohû. ۱۱۴۵۲ س: § (Y. 1,65) parnâmem. mazdaÿ̈asnĕ. zaraθušt. jud. daêβ. aôrmezd. dâḍstãn. ku. añdarg. vatrãn. gwem: § (Y. 1,66) hâwan. ašaôy. (39 *r.*) ašâÿ̈ĕ. raḍ. pe. yazešn u. ňÿ̈âÿ̈ešn. u. šenâÿ̈nîðârĕ. ferâj. âfrîngãnĕ: § (Y. 1,67) seweñg. vîsij. aβâ hâwan. hemkâr. ašaôy. ašâÿ̈ĕ. raḍ. pe. yazeš. u. ňÿ̈âÿ̈ešn. šenâÿ̈ešnîðârĕ. frâj. âfrîgãnĕ: § cûn. aχãn. kãma. cûn. aôrmizd. kãma. zaô. ferâj. aô. man. gaôy:

Einleitung im Pâk Khordeh Avastâ.

(94) ... .

§ (39 *v.*) I. Pursaêḍ. zaraθušt. aj. aôrmizd. ku. aôrmizd. mainô. aβzûnî. dâðâri. gaêhãn. astaômañdãn. ašô. ut. aôrmizd. dâðâri.

---

nÿ̈âéš. ۱۱۱ p. ۵۴. — 15. Vîspa. humata. ۱۱۱ p. ۹۷. — 16. Nãm. staišni. ۱۱۱ p. ۹۹. — 17. Nemô. âṅhãm. ۱۱۱ p. ۷۴. — 18. Hâwan. gehe. ۱۱۱ p. ۷۵. — 19. Rapiθβan. gehe. ۱۱۱ p. ۷۰. — 20. Uzaÿ̈aren. gehe. ۱۱۱ p. ۸۳. — 21. Aiβisrûθren. gehe. ۱۱۱ p. ۸۵. — 22. Ušahin. gehe. ۱۱۱ p. ۹۱. — 23. Hôramazda. ÿašt. ۱۱۱ p. ۹۴. — 24. Ardîbahišt. ÿašt. ۱۱۱ p. ۱۲۲. — 25. Sraôš. ÿašt. ۱۱۱ p. ۱۳۹. — 26. Sraôš ÿašt. hâduχt. ۱۱۱ p. ۱۵۲. — 27. Hôm. ÿašt. ۱۱۱ p. ۱۹۲. — 28. Vanañta. ÿašt. ۱۱۱ p. ۱۹۴. — 29. Patita. pašémãnî. ۱۱۱ p. ۱۹۹. — 30. Afrañgãn. dahmãn. ۱۱۱ p. ۱۹۲. — 31. Afrañgãn. gahmabâr. ۱۱۱ p. ۲۰۳. — 32. Afrañgãn. ardâfrawaš. ۱۱۱ p. ۲۱۹. — 33. Asîrawâḍ. ۱۱۱ p. ۲۲۱. — 34. Tan. drôstî. ۱۱۱ p. ۲۲۵. Dise auszgabe des Khorda Avastâ ist im folgenden mit PXA bezeichnet.

aŝô. har. si. pe. stâÿeŝn. baôḍ. ki. dâδâr. u. aŝô. guft. uš. aôrmezdĕ. raḍĕ. qudâÿĕ. uš. dâδârĕ. dãm. diheŝnĕ. uš. aβzénĕ. aê. ku. na. aj. ciš vust. ciš. bi. tubãn. afzaôden aôrmizd. u. gâh. u. daÿ. u. zimãn. u. hemaê. baôḍ. hemaê. hast. aj. ãn. jâÿ. paiδâ. ki. miswânahĕ. (40 *r.*) gâtwahĕ. qaδâtahĕ. uš. dîn. gubeŝn. zurwãn. hemaêšâ. aôrmizd. u. râÿnîδârĕ. har. ciš:

[illegible] I
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible] (95) [illegible]

§.... [32]) Kudâr. paêraôzgartãm. kuδâr. qaruhaômañdtãm. (40 *v.*) kudâr. kâr. u. kerdârtãm. II. pe. paêrôzgarĕ. zadârtãm i vinâhkârãn. kudâr. bîšazanîδârtãm. kudâr. bîštarwanîδârtãm. aj. daêwãn. u. mardumãn. kudâr. harwisp. aχi. harwisp. astaômañd. ãni. bi. menŝn. hast. bi. hâδertãm. ciši. frârûn. kudâr. aχi. astaômañd. ãni. pe. aχãn. hast. bi. muštârtãm. paêmî. cišî: [awârûn].

[illegible]
[illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible]
[illegible] II — [illegible]
[illegible] — [illegible] [lis [illegible]]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] (96) — [illegible]
— [illegible]

§ (41 *r.*) III. Uš. guft. aôrmezd. ku. ãni. imâ. nãm. spetamãn. zaraθušt. ku. amšâspeñd. hîm ãni. hast. mãθraspeñd. hemâwañdtãm. ãn. pîraôjgartãm. ãni. qaruhaômañdtãm. kerdârtãm. IV. ãn. pe. paêraôjgarĕ. zadârtãm. (41 *v.*) ãn bîšazanîδârtãm.

---

32) Im text felt nichts, wol aber im Pâzand.

ãn. bîštarwanîδârtãm. aj. daêwãn. u. mardumãn. ãn. harwsp. aχi. astaômañd. ãni. pe. manišn. hast. bi. hâδertãm. ãn. harwisp. aχi. astaômañd. ãni. pe. aχãn. hast. bi. muštârtãmi. paêmî. u. cišî:

[illegible] III

[illegible]

[illegible] [lis [illegible]] [illegible] IV [illegible]

(97) [illegible]

[illegible]

§ V. Uš. gupt. zaraθušt. ku. ferâj. aô. man. ãn. nãm. (42 *r.*) gaôў̋. åšaô. aôrmezd. ki. tu. hast. mihist. pe. ten. pašãn. pe. arj. ňў̋ahktãm. pe. daêḍ kâr. u. kerdârtãm. pe. paêraôjgarĕ. zedârtãm bišzinîδârtãm. bîštarwanîδârtãm. aj. daêwãn. u mardumãn:

[illegible] V

[illegible]

[illegible] [lis [illegible]] [illegible]

§ VI. Cûn. man. tarwînem. harwisp. daêβ. u. mardumij. vada. cûn. man. tarwaênem harwisp. jâdôў̋. u. parî. cûn. man. (42 *v.*) kas. na trwaênîḍ. na. daêw. u. na. mardum. u. na jâδû. u. na. parî:

[illegible] VI

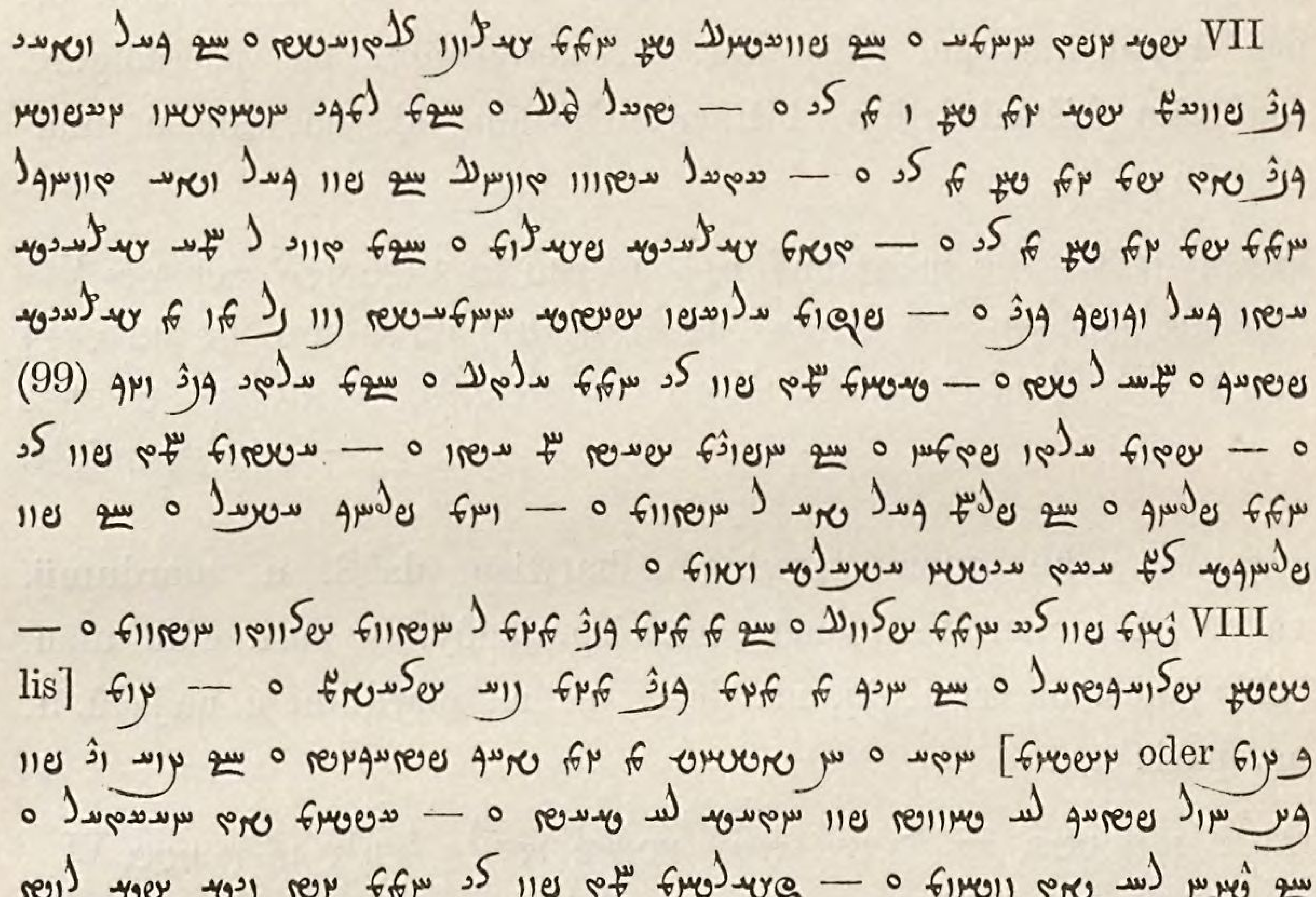
(98) [illegible]

[illegible]

§ VII. (43 *r.*) Uš. guft. aôrmezd. ku. pursišnî. nãm. hem. åšaô. zaraϑušt. ku. pursešn. frârûn. vus. kunem. um în. nãm. aj. ãn: Duδîgar. remai. hast. rema. sâlâr. kum. remai. mardumãn. u. gaôspeñdãn. vus. ku. rema. hemâ. man. dâḍ. Sedîgar. aidûn. tubãnî. ku. pe. dâḍ. tubãngar. hem. Cihârum. åšâў̋ĕ. fašãm. ku. ten. man. he(43 *v.*)mâ. åšâў̋ĕ. hast. Peñjum. harwisp.

âβâδa. aôrmizdâḍ. ki. aj. as̊âÿĕ. paiδâÿĕ. bun. u. bar. hemá. man. dâḍ. Sis̊um. χraḍ. aômeñd. kum. χaraḍ. ňÿahk. Haptum. χraḍ. pa$_{\rm d}$mãn. añdceñd. um. aβâÿeḍ. um. hast. Haštum. parzãna. ku. parjãm. kâr. u. dâḍstãn. man. vah. dãnim. Nuhum. parjãm. haÿâr. ku. pe. parzãnigĕ. im. hast. kasãn. haÿârĕ. kunem.

VIII. Dahum. pe. ãn. hem. spenâh. ku. aj. cišî. vus. ciš. bi. aβzâÿînem. Yâzdahum. quḍâ. Sîzdahum. saêḍ. qâstâr. Cihârdahum. juḍ|bîš. kum. bîš. uš. nîst. Pãzdah(44 *r.*)um. ustôb. ku. aj. ciš. frârûn. stub. nabem. Sãzdahum. âškâra. ku. kirpa. u. vinâh. šumâr. kunẹm. Haptdahum. harwisp. nigarîδâr. Haštdahum. bîšazenîδâr. u. Naôzdahum. pe. ãn. hem. dâδâr. ku. dãm. man. dâḍ. Vîstum. pe. ãn. hem. ku. aôrmizd. nãm. hem:

[illegible]
[illegible] (101) [illegible]

§ IX. Yaziš. man. zaraθušt. awar. pe. raôj. awar. pe. šaβ. pe. ãni. maḍ. îstîḍ. baresni. zôr.

[illegible] IX
[illegible]

§ (44 *v.*) Rasem. aô. tu. hy̆âre. rãmisn. man. ki. aôrmizd. hem. rasaêḍ. aô. tu. hay̆âre. rãmisn. ki. vah. sraôš. ašô. rasaêḍ. aô. tu. hay̆âre. rãmisn. kaij. âβ. kaij. urwar. kaij. ašaôãn. frawahr:

[illegible]
[illegible]
(102) — [illegible]

§ X. Ka. tu. aidûn. kuneñd. ageret kãma. ut. zaraθušt. aôšãn. bîš. (45 *r.*) tarwînîḍ. aj. daêwãn. u. mardumãn jâδû. u. parî. u. sâstârãn. keñgãn. u. karpãn:

[illegible] X
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
(103) — [illegible]

§ Marãnij. du. zeñgãn. u. ašmôγãnij. du. zeñgãn:

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] —

§ Gurgãnij. cihâr. zeñgãn. XI. u. haÿ̋ônij. frâχ. anîk. pur. drafš. ku. drafš. vus. dâreñd. stîñda. drafš. ku. tuχšâÿ̋ahâ. dâ(45 *v.*) reñd. u. ul. gereft. drafš. ke. pe. awârãnĕ. drafš. bareñd. pe. rîš. karden. kasãn:

[illegible] XI [illegible] (104) [illegible] — [illegible] —

§ Agi aôšãn. man. nãm. dreñjîneḍ. ku. narem. bi. kun. frâj. gaôÿ̋. pe. hemå. raôj. u. šaβ:

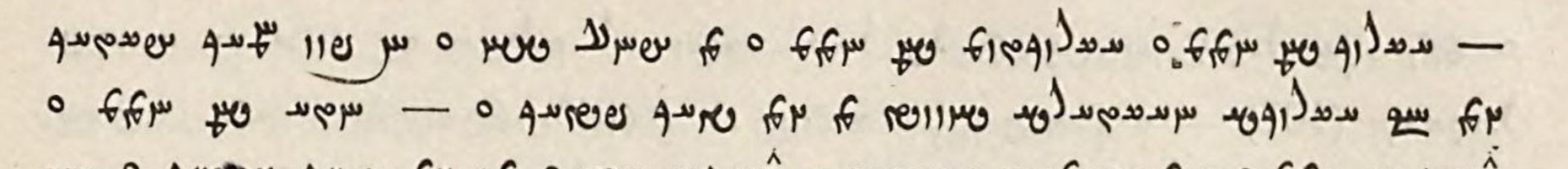
[illegible] —

§ XII. Pãna. nãm. hem. ku. dãm. pãnigĕ. kunem. dâδâr. nãm. hem. ku. dãm. man. dâḍ. srâÿ̋nîδâr. nãm. hem. ku. dãm. bi. parwarem. šinâsa. nãm. hem. mainôãn. aβzûnîtãm: (46 *r.*)

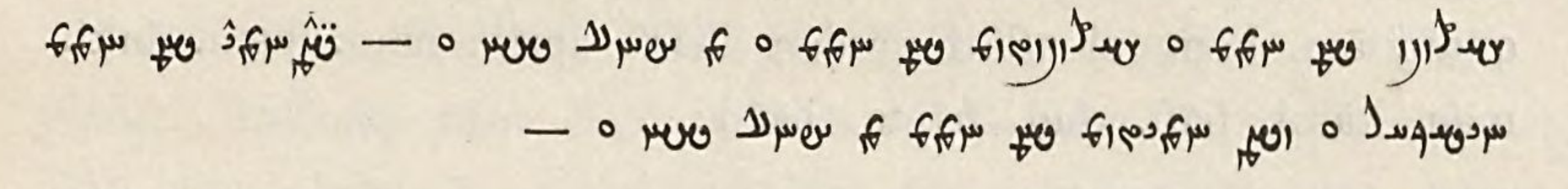
XII [illegible] (105) [illegible] —

§ Bîšazinîδâr. nãm. hem. bîštarwnîδârtãm. nãm. hem. aj. aβârî. yĕzdãn. asur. nãm. hem. qâstâr. nãm. hem. asurtãm. nãm. hem. aj. aβârî. yĕzdãn. qḍâ. nãm. hem. aôrmizd. nãm. hem. în. ku. aôrmizdĕ. u. quḍâÿ̋ĕ. u. dãnâÿ̋ĕ. hast. aj. în. jâÿ̋. paiδâ:

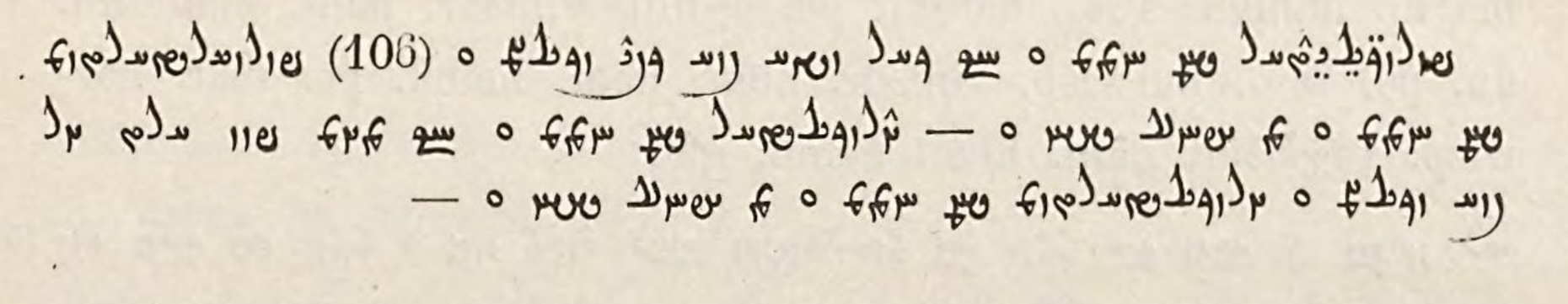
[illegible]

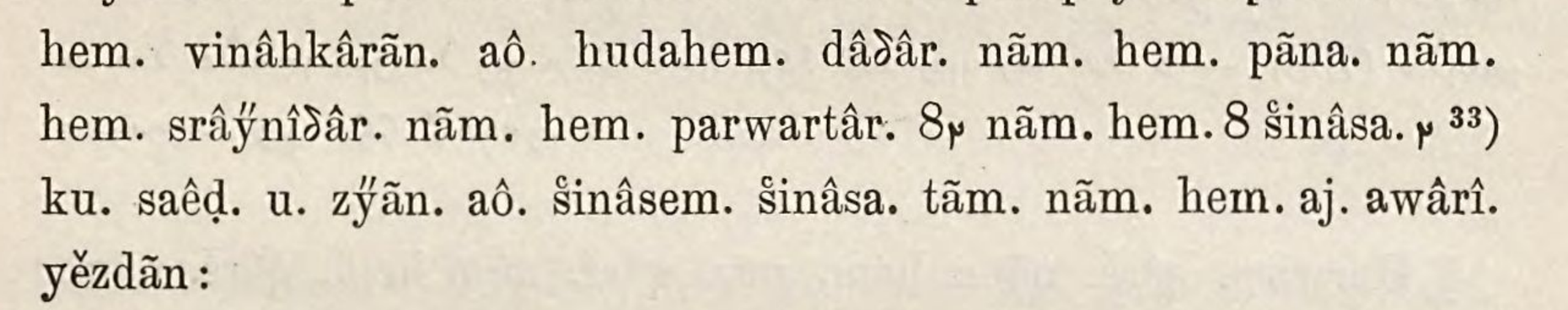
§ Ašaô (46 *v.*) nãm. hem. ašaôtãm. nãm. hem. qruhaômañd. nãm. hem. qaruhaômañd. tãm. nãm. hem. aj. aβârî. yĕzdãn:

§ Pur. nigarîðâr. nãm. hem. ku. kâr. u. dâðistãn. vus. bi. nigarem. pur. nigarîðârtãm. nãm. hem. aj. aβârî. yĕzdãn: dûr. nigrîðâr. nãm. hem. dûr. nigarîðârtãm. nãm. hem. aj. aβârî. yĕzdãn: (47 *r.*)

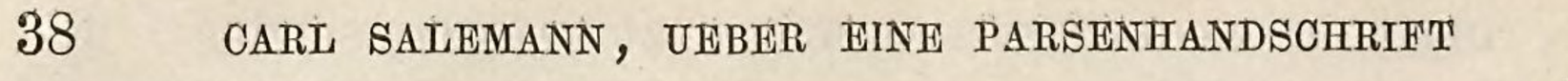
§ XIII. Pâspãn. nãm. hem. ku. dãm. râ. pâs. pâ″em. qâstâr. nãm. hem. vinâhkârãn. aô. hudahem. dâðâr. nãm. hem. pãna. nãm. hem. srâ″nîðâr. nãm. hem. parwartâr. 8 nãm. hem. 8 šinâsa. [33]) ku. saêḍ. u. zy″ãn. aô. šinâsem. šinâsa. tãm. nãm. hem. aj. awârî. yĕzdãn:

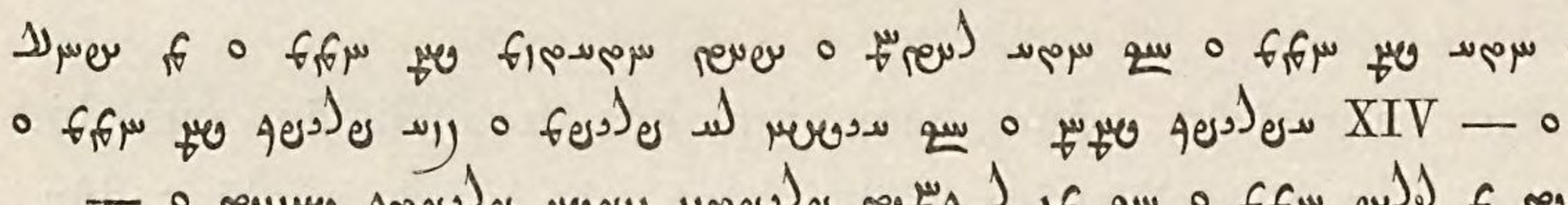
§ Fšawešnaômañd. nãm. hem. ku. vahãn. râ. ňy″ahkĕ. aβâj. pardâjim. fšawešnmãsr. padmãn. nãm. hem. ku. paðmãn. añd. ceñd. aβâ″eḍ. par(47 *v.*)ḍâjem. qâstâr. qḍå. nãm. hem. ku. dâmãn. râ. quḍâ″ĕ. qâhem. qâstâr. quḍ″tãm. nãm. hem. aj. aβârî. yĕzdãn:

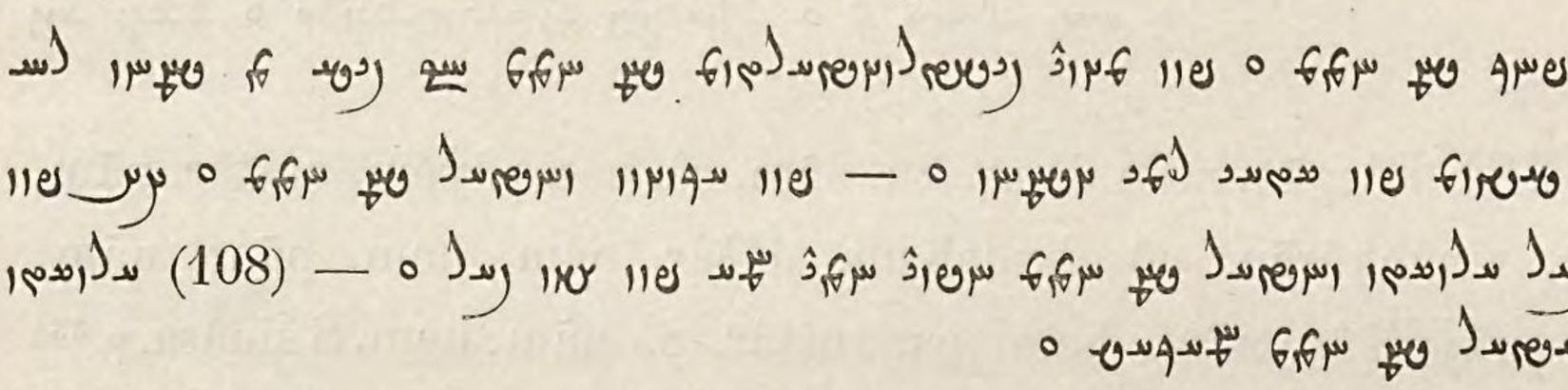
33) Wol „nãm. hem." hinzu zu fügen, wie die zeichen 8 und ۴ im codex an zu deuten scheinen.

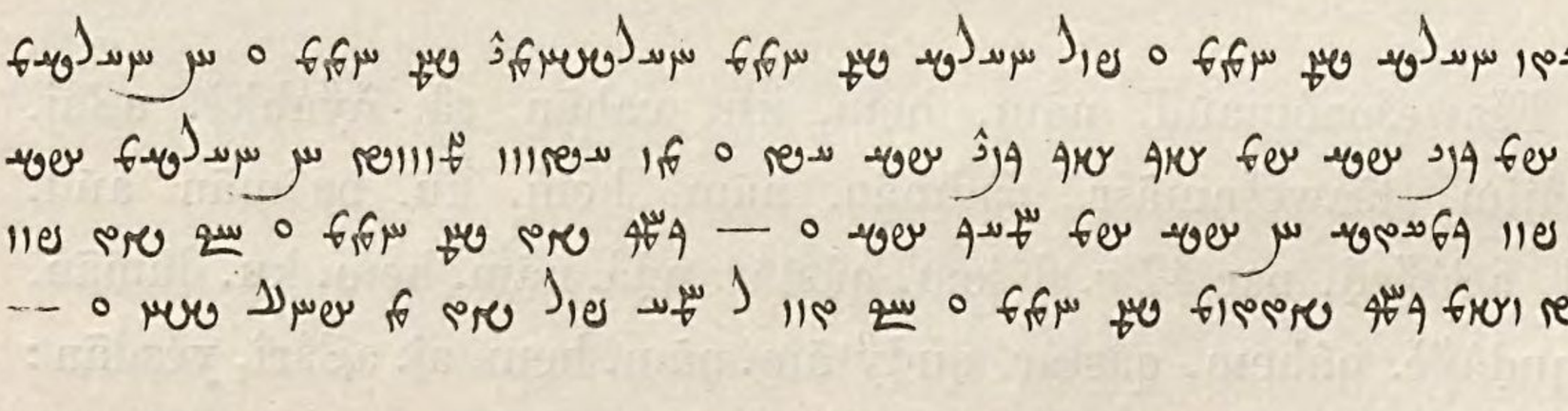
§ Nãmî. quḍâ. nãm hem. âβâḍ. quḍâ. nãm. hem. âβâḍ. nãmî.
quḍây̋tãm. hem. aj aβârî yĕzdãn. XIV. aprîb. nãm. hem. ãnki. man. kãmî. frîft. quḍ. frîpta. baôḍ:

§ Bi. pãna. nãm. hem. bîš. tarwnîδâr (48 *r*) nãm. hem. ku. bîš aj. dãmãn. aβâj. dârem. pe. aγnîn. vinîδâr. nãm. hem. du. du. pe. îbâr. harwisp. vinîδâr. nãm. hem. hemâ. pe. îbâr. harwisp. tuχšîδâr. nãm. ḥem. hemå. ġâh:

§ Harwisp. qârĕ. nãm. hem. pur. qârĕ. nãm hem. qârĕ. nâm. hem. ňy̋ahkĕ. um. uvus. uš. um. juḍ. juḍ. vus. uš. qârĕ. nãm. hem. XV. kâma. saêḍ. nãm. hem. ku. ňy̋ahkĕ. pe. aβây̋e (48 *v.*)st. kunem. kãma. saêḍ. tãm. nãm. hem. ku. teni. man. hemâ. saêḍ:

§ Saêdômañd. nãm. hem. afzâr. nãm. [*om.* hem.] saêḍ. qâstâr. nãm. hem. aš̊ây̋ĕ. nãm. hem. ku. ten. man. hemå aš̊ây̋ĕ. hast. buleñd. nãm. hem. buleñdĕ. yĕzdãn. har. ãn. jây̋. ku. du. gwaêḍ.

yak. pe. ten. u. yak. pe. kâr. u. dâδistãn. ãn. jâÿ. ku. yak. gwaêḍ. aÿâβ. kâr. u. dâδistãn. gwaêḍ:

[illegible]

§ (49 *r*.) Huquḍâÿ. nãm. hem. huquḍâÿtãm. nãm. hem. aj. aβârî. yězdãn. hudãnâi. nãm. hem. frârûn. dãnâi. nãm. hem. hudãnâitãm. nãm. hem. aj. aβârî. yězdãn. dîr. saêḍ. nãm. hem. ku. dîr. zimãn. saêḍ. aj. man. vîš:

[illegible] (109) [illegible]

[illegible] (sic) [illegible]

§ XVI. Aôšãn. man. nãm. im. guft. kaij. an̄dar. ãni. man. aqi. astaômand. spetamãn. zaraϑušt. aôšãn. nãm. im. gupt. daren̄jînîḍ. ku. narm. bi. kunen̄d: (49 *v*.)

[illegible] XVI

[illegible]

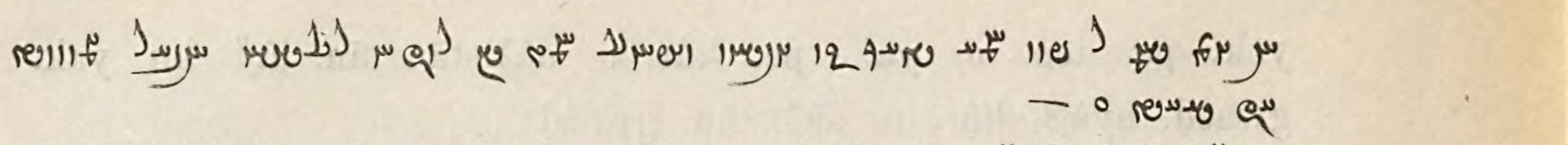
§ [illegible] pe. raôj. awar. pe. šaβ. XVII. frâj. gaô. ka. ul. stâḍ. aÿâ. ka. bi. nepîḍ. aÿâ. ka. bi. nepîḍ. aÿâ. ka. ul. stâḍ. aÿâ. ka. aiβÿåṅhaÿen. aiβÿåṅhÿanîḍ. ku. kustî. frâj. ben̄dîḍ. ul. gwaêḍ. aÿâ. ka. aiβÿåṅhaÿen. baôjînîḍ. ku. ul. gwaêḍ. ul. vîšîḍ: (50 *r*).

[illegible] XVII [illegible]

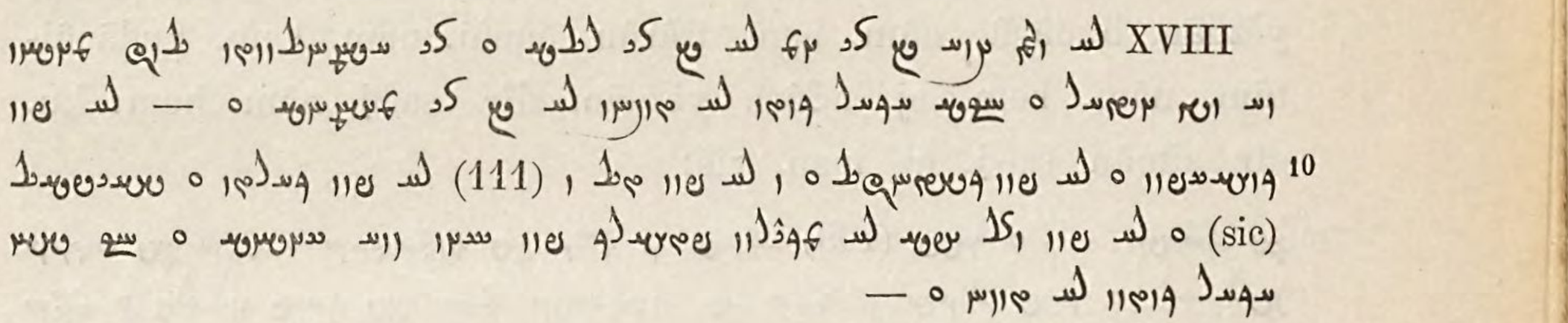
[illegible] (110) [illegible]

§ Aÿâ. ke. ferâj. rawîḍ. aj. zen̄d. aÿâ. ka. ferâj. rawîḍ. aj. dih. aÿâ. ka. bi. rasaêḍ. aô. dihãn. an̄dar. aô. dih. šawaêḍ. î. îniš. hemê. aô. gubešn. aβârî. ki. an̄dar. raôj. u. šaβãnî. î. bâr. gwaêḍ. šahiḍ: (50 *v*).

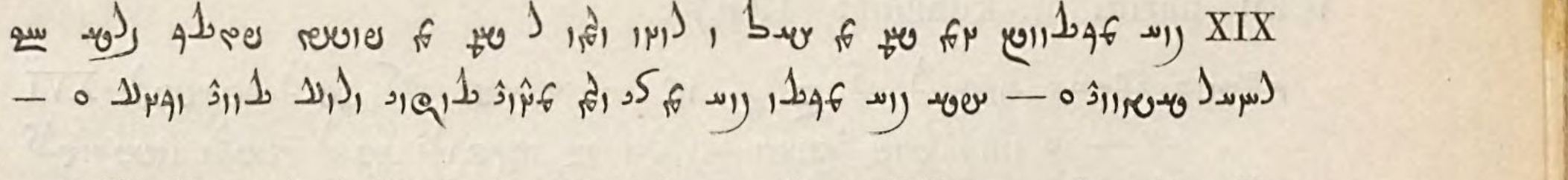
[illegible]

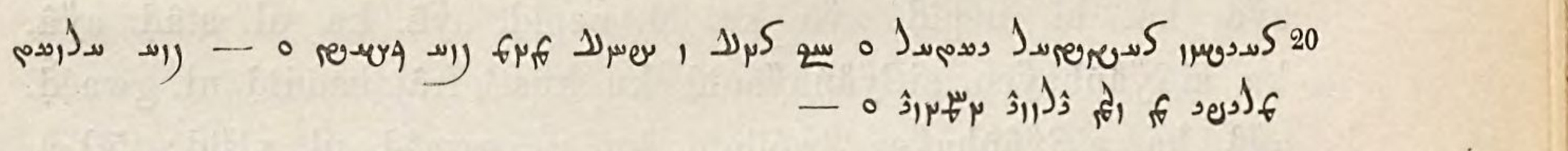
§ XVIII Na. aô. añdar. ãn. raôj. na. añdar. ãn. šaβ. ãni. χšm. âlôḍ. druj. manišn. bi. nasinîδâr. kuš. akâr. kerden. na. tubãn. na. pe. kôhasp. na. pe. kišt. heñjîḍ. na. pe. tîr. na. pe. kârt. u. šiβšîr. na. pe. vazr. uš. pḍîra. na. pe. señg. bi. nasînešně. ku. šãn. akâr. kerden. na. tubãn:

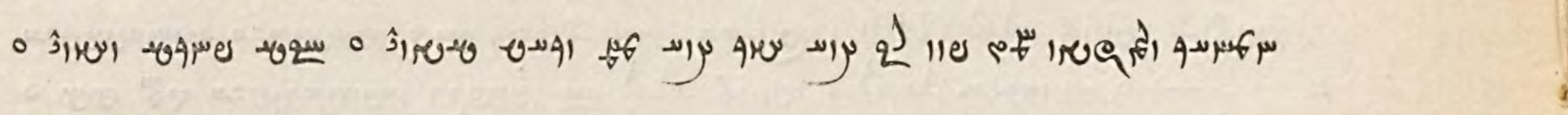
§ XIX. Uš. peḍîreñd. aôšãn. man. nãm. aj. pušt. peḍîra. barĕ. ku. aβâj. dâreñd. ušãn. peḍîreñd. bi. aj. aô(53 *r.*)i. mainôi. druj. varenî. drwañd. kaênî:

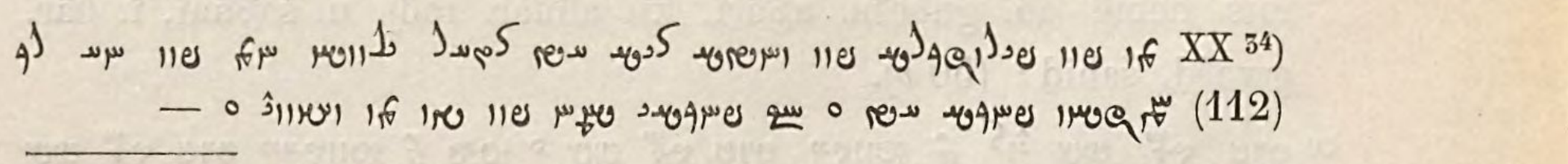
§ Zîwîḍ. zaêwînîδâri kustâri. ku. zaêwañdiĕi. u. aβâraêij. ciš. bi. kâhînîḍ. bi. harwisp. margĕ. aj. drwañ. genâh. mainô:

§ Mãnâi. aô. cûn. ki. pe. hezâr. mard. yak. mard. awar. nigâh. dâreñd. kuš. pãnigĕ. kuneñd: (53 *v.*).

§ XX. Ki. kas. pe. paêraôjgarĕ. añgaḍij. iš. hast. zedâr. vinâkârãn. uš. î. tu. âmôzišn. pãna. hast. ku. pãnigĕ. aô. man. dâmãn. pe. dîn. ki. kuneñd:

34) Cf. Y. 43, 16 *b—e.*

§ Pe. paiδâ″ě. aô man. dâmãn. añdar. har. du. aχun. raḍě. câšišn. ku. mainô. u. gaêθî. har. du. pe. dastôr. dârešn. hem.

— ° —

§ Aidûn. ãni. vah. sraôš. vištâsp. aš. rasišn. pe. în. ku. pe. frârûně. bi. aô. în. dîn. â″îḍ. (54 *r.*) aôrmizd. im. aô kãma. ku. vištâsp. bi. aô. hâwiště. man. â″îḍ. ku. ãni. aô. kâma. kuδârijî. kãma. hast. aβâ″eḍ. baôḍ:

§ XXI. Nemâj. aô. kʺãn. qaruh. nemâj. aô. aêrãn. vîj. nemâj. aô. saôk. aôrmizdâḍ. nemâj. aô. âβ. dâ″atî. nemâj. aô. aredwisûr. âβ. hunust. nemâj. aô. harwisp. ãni. ašaôãn. sti:

§ XXII. Ahunwar. yazem. ašaʺě. pašam. ňʺahk. amarg. aβzûnî. yazem. hemâwañdě. u. paδîχě. aôj. paê. raôjgarě. qaruh. u. zaôr. yazem:

§ Amemca. ϑrememca.[36] *a)* aôjasca. vereϑremca. qarenasca. zawareca. y *b)* ahurem. mazdãm. raêwañtem. qarenaṅhañtem. y *b)*.

Hemâwañdě. u. paδîχě. aôj. u. pîraôjgarě. u. qaruh. u. zaôr. yazem. aôrmizdi. râ″aômañdi. qaruhaômañd. yazem:

35) Von hier bisz § XXIV excl. sind beide quellen volständig mit dem grundtexte ab gedrukt. 36) Varianten des textes ausz PXA: *a)* θrimemca. *b)* y̌az.

— [illegible] PXA
[illegible]

[illegible] XXIII. [illegible] (51 r.) [illegible] §
[illegible]

Yazišn. u. ňy̆âišn. aôj. zaôr. âfrînem:

[illegible]

Aôrmizdi. rây̆aômandi. qaruhaômand:

[illegible] XXIII. PXA
[illegible]

§ XXIV. Bi. pây̆eš. mardum. daôstě. tâ. hemaê. hemaê. rubešně. zraθušt. ki. aj. aôi. adôst. dušman. bi. ka. pãnigě. mardumãn. kunî. ut. râstš.[37]) u. frârûně. pãnigě. kerd. bûḍ:

[illegible] XXIV
[illegible]

§ Ma. tu. aôi. daôs(51 v.)t. ferâj. rahîn. aô. senahâ. ma. aô. duš. barešně âβarešn. ma. pa. qâhešn.

[illegible] (114) [illegible]
[illegible]

§ Ma. aô. mard. dihî. kiš. imâ. pe. ãni. mahist. ašãn. yašt. hem. pe. ãni. keh. ušãn. frâj. rasaênî. aô. imâ. ki. amšâspend. hem: (52 r.)

[illegible]

§ XXV. Éḍar. hast. vahman. man. dâḍ. zaraθušt. éḍar. hast. ašây̆ê. fšãm. man. dâḍ. zaraθušt. éḍar. hast. šhrîwar. man. dâḍ.

37) [illegible] = phl. [illegible].

zaraϑušt. éḍar. hast. speñtamaḍ. man. dâḍ. zaraϑušt. éḍar. hast. qurdâḍ. u. amurdâḍ. ki. hst. mizd. aŝaôãn. ki. ŝãn. bi. aj. ten. raseŝn. man. dâḍ. zaraθušt:

XXV [Avestan script] (115) [Avestan script]

§ XXVI. Âgâh. haê. ãn. u. añdarij. (52 *v.*) dãnî. aê. aŝô. zaraθušt. pe. ãni. man. χraḍ. parzãnigĕ. ki. añdar. aχãn. peradum. baôḍ. ki. aidûn. hast. tâ. ãni. aβadum. añdar. aχãn. dãnî. kuš. ãni. frârûn. ci. aβâÿeḍ. kerden: [Avestan script] [38]

XXVI [Avestan script] (116) [Avestan script]

XXVII [Avestan script]

XXVIII [Avestan script] (117) [Avestan script]

38) Hier schlieszt der codex, alles folgende ist ausz PXA.

[illegible]
[illegible] —
XXXI [illegible] a [illegible] [39] [illegible] b (118) ○ — [illegible] a [illegible] c [illegible]‖
d [illegible] ○ d — [illegible] e [illegible] b [illegible]
f‖ [illegible] a [illegible] b ○ [illegible] g [illegible] ○ —‖
[illegible] b ○ [illegible] h [illegible] i ○ [illegible] k [illegible] l
[illegible] ○ [illegible] m [illegible] n [illegible] o [illegible] p [illegible] q [illegible] ○ —
XXIX [illegible] ○ — [illegible]
[illegible]
[illegible] (119) [illegible] ○ —
XXXIbis [illegible] ○ [illegible] ○ — [illegible]
[illegible] ○ [illegible]
[illegible] ○ [illegible] ○ —
XXX [illegible] ○ [illegible] ○ — [illegible]
[illegible] ○ —

(Die varianten ausz pag. 119. 120 sihe am rande) (120) XXXI

XXXII. [40]) (Visp. 22sp, 11). Dâmîm. y̌az.: [illegible] ○ y̌ãm. ârmaitîm. speñtãm. y̌az.: [illegible] ○ [illegible] ahĕ. dâϑrahĕ. aš̊ahĕca. aš̊aonãmca. aš̊ahĕ. paoiry̌anãm. dâmanãm.: [illegible] ○ [illegible] (Y. 27sp, 1) aĕtaḍ. dim. vîspanãm. maziš̌tem. dazḍy̌âi. ahûmca. ratûmca.: [illegible] ○ [illegible] ○ [illegible] y̌im. ahurem. mazdãm.: ○ [illegible] (121) [illegible] (y. 27,2) snaϑâi. aṅrahĕ. mainy̌éuš. drawatô.: [illegible] ○ [illegible] snaϑâi. aĕš̊mahĕ. χrwî. daraoš. snaϑâi. mâ-

39) Varianten der widerholung auf p. 119. 120., cf. Westergaard p. 148 zu § XXXI; die kommata des zweiten textes bezeichnet ‖.

a) om. *b*) [illegible]. *c*) [illegible]... *d-d*) om. *e*) add. [illegible]. *f*) p. 120. *g*) [illegible]. *h*) [illegible]. *i*) [illegible]. *k*) add. [illegible]. *l*) ... [illegible]. *m*) [illegible]. *n*) add. [illegible]. *o*) [illegible]. *p*) add. [illegible]. *q*) [illegible].

40) Von hier an wider volständig ab gedrukt.

zainy̆anãm. daĕwanãm. snaϑâi. vîspanãm. daĕwanãm. vareny̆anãmca. drwatãm.: [illegible] [skasta. ganâh. mainy̆ô.: [illegible] bar. âhâreman. lãnat. saḍ. hazâr. bâr.: [illegible]] (y. 27, 3) fradaϑâi. ahurahĕ. mazdå. raĕwatô. qarenaṅhatô.: [illegible] (y. 27, 4) fradaϑâi. amešanãm. speñtanãm.: [illegible] (y. 27, 5) fradaϑâi. tišty̆ĕhĕ. stârô. raĕwatô. qarenaṅhatô.: [illegible] (y. 27, 6) fradaϑâi. narš. ašaonô.: [illegible] (y. 27, 7) fradaϑâi. vîspanãm. speñt(122)ahĕ. mainy̆éuš. dâmanãm. ašaonãm.: [illegible] ∘ ašem. vôhû. ∘

XXXIII. ahmâi raêsca. ∘ ∘

Yâ.dâδârî. ahurmazda.: [illegible] âhâreman. mraocinî. dârî. nagûném. déβãn.: [illegible] bar. bûdani. ristâχéz.: tan. pasîn. aβégûmãnam.: [illegible] ašem. vôhû. [illegible]

Textvarianten. § 12*a*

Hier mögen zum schlusz noch die wichtigsten varianten, welche der text des Ormazd Yašt bietet, verzeichnet werden. Ich gebe sie nach paragraph (römische ziffer), zeile (arabische ziffer) und wort (buchstabe) in Westergaards auszgabe, wobei die durchverbundenen composita als ein wort, und auf die nächste zeile über gefürte wörter zur vorher gehenden allein gezält sind.

0 1 *d* tarôi. dîti. — *g* haiϑy̆åwareštãm. — 2 *d* sqq. (y. 11,17—18[w]) ausz geschriben: (17) vaχedδβôi. by̆ascâ. — aibî. gairy̆â. daitî. — paitî. ricy̆â. dîtê. — (18) ferâ. vîrâhî. — aṅhåy̆â. —

3 *ef* om. — 4 *b* zraϑuštreš. — *e* hâwanéê. aš̊aônê. aš̊ahê. raθβê. yasnâica. v: χ: f: § sâwaṅhéê. vîsy̆âica. aš̊aônê. aš̊ahê. raθβê. yasnâica. v: χ: f: § yaθå. ahû. vary̆ô. zaôtâ. frâ. maê. mrûtê. aθâ. ratuš. aš̊âḍcîḍ. haca. ferâ. aš̊awa. vîðβå. mraôtû:

I 1 *g* maiǐy̆û. — II 4 *e* mana. — IV 14 *c* ånhãm. V 3 *c* om. — VI 2 *cd* vîspé. daêwô. — 3 *a* vîspé. — VIII 2 *g* ciθradasô. — 4 *de* vîspa. išas. — 6 *a* add. ahmi. — IX 2 *a* χšafnĕ. — *f* 3 *a* awaṅhica. rafnaṅhaca. — 4 *f* jasâiñti. — 5 *e—g* urwaråsca. aš̊aônãm. — X 1 *a* vaš̊a. — 3 *b* karapanãmca. — XI 2 *c* ereðβô. — 3 *c* bis. — XII 2 *b* add. ahmi. — 4 *a* âtrawa y̆a. — *d* âθrawatema. — XIII 2 *b* dâti. — *e* pâti. — 3 *a* žnât|ta. — 4 *a* mãθre. — *d* iseχšatrĕ. — XIV 3 *b* om. — *g* vîspĕ. tašĕ. — XV 1 *a*, *d* berezi. — 3 *h* χšaθra y̆a. — 4 *a* χšaθrôtema. — XVII 5 *cd* daq̊y̆umå. — XIX 3 *b* drwô. iθy̆âḍ. — 3 *c* zi. zi. — 4 *e* maiǐy̆aôḍ. — *f* mãna y̆an. — 5 *f* aiβy̆âχšy̆ôiḍ. — XXIV 3 *cd* om. — *ef* imå. istôiš. — 4 *abc* dâitê. yamnâ. — 5 *bc* ahmi. yãn. — XXVI 3 *d* schlusz.

§ 13 Paraphrase des Ormazd Yašt, 6—22.

VI . . . . (82) از هر چیزی نه جادو نه و پری ونه مردم هرکونه چنانکه هیچ بر من ظفر نیابند از دیو واز مردم و جادویان و پریان VII پاسخ داد اورمزد که پرسشنی نامهم بر تو روشن پاك اشو زرەتشت دودیکر (a بهمن امساسفند) رمهی کاوان وکوسفندان هرچه است هما من داد ۳ اردیبهشت امشاسفند را پختن وساختن توانکر کردانید فه داد توانکر هم شهریور امشاسفندرا اشایه ایوخشست توانکر کردم یاد دارد وبداند من که اورمزدم وطاعت داری کند در همه جا نام من برد وفریضه داند خدمت من که اورمزدم ونا من بکردانم بلا ها و بکردانم همه شر و بیاریها وتفضل وانعام کنم ومرحمت ورحم کنم برکسانی که نیز مستحق باشند اورا که راه خوب

---

a) Dise beiden worte stehen über دودیکررمهی.

دارد نظر کنم فه راسته بقدر انکه ممکن بود نظر من محیطست
(82 v.) بر همه چیزی ثبات عالم بنظر منست منم که جملهء
درد و رنج از خلق دور کنم جهان و هرچه در اویست من داده
هم و اورمزد نام منست IX در همه اوقات ای زرهتشت اندر روز
وشب واند صحرا وسرا ودرویشی وتوانگري از ذکر من خالی مباش
و شکر نعمت کوي که من بیاری تو رسم وترا شادمان کردانم
ترا بمقصود رسانم من که خداي عزو وجل (sic) ام بیاری تو فرستم
مطیع اشایه راست کردار تا رامش بیفزاید یعنی سروش اشو را بیاری
تو فرستم تا ترا خرم کرداند ملایکی که شب بکماشتهام و ملایکی که
برارواح مردمان بکماشته ام یعنی اشوی مینوي فرهوهر X اکر خواهی
ای زرهتشت از تو دور شود المی و رنجی که از دیوان و بدان و جادویان
وقلبان (?) وایشان که میخواهند کوش بدینز مان (?) حق تعالی
نکنند انکه ازدین حق و طریق الهی دور شوند وبدان نکروند و
مردمان بدکردار که رسم نیکو بکردانند وحیر باز بشر کردانند
وایشان که دیندار از راه دین باز میدارند ایشانرا با جانور
ودد وکرک هیچ تفاوت نکرده است در میان ایشان XI ترکان
فراخ روی بسیار علم دارندهء وجنک مصاف کنند وثبات ایشا در
مصاف از بهر علم بود نیک است زیان ومضرت ایشان برسد
هر این نامها (83) ازبر کن و بحفظ دار اندر همه روز همیخوان
تا شر ایشان از تو دور شود نامها اینست XII نکهدارندهء دو
جهان منم آفریدکار خلق عالم منم شناسندهء اسرار ضمایر منم
وقدم و منزلت من بالا تر از بالاتر است بر طرف کنندهء ظلم کارانم
طبیب طبیبانم حکیم نامم نیکم و نیکوترم واز نیکانم و راه نیک
نمایندهام خدا نام ....منست واورمزدم و بزرکوار وبخشندهام وافضل
وفاضل ونیک کردارم وافضل وافضلان منم وقادر منم وخردمندم
وقادر تر از قادران منم اندر همه کار نکرندهام ومجدم اندر عاقبت
کارها نکریدن مجاورم ودر نظرم ودر نظر حاضرترم XIII ونکاهدارندهء
خلقم ودفع شرها ام وعطا دهندهء وسي ام وپاسبان خلایقم
وپروردکارم شناسندهء ام شناسندهترم یعنی عارف الاعرف نیکانرا
نیکی دهم نیکتر چیزی به نیکان ارزانی دارم پادشا دهندهء
هم پادشاه دهندهترم (83 v.) وکریم استم وکریمتر کریمان استم

وباشم XIV کسی را فریفته بیراه نکنم وهیچکس مرا فریفته نتواند
کردن هرکه مرا فریفته کند خود فریفته باشد حفظ دهنده
منم و داناهی افزاینده منم و رنج وغم دور کنم وبلا و مصیبت
دور کردانم دور کننده بلاها وغمهایم وصاحب علم وخرد منم
وخرد دهنده منم XV چون بکاه من باشد خیرات بدان بیشتر
ارزانی دارم که مراد از من بیابد ونفع دهنده منم سودمندم
فرمان دهنده ام بر بنده‌کانم تا صواب کنند ایشانرا جزا دهم
وجزا دهنده نیک وبد منم وعلم ودانش دهنده ام ودانده
داندکان منم وسلطان الاعلا الاعظم وعلم من دنیکوهی
خیراتست XVI این همه نامها که کفته ام هرکه از جمله مردمان
این نامها بحفظ خود دارد و بکوید در همه وقت ای سفنتمان
زره‌تست (84) این نامها نام منست که کفته شد فراج برند
XVII وبدانند ویاد دارنل وبخوانند چون بایستند نام برند
و چون بخوابند بکویند و چون بر خیزند بخوانند
وچون کشتی در بندند و بکشایند در همه جا نام برند
ونیز چون بجائی رسد یا از خانه بیرون شود یا بدئی فراز
رسد همه جا این نامها بخواند اندران دم آنمردم‌را از دیو
خشکین باکی نبود ار خردی هیشم از هیچ ار به کارد و
تیر وشمشیر و سنک ویرا زحمتی نه نماید باز پذیرند و
پذیرندکان از چش(پیش?) واز پس پشت نکاه دارند وباز بپرهیزندش
از دیوان که پس نتوان یافتن الا بعقل که سند عقلند یعنی
حرس وشهوت خلق یزدانی را زنند وحیات وعمر مردم را درج
نکاه بکاهانند واز جمله پیدایه که این نقصان کننده است مثال
(84 v)آنکه مردمان(?) به راه دروندان روند واکرفه‌را مینو پذیرند مثال
آنکه هزار مردرا یک مرد نکاه‌دارد یعنی XX کیست که کناه‌کارانرا(!)
پادفراه کند دفع بآن کند آشکارا بمت با چه اینست در علم
اندر دنیا و آخرت میباید که کشتاسب را یار من کنی چنانکه
بصلاح بود تا سیوشانس در رسد او تواند همه کس را رستکار
کردن XXI سجده برم خشنود کردانم مر پادشاهانرا موکل امیرانرا
نیز موکلی نموده است چیزی را منافع بر هر چیزی که سوایست
دیر جمله فاضلان‌را XXII اهنور یزم اشایه فشوم نیك امرك

افزونی یزم هماوند فدیخه اوج فیروزکره خروه زور یزم یرم
اورمزد رایومند خروهمند یزم (85 r.) که هستان فه ایدون فه یزشن
آن وه اورمزد خدارا کنند اورمزد اکاه از اشایه اواکه جمیی چسته
سر (?) کار و کرفه مزد وپاداشن

Eine zeile frei, und alles folgende mit schwarzer tinte.

اکاه دئید (?) انجمنی‌یان نران ومادکان یزم امشاسفندان
برایشان وه اند ایدون باد ایدون ترح باد فه یزدان وامشاسفندان
کامه باد ، هما در اینجایکاه خوف وزیانست چنانکه کوئی دانا
وداناترند وخیرات وفضایل نیکو داند اینجایکاه منافقی تفضیلی
هر چه تمام‌تر یعنی که افضل الفضلا من الحرس المفضل چنانکه
کوئي بنکر از نیک کرداران که نیکوئی بجای نیک ونیکان کنند
و نفع من همه جای وجایکائی وزمانی برسد فضل اندر ذکر
کرده است وکند شرح داده بتفصیل چنانکه کفته عالم وعالم‌تر
وحکیم وحکیم‌تر مردمان حکمان (?) چنانکه برند که حق سبحانه
تعالی عالمی نهاده و تفصیل آورده که من عالم‌تر ومن قادر
ترم واینظن خطا چه ایشان که دین شناسند وعلم حقایق
دانند چون بدینجا رسند که کفته است که من عالم‌تر داننده
وحقیقی اوست وجل وجلاله (sic) وذکره وبجز او کسی که عالم
باشد اورا نام خوانند ولیکن او عالمی باشد که علم بکسب
ورنج بدست آورده بود وآنهم از تقدیر ایزدی بود بدانکه نور
علم حق سبحانه تعالی بر عقل تابد تا این علم بدست آورند
هران وقتی که حقیقی (85 v.) حق سبحانه تعالی باشد پس واجب
نکنند کفتن که من درعالم لیکن این لفظ بر ملایکان ارزانی
داشته است از فضل ورحمت خویشتن را بر برترین پایه
نهاده است سخن ما بر آنست که هر نامی صفتی که باري
تعالی بر آن خوانند آن نقطه منظه‌است آنکه کسی اندران نام
ووصف شرکیتی بود اکر حکیم کویم یا عالم یا [فا]ضل خدای
تعالی هم حکیم است هم عالم وهم فاضل هما حکیم عالم حقیقی
ومنبع آنست اندر این نامها اورا شریک هنوز بهمه آنکه ایشانرا
چه عالم بود علم ایشان بسیست بتاریخ بدست آورده اند علم
باری تعالی ذاتی است واندر این جایکاه کفته است که عالمم

بذات خویش پس ملاطفت کرده عالم‌تر عالمانم یعنی فرشتکان وامشاسفندان [41])

§ 14. Vendîdâd VIII, 20. 21w. 52—62sp. mit Pâzand.[42])

20. (52*v*.)[43]) Kémnå. mazdå. mawaitĕ. pâẍ̆ûm. dadåḍ.: Kit. aôrmizd. aô. man. môẍ̆eãnij. hâweštãn. man. pãnigĕ. dâḍ.: Hẍ̆aḍ. må. dregwå. dîdareštå. aênaṅ́hĕ. aňẍ̆aêm. ϑβahmâḍ. âϑrascå. manaṅhascå.: Ka. man. ãn. drwañd. ašmaôγ. pe. dârešn. dârédḍ. kum. kîn. aβå. dârédḍ. am. pãnigĕ. ki. kuneñd. ãn. aê. aj. [55 r.] tu. âtaš. vahman. ci. šumå. rå. dãnim. kum. pãnigĕ. kuneñd.: Yaẍ̆å. śẍ̆aô. ϑanâiš. ašem. ϑraô-štå. ahurå.: Ki. pe. aôšãn. kunešn. ašâẍ̆ĕ. parwrem. aôrmizd. ku. kâr. u. kerpa. am. pãnigĕ. ki. kuneñd.: Tãm. môi. dãstwãm. daênaẍ̆âi. frâwaôcå.: Ani. aô. man. dastôr. dîn. ferâj. gwaê. u. în. gwaê ku. dîn. pe. dastôr. dâr.:[44]) Ké. vereϑrém. jâϑβå. pôi. séṅhå. yôi. héñtî.: Ki. pe. paêrôj. ri. (sic) vinâh. kârãn. pe. î. tu. pãnigĕ. âmôχtešnĕ. ku. pe. daên. tu. vinâhkârãn. pâḍfrâh. ki. kuneñd.: CiϑrÅ. môi. dãm. ahûmbiš. ratûm. cîždî. Pit. paidâẍ̆ĕ. aô. man. dihešn. añdar. aqãn. [55 v] ra. ḍĕ. jâšišnĕ. raôšenĕ. ku. éḍar. ãnôj pe. dastôr. dârešn. hem. Aḍ. hôi. vohû. sraôšô. jañtû. maṅhå: Aidûn. ãni. vah. sraôš. vištâsp. aš. rasešn. bi. vahmen. bi. aô. în. dîn. âẍ̆îḍ.: Mazdå. ahmâi. yahmâi. vašî. kahmâicîḍ.: Aôrmizd. im. aô. kãma. kum. rasešn. sẍ̆aôšãs. aβâẍ̆eḍ. ku. ãni. aô. kãma. kuϑârijî. ku. harkas. aô. aβâẍ̆eḍ:

21. Pâtanô. ḍbišaẍ̆añtaḍ. pairi. mazdåsca. ârmaitišca. speñtasca.: Pâẍ̆. imâ. aj. bîšîϑârãn. aôrmizd. u. speñtamaḍ: Nasa. daêwô. druχš. nasa. [56 r] daêwô. ciϑra. nasa. daêwô. frakareštĕ. nasa. daêwô. fradâitĕ.: Nas. daĕw. druj. nas. tuχma. nas. daêwãn. frâj. kerénîḍ. nas. daêwãn. frâj. dâḍ. pe. bun. dihešn.: Apa. druχš. nasa.

41) Wie man siht, ist mir in dem vorher gehenden stücke manches unklar gebliben; doch hielt ich es nicht für der mühe wert mer zeit und arbeit darauf zu verwenden, als ein möglichst genauer abdruk gerade erforderte. — 42) Vgl. Srôš Bâj. — 43) Ys. 46,7w 45,7sp. — 44) Ys. 44,16w 43,16sp, vers *b*—*e*.

apa.[a]) dwâra. apa. druχš. vî. nasa. apâχeδrě. apanasÿ̈ěhě. mâmereñcainîš. gaêϑå. astwaitîš. ašahě.: Bi. druj. nas. bi. druj. bi. dubâr. bi. druj. bi. nas. aê. apâχtar. var. aβâj. nas. ma. mraôjîn. gîhãni. astaômañdãn. ašâÿ̈ě.

Nemascå. yå. ârmaitiš. îžâcå. Nemâj. aô. ki. beīda. menešn. ۱۴۳۱۳۵ ۱۴۳۹ ۳۵۵ ۱۱۵[b])

Âtaš Nyâyiš. § 15.

[73 v] آتش نيايش بن

Nemase. té. âtarš. mazdå. ahurahě. huδâ. mazišta. yazata. χšnaôϑra. ahurahě. mazdå. ašem. vohû. سه۳ frawarâně. mazdÿ̈asnô. کاه آن‌بيد فەمان وهان tawa. âtarš. puϑra. ahurahě. mazdå. χšnaôϑra. تا جاي فەمان آتشان âϑrô. ahurahě. mazdâ. puϑra. ahurahě. mazdå.[c]) χšnaôϑra. yas v χ f yaϑâ. ahû. vairÿ̈ô. zaôtâ. تا جاي[d]) 1. Yasnemca. vañemca. hubereitîmca. ušta. bereitîmca.[e]) âfrînâmi. tawa. âtareš. puϑra. ahurahě. mazdå. yasnÿ̈ô. ahě. vahmÿ̈ô. yisnÿ̈ô. buÿ̈å. vañÿ̈ô. nmânâhu. maśÿ̈âkanãm. ušta. buÿ̈âḍ. añâi. nairě. yase. ϑβâ. bâ[74 r]δa. frâÿ̈azaiti. aêsmô. zastô. baresmô. zastô. gâu. zastô. hâwanô. zastô. 2. dâitÿ̈ô. aêsmi. buÿ̈å. dâitÿ̈ô. baôiδi. buÿ̈å. dâitÿ̈ô. piϑβě. buÿ̈å. dâitÿ̈ô. upasaÿ̈ěně. buÿ̈å. perenâÿ̈uš. hareϑre. buÿ̈å. dañâÿ̈uš. hareϑre. buÿ̈å. âtarš. puϑra. ahurahě. mazdå. 3. saôcě. buÿ̈å. añÿ̈a. nemâne. maḍ. saôcě. buÿ̈ě. añÿ̈a. nemâne. raôcahě. buÿ̈ě. añÿ̈a. nemâne. vaχšaϑa. buÿ̈ě. añÿ̈a. nemâne. dareγemciḍ. aipi. zrwânem. upa. sûrãm. frašô. keretîm. haδa. sûraÿ̈å. vañhuÿ̈å. frašô. keretôiḍ. 4. dâÿ̈å. mê. âtarš. puϑra. ahurahě. mazdå. âsu. qâϑrem. âsu. ϑrâitîm. âsu. jîtîm. pouru. qâϑrem. pouru. ϑrâitîm. pouru. jîtîm. mastîm. spânô. χšwiβrem. [74 v.] hizwãm. uruně. uśi. χratûm. pascaêta. masetem. mazåñ-

---

a) Ausz gelaszen: druχš. *b*) Darüber rot: ۱۴۳۱۳۵ ۴۳۹ ۱۴۳۵ ۱۱۵. *c*) Ny. 5, 4. 5. mit umstellungen. *d*) = yasna 62w 61sp. *e*) Felt vañtâbereitîmca.

tem. âpaire. âϑrem. nairÿ̈ãm. pascaêta. hĩm. vareitîm. 5. ereδβô. zeñgãm. aqafnÿ̈ãm. âsetô. gâtûm. jeγaôrûm. tuϑrušãm. âsnãm. frazañtîm. karšô. râzãm. vÿ̈âχanãm. hĩm. raôδãm. hwâpãm. ãzô. bûjim. hwîrãm. yâ. mê. frâdaÿ̈âḍ. nemânemca. vîsemca. zañtûmca. daq̊ÿ̈ûmc. daṅhusastîmca. 6. dâÿ̈å. mê. âtareš. puϑra. ahurahĕ. mazdå. yå. aṅhaḍ. aprasåṅhå. nûremca. yawaêca. tâiti. vahištem. ahûm. ašaônãm. raôcaṅhem. vîspô. qâϑrem. zaze. buÿ̈ĕ vaṅhâca. miždi vaṅhâca. srâwahĕ. urunaêca. dareγĕ. hawaṇhĕ. 7 vîspaêibÿ̈ô. sastîm. baraiti. âtarš. mazdå. ahurahĕ. yaêibÿ̈ô. aêm. hãm. [75 r] pacaiti. χšafnîmca. sûirîmca. vîspaêibÿ̈ô. haca. izÿ̈ĕiti. hubereitîmca. ušta. bereitîmca. vañtabereitîmca. spetama. 8. vîspanãm. para. careñtãm. âtarš. zasta. âdiδÿ̈a. cîm. haχa. hašé. bareita. fracareϑβå. aremaêšâiδi. *a*) 9. âaḍ. yizi. šé. aêm. bareiti. aêsmem. vâ. ašaÿ̈â. beretem. baresma. vâ ašaÿ̈å. frastretem. urwarãm. vâ. haδâ. naêpatãm. â. hé. pascaêta. frînaiti. âtarš. mazdå. ahurahĕ. χšnûtô. aḍbištô. haγutaṅhãm. 10. upa. ϑβå. haχšôiḍ. géuš. vãθβâ. upa. vîranãm. pouru. tâs. upa. ϑβâ. verezwaδca. manô. verezwatica. haχšôiḍ. aṇha. urwâχš. aṇha. gaÿ̈a. jaγaêša. tå. χšapnô. yå. jawâ[75 v.]hĕ. imaḍ. âϑrô. âfrawanem. yôi. aṁå. aêsmem. baraiti. hikûš. raôcas. pairîštem. ašahĕ. bereja. yaôždâtã بواج زنشن اهريمن ديوان و دژجان ساستاران وناهكاران دين دشمنان اواهيشم خره ويدورش برساد دو. yaϑâ. ahû. vairÿ̈ô. yasnemca. vχ aoχ zχ âχ âϑrô. ahurahĕ. mazdå. puϑra. tawa. âtarš. puϑra. ahurahĕ. mazdå. aḍ. â. ϑβamâi. *b*) âϑrê. râtãm. nemaṅhôχ ašem. vohû. يك ahmâi. raêšca. تا اوعه qâϑrem ٢ *c*) 12. Usmôi. uzâirešwå. ahurâi. ârmaitîm. twĕšîm. daswâ. spéništâ. maiňÿ̈é. mazdå. vaṅhuÿ̈å. zawô. uδâ. ašâ. hazô. aêmawaḍ. vohû. manaṅhâ psiratûm. 13. rafeδrâivouru. cašânê. dôišé. môi. yâ. vé. abi. frâtâ. χšaϑrahÿ̈â. ahurâ. yâ. vaṅhéuš. ašiš. ma [76 r]naṅhå. fraô. speñtâ. ârmaitê. ašâ. daênå. fraδaχšaÿ̈â. 14. aḍ. râtãm. zaraϑštrô. tanwascîḍ. qaq̊ÿ̈â. uštanem. daδâiti. paurwa-

---

a) Felt: âtarem. speñtem. yazamaidê. taχmem. hañtem. raϑaêštârem. *b*) Sic. *c*) Ys. 23, 12—14.

tâtem. manaṅhascâ. vaṅhéuš. mazdå. śẍaôϑanahẍâ. aŝâ. yâcâ. uχδaqẍâcâ. sraôšem. χšaϑremcâ. سه‌بار ašem. vohû. یک hazaṅrem.

سه بار بواج تمام کفتن

آبزو بن تمام کردن § 16.

[76 r]. Nemase. té. sûma.[a] sewišta. aredwî. sûra. anâiti. χšnaôϑra. ahurahĕ. mazdå. ašem. vohû. frawarâně. هرکاه که باشد کاه عهیوثریترم واشهن نشاید ahurahĕ. mazdå. raêwatô. qarenaṅhatô. amešanãm. speñtanãm. apãm. vaṅhînãm. mazdaδâtanãm. areduẍå. âpô. anâhitaẍå. ašaônẍå. vîspanãmca. apãm. mazdaδâtanãm. vîspanãmca. urwaranãm. mazdaδâtanãm ⁘[b] Vîsp[76 v.] aêšãm. yazatanãm. ašâunãm. maiňẍawanãm. gaêϑẍanãm. ašâunãm. frawašinãm. uγranãm. aiβiϑûranãm. paôirẍô. ḍkaêšanãm. frawašinãm. nabânazdištanãm. frawašinãm. χšnaôϑra. yas ⁘ v ⁘ χ ⁘ f ⁘ yaϑâ. ahû. vairẍô. zaôtâ. تاجاي[c] 1. Yazâi. âpem. aredwîm. sûrãm. anâhitãm. pereϑé. frâkãm. baêšazẍãm. vîdaêwãm. ahurô. ḍkaêšãm. yĕsňẍãm. aṇhĕ. astawaitĕ. vahmẍãm. aṇhĕ. astwaitĕ ⁘ âδû. frâδanãm. ašaônîm. vãϑβô. frâδanãm. ašaônîm. gaêϑô. frâdanãm. ašaônîm. šaêtô. frâδanãm. ašaônîm. daṅhu. frâdanãm. ašaônîm. 2. yâ. vîspanãm. aršnãm. χšudrå. yaôždaδâiti. yâ. vîspanãm. hâirišanãm. zãϑâi. garβãm. yaôždaδâiti. yå. vîspå. hâirišîš. huzâmitô. daδâiti. [77 r.] yå. vîspanãm. hâirišnãm. dâitîm. raϑβîm paêma. awa. baraiti. 3. masatãm. dûrâḍ. frasrûtãm. yå. asti. awawaiti. masô. yaϑa. vîspå. amå. âpô. yå. zemâ. paiti. fratataciñti. yå. amawaiti. fratacaiti. hukairẍâḍ. haca. berezaṅhaḍ. aôi. zraẍô. vouru. kašem: 4. yaôzeñti. vîspĕ. karanô. zaraẍô. vouru. kašahẍâ. â. vîspô. maiδẍô. yaôzeñti: yaḍ. hîš. aôi.[d] fražgaraiti. aredwî. sûra. anâhita: yĕńhĕ. hazaṅrem. vairẍanãm. hazaṅrem. apaγžâranãm. kasciḍca. aêšãm. vairẍanãm. kasciḍca. aêšãm. apaγžâranãm. caϑβare. satem. aẍara: baranãm. hwaspâi. nairi. ba-

---

a) Oder sîma, das wort ist mir sonst unbekant. *b*) Ys 22, 27. *c*) Ys. 65 w 64 sp, bei Anquetil Z A I 2 p. 246 Nyâyiš Ardwîsûr genannt. *d*) ausz gelaszen: fratacaiti. yaḍ. hîš. aôi.

remnâi. 5. aṅhåscâ. mê. aêwaṅhå. âpô. apaɣžârô. vî. jasâiti. vîspâiš. aôi. karšwã. yãiš. hapta: a[77 v.]ṅhåsca. mê. aêwaṅhå. âpô. hamaϑa. awa. baraiti. humanemca. zaǐanemca. hâ. mê. âpô. yaôždaδâiti. hâ. aršanãm. χšudrå. hâ. χšaϑranãm. garawãn. hâ. χšaϑranãm. paêma. 6. â. hâtãmca. aṅhušãmca. zâtanãmca. azâtanãmca: ašâunãm. iδa. jsañtu. frawašaǐô. yô. hîs. baβarare. paitǐâpem. nazdištaǐâḍ. apaḍ. haca: mânô. âpô. dušmanaṅhâ. mânô. âpô. dužwacaṅha. mânô. âpô. dus. šǐaôϑanâi. mâ. duždaênâi. må. haši. ḍbiščə. mâ. maôɣô. ḍbiščə. mâ. varzânô. ḍbiščə:a) 7. mâδanô. ahmi. frâδâita. âpô. vaṅhîš. vahištå. mazdadâtå. ašaônîš: yô. nô. airîricanãm. irîriχšaêtê. gaêϑanãm. mâδanô. aṅi. frâdâita. âpô. vaṅhîš. vahištâ. mazdaδâtå. [78 r.] ašaônîš: yô. nô. airîricanãm. irîriχšaêtê. tanunãm. 8. yô. tâǐuš. yô. hazaṅha. yô. gaδô. yô. ašawaja. yô. yâtumå. yô. nasuspå. yô. sperezwå. yô. arâitiwå. yô. ašemaôɣô. anašawa: yô. mašǐô. drwå. sâsta. tem. aôi. ḍβaêšå. paitǐaṅtu. iϑǐəjå îša. yô. î. daδa. iϑǐəjå. yaṅtu. yô. dî. daδa. 9. âpô. gâtawa. râmôiδβîm. yawata. zaôta. yazâiti: kaϑa. zaôta. χsâta. vaca âpô. vaṅhîš. yazâitə. kuϑra. bawâḍ. hatô. hizwå. yəzi. hanareϑə. yazaitə. kuϑra. vâcô. aôi. bûta. yã. hê. caχsə. aêϑra. paitiš: kuϑra. tå. fraǐô. bawãn. kuϑratå. išudô. bawãn. kuϑratå. râtaǐô. bawãn. 10. yã. ahurô. mazdå. zaraϑuštrâi. frâwaca. frâ. zaraϑuštrô. g[78 v.]aêϑâbǐô. astwaitibǐô: awa. jastîm. paurwãm. âpô. jaiδǐôiš. zaraϑuštrô. pascaêta. aiβǐô. zaoϑrå. frabarôis. yaôždâtå. dahmô. pairîstô. imãn. vacô. framrûᵛ. 11. âpô. yânem. vô. yâsâmi. mazåṇtem. tem. mê. dâǐatå. yəṅhê. dâiti. paiti. vaṅhô. nasrûta. anaiwi. druχtôᵛ âpô. îštîm. vô. jaiδǐâmi. pouru. sareδãm. amawaitîmᵛ frazaiñtîmca. qâparãm. yəṅhå. pourûšca. berejaǐãmᵛ naêcišca. aṅhå. yâsâitə. zǐânâiᵛ nôiḍ. snaϑâi. nôiḍ. mahrkâi. nôiḍ. aênaṅhə. nôiḍ. apayatéə. 12. imaḍ. vô. jaiδǐəmi. imaḍ. zemô. imaḍ. urwarå. imaḍ. ameššå. speṇtå. huχšaϑrâ. huδåṅhô. vaṅhwasca. vaṅhîšca. vohunãm. dâtârô. imaḍ. ašâunãm. vaṅhîš. frawašǐô.

---

a) Ausz gelaszen: mâ. nâfǐô. ḍbiščə.

uγrå. aiβiϑûrå. imaḍ. [79 r.] miϑra. vouru. gaôy̆aôtéě. imaḍ. sraôša. ašay̆a. huraôδa. imaḍ. rašnwô. razištô. imaḍ. aϑrě. ahurahě. mazdå. puϑraɣ imaḍ. bereza. ahura. χšaϑray̆a. apãm. napô. aurwaḍ. aspa. imaḍ. vîspě. yazatåńhô. yô. vańhazdå. ašawanôɣ 13. imaḍ. mê. âpô. dây̆ata. imaḍ. zemô. imaḍ. urwarå. تا اوعه vańhazdå. ašawanô. ○ 14. yaḍca. ahmâḍ. asti. mazy̆ô. yaḍ. ca. ahmâḍ. asti. vańhô. yaḍca. ahmâḍ. asti. say̆ô. yaḍca. ahmâd. asti. parô. arejastarem. taḍ. nô. dây̆ata. yûžem. yazata. ašawanô. χšay̆amna. asâna. môšuca. âsuy̆âca. haϑra. ana. gâθβy̆a. vacaɣ haiθy̆âwareštãm. hy̆aḍ. vasnå. frašôtemem. 15. a) dâidî. môi. yé. gãm. tašô. apasca. urwaråsca: ameretâtâ. haurwâtâ. [79 v.] spéništâ. maiňy̆û. mazdå. tewîšî. utay̆ûitî. manaňhâ. vohû. séńhêɣ Yaϑâ. ahû. vairy̆ô. دو yasnemca. تا âfrînâmi. ahurahě. تا اوعه nabânazdištanãm. frawašiňãm ašem. vohû یک ahmâi raêšca. تا سر کفتن.

Gâθâ. Ahunawaiti. § 17.

Der text diser gâθâ in unserer hds. zeichnet sich durch einige orthographische besonderheiten ausz, welche zum teil schon oben besprochen und durch beispile belegt wurden, vgl. §§ 8 und 9. Hier wil ich noch nach tragen, dasz das in den auszgaben so häufige zeichen ﺵ hier äuszerst selten vor komt (fast nur in ﺩﺵ und dessen ableitungen), und meisten teils durch ﺱ vertreten wird; so besonders in der gruppe ﺵﻭ. Vor ﺍ dagegen steht beständig ﺱ ś, in śy̆aôθana, maśy̆a usw. Bemerkenswert ist ferner die consequenz, mit welcher das gesez von der verlängerung der endsilben beobachtet ist. So erscheint das ﻉ noch in manchen fällen, wo die auszgaben ﻍ bieten. Ich habe mir folgende beispile an gemerkt: 28, 10 *c*; 29, 11 *b* yûžém. 29, 8 *c* hudemém. 31, 7 *c* nûrémcîḍ. 34, 4 *a* âθrém. (eine form, die nach Justi nur yt 24,4 âθrem vor komt, für die metrische herstellung von

---

a) § 15 ist Ys 51,7w 50,7sp.

ys 9,2sp aber von belang ist: âθrem. pairi. yaôždaθeñtem.|), 34,13 *c* mîždém. 29, 10 *c* azémcîḍ. Inlautend erscheinen noch héñtû 33,7 *c* und usémahî 34,4 *a*.

Wasz die lesarten betrift, so stimmen sie fast durchgängig zu Westergaard's codex K_4 (N° IV p. 11 des in anm. 4. erwänten cataloges), welcher ausz Persien stamt, und diser umstand bestätigt nur noch mer die oben § 4 ausz gesprochene ansicht von gleicher herkunft unserer hds. Den wert der einzelnen varianten zu bestimmen, musz einem ein gehenderen studium der gâθâ vor behalten bleiben; ich begnüge mich mit genauester verzeichnung der selben im vergleich zu Westergaards texte, selbst der kleinsten orthographischen verschidenheiten (wie ꬱ — ꬲ, ꬳ — ꬴ, ꬵ — ꬶ), und bemerke am rande, wo die hds. zu den von Westergaard nicht recipierten lesarten des codex K_4, oder zu denen der Spiegelschen auszgabe stimt.

Einleitung.

(58) یشت کاهان بن 58

Xšnaôθra. ahurahĕ. mazdå. ašem. vohû یک yaθâ. ahû. vairÿô. ašem. vohû. پنج سه۳ کفتن بواج

بدستوري داادار اورمزد بدستوري سروش اشوی فیروزکر بدستوري زره‌تشت سفنتمان بدستوري آدرباد مهرسفنتمان بدستوري چترماهان وشتاسبان بدستوري هما دستوران زمانه بدهموبدي شاه کشتاسب بدهموبدی شاه کیخسرو بدهموبدي شا(sic) اردشیر بدهموبدي شاه یزدکرد بن شهریار بدهموبدي هما دهموبدان زمانه بخشنودي دادار اورمزد رایوهمند خروهمند بخشنودی هما امشاسفندان فیروزکر روز و ماه کفتن

χšnaôθra. ahurahĕ. mazdå. ašem. vohû. سه۳ frawaranĕ. که بید (sic) کا sraôšahĕ تا سر yaθâ. ahû. vairÿaô. zaôtâ. تا سر ahunem. vairîm. tnûm. paitê. سه بار yaθâ. ahû. vairÿô. یک ké. mnâ. mazdå. تا اوعه ašahĕ:

XXVIII.

1. Yânîm. manô. yânîm. vacô. yânem. śẅaôθanem. ašaônô. zaraθuštrahĕ: Ferâ. ameššå. speñtå. gâθå. gé. urwânem [1]): Nemô. vé. gâθå. ašaônîš اینجا.

58 v 2. *a*) | yâ(58 v.)âsâ. nemaŋhâ. ustâ. nazastô.—*b*) maiňẅéuš.| pourwîm. speñtahẅå. | śẅaôθanå: —*c*) vaŋhéuš. | manaŋhaô. | χšnwîššâ. | urwãnem. دو بار.

3. *a*) mazdå. | pairî.j⁰ | manaŋhâ:—*b*) manaŋhô.—*c*) rapiñtô.

4. *a*) vâ. | ufẅânîm. | apaôurwîm.—*b*) χšaθremcâ. aγjaônwamnem:—*c*) â.maôi. | jastâ:

5. *a*) | mé. ãn. gairé. [2]) | dâdê. | manaŋhâ:—*b*) ašišcâ. śẅaô-
59 θenanãm.—*c*) i(59)i sâi. tawaca. | χasâi. aêšaê.

6. *a*) vaêdamnô: — *b*) sraôšem. — *c*) mãθrå. | χrafstrâi.

7. *a*) vohû. gaidî. ašâ. då. daregâẅû: (sic) — *b*) ereš. vâiš. | mazdå. | âôjaŋhwaḍ. rafenaô: — *c*) daibišwatô. dwaêšå.

8. *b*) ârmaitê. [3]) | îšem. [1]) maibẅâicâ: — *c*) die 3 ersten worte sind ausz gelaszen| srewîm. ârâdå: [4])

9. *a*) vahištem. θβâ. vahištâ. hazaôšem: (sic) — *b*) frašôštrâi. — *c*)
59 v yaêi(59 v.) [5])bẅascâ. | råŋhaŋhôi. | yôwê: vaŋhéuš.

10. *a*) mazdå. | yâ. nâiš.—*b*) yôi. θemâ. dasemê. [4]) —*c*) yûžém. | zevîštẅåŋhô. [1]) îšô. [1]) χšθremca.

11. *a*) ašâ. aḍcâ. [4]) — *b*) mazdå.— *c*) véχšmaibẅâ. | χaraiθẅâ. [6]) | srawâ.

12. *a*) nipåŋhê. [4]) | yawaêtâitaê. — *b*) mazdå. ahura. | sîšâ. | vaôcaŋhê: — *c*) maiňẅéuš. | éeåŋhâ. | pouruẅô.

60 13 اینجا ahẅ(60)â. yâsâ دو بار yaθâ. ahû. vairẅô: چهار ašem. vohû. سه ahẅâ. yâsãm. [7]) hâitîm. y: yĕńhê. hâtãm تا سر.

XXIX.

1. *a*) χšmaibẅâ. | θβaraôždûm. | tašḍ: — *b*) âmâ. aêšmô. | ahî-[8]) šâẅâ. derešcâ. tewešcâ: — *c*) vâstâ. [9]) χšmaḍ. aňẅô.

---

1) Eben so K_4. 2) K_4 mé. ãn. gairĕ. 3) K_4 und Sp. eben so. 4) Sp. eben so. 5) Vgl. tafel II. 6) K_4 qa°. 7) W. Sp. ahẅâsãm. one varianten. 8) Oder ahû°. 9) So conjiciert W, alle hdss. und Sp. lesen vâstrâ.

2. *a*) tašâ. — *b*) χšaÿañtô. | gaôdâÿô. θβaχšô: — *c*) uštâ.a° [1]) dregwô. debîš. [2]) aêšemem.

3. *a*) ašâ. | adwaêšô. gawô. paitî. marawaḍ: — *b*) awaêšãm. | vîduÿé. | ša. waitê. â(60 v.)dréñg. erešwåṅhô: — *c*) kereduša: 60v

4. *a*) maireštô. yâzî. vâwarezôi. pairîciθîḍ: [2]) — *b*) maśÿâišcâ. |vrešaitê. aipî. c⁰: [2])

5 *a*) ahwâ. | frînémanâ. — *b*) azÿâ. hÿaḍ. [3]) | dawaidî. ferasåbÿô: — *c*) fšuÿěiñtě.

6. *a*) aḍ. vaôcâḍ. | vîðwå. | vapûš. vÿânÿâ. — *b*) aêwå. — *c*) fšuÿantîcâ. vâstrÿaêcâ. θwôreštâ. tatašâ: (61). 61

7. *a*) tašaḍ. | hazaôšô: — *b*) χšwîdemcâ. | urušaêibÿô. | sâsnaÿå: — *c*) éea (neue zeile) wâ.

8. *a*) idâwistô. | gûšatâ: — *b*) mazdå. — *c*) carekereθrâ. [1]) srâwaÿěńhê. | hudemém. | vaχeðraÿâ:

9. *a*) raôstâ. | anaêšem. χšãnménê. — *b*) vâcem. | yé. mâ. îšâ. χšθrîm:

10. *a*) aôgô. | χšaθremcâ: — *b*) huše(61 v.)tîš. — *c*) azémcîḍ. | 61v mazda. | méńhî. paôurwîm.

11. *a*) χšaθremcâ. | mâ. mašâ: — *b*) yûžém. mazdå. frâχšnené. | âpaitî. — *c*) nînå. [4]) | yûšmâwatãm.

12. اینجا ahÿâ. yâsâ. دو یار yaθâ. ahû. vairÿô. چهار ašem. vohû سه۳ χšmâwaÿa. géuš. urwãm. hâitîm. y: yěńhê. hâtãm. با سر کفتن.

XXX.

1. *a*) vaχšÿâ. išeñtô. | vîdušê: — *b*) staôtâcâ. | yěsňÿâcâ. — *c*) raôcébîš.

2. *a*) sraôtâ. | (62) — *b*) âwarenâ. [2]) v⁰. narîm. [2]) n⁰. qaq̊ÿâi. tanu- 62 ÿê: [1]) — *c*) baôdañtô.

3. *a*) maiňÿû. paôruÿê. | yé. mâ. — *b*) śÿaôθanôi. — *c*) huðåṅhô.| vîśÿatâ.

4. *a*) maiňÿû. | paôurwîm. dazdê: — *b*) apémem. — *c*) acaštô. dregwôtãm. [2]) | aš̊âunê.

---

1) Sp. eben so. 2) K_4 eben so. 3) Warum schreibt W. bald hÿaḍ. bald ÿÿaḍ.? 4) K_4 eben so, Sp. nûnå.

5. *a*) manawå. — *b*) maiňÿuš. | χraô° vastê: [1]) — *c*) χšnaôšen. —
62v(**62 v.**) śÿaôθanâiš. fraôreḍ.

6. *a*)... vîšÿâtâ. (sic) daêwâ. cinâ. hÿaḍ. îšâ. debaômâ: [2]) —
b) upå. j°. hÿaḍ. — *c*) aêšemem.

7. *a*) χšaθrâ. — *b*) kehrpém. | n̆mâ: [3]) — *c*) aêšãm. | âaṅhaḍ. yaθå.
|pôurwÿô:

8. *a*) aêšãm. | jimaitî. — *b*) χšaθrem. | manaṅhâ. (ausz °hå.)
| voi. vîdaitî: — *c*) aš̊âi. [4]).

63 9. *a*) q̊ÿâmâ. | frašem. kerenâun. [2]) — *b*) â. maôÿastr(**63**)å. —
c) manâ.

10. *a*) adâzî. — *b*) yaôjañtê. | hušitôiš. — *c*) aš̊aq̊ÿâcâ. | za-
zeñtî. [4]) vaṅhâu. [2])

11. *a*) hÿaḍ. ¦ sašaθâ. | maśÿåṅhô: — *b*) qî icâ. (sic) | hÿaḍcâ.|
dregwô. debÿô. rašô.

12. ahÿâ. yâsâ دوبار yaθâ. ahû. vairÿô. چهار ašem. vohû.
سـ۳ـه aḍ. tâ. vaχšÿãm. hâitîm. y.: yĕńhê. hâtãm تا سر كفتن.

XXXI.

63v 1. *a*) vî. | séñ(**63 v.**)ṅhâ. mahî: — *b*) gêθå. vîmareñcaitê:

2. *a*) yĕzî. [1]) | urwânê. [1]) | vaq̊ÿå: — *b*) vâ. — *c*) jawâmahî:

3. *a*) maiňÿû. | χšnûtem. — *b*) hÿaḍ. urwâtem. cazdôñṅhwa.|
dibÿô. | mazdå. | vaôcå: — *c*) hazwâ. | jawañtô.

61 4. *a*) mazdåscå. — *b*) aš̊âicâ. | vahištå. (**64**) ušasâ. — *c*)
χšaθrem. aôjôñṅhawaḍ. | veredâ. vanaêmå drujm.

5. *a*) maôi. | vocâ. hÿaḍ. — *b*) vîduÿê. [1]) | daidâi. | erešiš:

6. *a*) vaôcâḍ. [2]) hâitîm. — *c*) χšaθrem. hÿaḍ. | vaχšaḍ.

7. *a*) paôuruÿô. raôcébîš. raôiθβen. — *c*) mazdå. maiňÿû. uχšÿô|
nûrémcîḍ.

64v 8. *a*) θβ(**64 v.**)â. mńhî. paôurwîm. mazdå. — *b*) ptarém. [2])
|cašmainî. hñgrabem: — *c*) śÿaôθanaêšû.

9. *a*) ârmaitš. | tašâ. as. χ^0 [1]) — *b*) maiňÿuš. mazdå. | aq̊ÿâi.
— *c*) âitê. [1])

---

1) Sp. eben so. 2) K_4 eben so. 3) K_4 n̆nmâ. 4) K_4 und Sp. eben so.

10. *a*) aq̊ÿâi. fšuÿañtem: — *b*) ašawa (sic, am ende der zeile) v⁰. fšîńhîm. — *c*) mazdå. | humeretôiš.

11. *a*) mazdå. paôurwîm. | tašô. — *b*) | hÿaḍ. astawñtem. dâdå. uštan(**65**)em: — *c*) hÿaḍ. śÿaôθanâca. śenghãscå. | dâÿatê: 65

12. *a*) braitî. | vå. ereš. vacå. — *b*) vîdwå. zaredâcâ. — *c*) ânuš. haχš. [1]) ârmaitiš. maiňÿû. peresaitê. [1])

13. *a*) âwîšÿâ. | mazdå. peresaitê. [1]) — *b*) aÿamaitê. [1]) bûjim. — *c*) cišméñg.

14. *a*) jéñghaiticâ. [2]) — *b*) išudô. dadeñtê. [1]) | ašâunô. — *c*) yascâ. | dregwô. debÿô. | héńkeretâ.

15 *a*) p⁰(**65 v.**)a⁰ | maêniš. | drigwâitê. χšaθrem. hwâitî: —65v *b*) duš. śÿaôθanâi. | hanarem. — *c*) adrujaÿañtô:

16. *a*) χšaθrem: — *b*) šôiθrahÿâ. | daq̊ÿé. (am ende der zeile) uš. | ašâ. fr⁰ — *c*) śÿaôθanascâ:

17. *a*) verenawaitê. — *b*) vîdušê. mraôtê. | aipî. d⁰ [3]) — *c*) zdînć.

18. *a*) mãθr(**66**)ãscâ. — *b*) šôiθrem. | daq̊ÿûm. — *c*) mare-66 kaêcâ. [3]) | snaiθušâ:

19. *a*) géštâ. | amahûm. biš. — *b*) χšaÿamnô. hizwô. v⁰ [1]): — *c*) rãnaÿâ:

20. *a*) χšaÿô: — *b*) duš. q⁰ awêtâs. — *c*) vâ. | śÿaôθanâiš. | naišaḍ:

21. *b*) ašaq̊ÿâcâ. qapaiθÿâḍ. χš° — *c*) t⁰ (**66 v.**) v⁰ | maiňÿû. śÿaô. 66v θanâišcâ.

22. *a*) hudaṅhê. yaθenâ. — *b*) χšaθrâ. | śÿaôθanacâ. — *c*) mazdå.

23. اینجا ahÿâ. yâsâ. دو بار yaθâ. ahû. vairÿo. چهار ašem. vohû. سه tâ. vé. urwâtãm. hâitîm. y: yěńhê. hâtãm. تا سر.

XXXII.

1. *a*) aq̊ÿâcâ. | ahâ. — *c*) vâ. da. bišeñtî:

2. *b*) χšaθrâḍ. | paitî. [1]) mraôḍ. | huš. haχâ. [4]) — *c*) v(**67**)é. | 67 |vaṅhîm. varemaidî.

---

1) Sp. eben so. 2) Sp. eben so, W.'s ᶜhaitica. ist offenbar verdrukt. 3) K4 eben so. 4) K4 und Sp. eben so.

3. *a*) akâ(neue zeile)âḍ. | stâciθrem: — *b*) vâ. | yazaitê.|pairi. m⁰: — *c*) śy̆aômãm. | asrûždûm. bûmay̆å. haptaiθê:

4. *a*) yâaḍ. yûštâ. framî. | maśy̆â. — *b*) vaχšeñtê. daêwô. z⁰ [1])| sîžδy̆amnâ.

5. *a*) debenaôtâ. mašîm. hjy̆âtôiš. — *b*) hy̆aḍ. vâ. | maiňy̆uš: — *c*) śy̆aôθanem. | χšay̆ô:

67v 6. *a*) pouru. aênâ. énâχštå. (**67 v.**) | srâway̆ĕitî. yĕzi. — *b*) marânê. [1]) | vahštâ. voistâ. — *c*) vé. [2]) | χšaθrô.séñṅhô.

7. *a*) aêšãm. | aôjôi. [2]) — *b*) yâjôy̆â. séñṅhaitê. — *c*) yaêšãm. |ireχtem. [2])

8. *a*) aêšãm. | vîwaṅhušô. | yam. ascîḍ. — *b*) yé. maśy̆éñg. ciχnušô. bagâ. qâremnô: (sic) — *c*) aêšãmcîḍ.

9. *a*) duš. s⁰ | maôreñdaḍ. | séñṅhanâiš. — *b*) bereδãm. — *c*)
68 maiňy̆éuš. | yûšm(custos:)aiby̆â. gerezĕ. (**68**) gerezê:

10. *a*) srawâ. môreńdaḍ. [1]) | vaênaṅhê. aôgedå: — *b*) aśiby̆â. — *c*) vadré. | ašâunê:

11. *a*) maôreñdn̄n. | drigwatô. mazbîš.[2]) cikôitreš:—*b*) aṇhûšcâ.[2]) — *c*) ašaônô. mazdå. rârešy̆ãn.

12. *a*) śy̆aôθanâḍ. — *b*) mraôḍ. | môreñdan. | urwâχš. u⁰. [1]) jy̆aôtûm. — *c*) | karapå. χšaθremcâ. išanãm. drujim: [1])

68v 13. *a*) χšaθrâ. | hîšasaḍ. acištahy̆å. (**68 v.**) demâné. — *b*) aṇhéuš. maraχtârô. | jîgerezaaḍ. kâ. mê: — *c*) θβy̆â. | dûtîm. [2])

14. *a*) θôi. [2]) | χratûš. — *b*) varecå. [1]) | fraidiwâ. hy̆aḍ. — *c*) jaiδy̆âi. mraôî. | dûraôšem. saôcay̆aḍ.

15. *a*) né. nâsâ. [1]) — *b*) aibî. | dañtî. | χšay̆amnéñg. — *c*) bairy̆åntê. [1]) | âdemanê.

16. *a*) ušuruy̆ê. say̆ascîḍ. dahmay̆â: — *b*) χšay̆ãs. mazdå. a°
69 (**69**) | aiθîščîḍ. — *c*) hy̆aḍ. aênaṅhê. | éeânû. iśy̆éñg.

17. اینجا ahy̆â. yâsâ. دو بار yaθâ. ahû. vairy̆ô. چهار ašem. vohû. سه۳ qaêtumaiθy̆ém. hâitîm. (⁰tém.) y: yĕńhê. hâtãm. تاسر.

XXIII.

1. *a*) yaθå. | iθå. varešitê. | paôuruy̆ĕhy̆â: — *b*) śy̆aôθanâ. | hy̆aḍcâ. ašaônê: [1]) — *c*) yĕq̆y̆âcâ. hémemy̆âsatê. | ârezwâ:

1) Sp. eben so. 2) K4. eben so.

2. *a*) dregwâitê. — *b*) z⁰ v⁰ vrešaitê. astîm: (sic) — *c*) zaôšê.

3 *a*) ašaônê. | qaêté. — *b*) ahurå. (69 v.) | θβaχšaṅhâ. — *c*)69v vâstrê.

4. *a*) mazdå. — *b*) tarémaitîm. [1]) verezénaq̊ÿâcâ. [2]) | drujim. [1])

5. *a*) yastê. vîspé. m⁰. [1]) sraôšem. sraôzbÿâ. awaṅhânê: — *b*) dregô. j° | χšaθrem. — *c*) yaêšûm. | šaêitî:

6. *a*) zaôtâ. | maiňÿéuš. — *b*) verezÿěidÿâi. [1]) — *c*) tå (70) t⁰ 70 izÿâi. [2]) | hîm. p⁰:

7. *a*) âmâ. | qaiθÿâcâ. | darešaḍcå: — *b*) sruÿê. [1]) | magaônô: — *c*) hẽntû.

8. *a*) frômôi. frawôzdûm. | šawâi. — *b*) mazdå. χšmâwatô.| staômÿâ. vacâ: — *c*) ameretåscâ. [2]) | haurwatâs. [2]) draônô:

9. *a*) mazdå. | maiňÿûm. ašaô. χšaÿaňtâ. sare. dÿaÿâ: — *b*) mêθâ. — *c*) hâkurenem. [1]) | hacaẽtê.

10. *a*) yâ. [1]) | åṅharé. [1]) yåscå. (70 v.) — *b*) zaôšê. âbaχšô. hwâ:70v — *c*) uχšÿâ. | χšaθrâ. | uštâtanûm: اینجا.

11. *a*) mazdåscå. — *b*) frâdaḍ. g° [1]) | χšaθremcâ: — *c*) sraôtâ. | mareždâtå. | âdâ. kahÿâcîḍ. [3]) — سه بار کفتن.

12. *a*) usmôi. uzârešwâ. | tiwîšîm. — *b*) maiňÿû. | vaṅhuÿå. zawô. [1]) âdå: — *c*) fseratûm: [1])

13. *a*) vouru. cašânê. [1]) dôišî. — *b*) χšaθrahÿâ. | ašem. — *c*) ârmaitê. [1]) | fradaχšaÿâ.

14. *a*) tanw(71) ascîḍ. qaq̊ÿå. — *b*) manaṅhascå. — *c*) śÿaô- 71 ϑanahÿâ. ašâi. | uχδaq̊ÿâcâ. srašem. χšaθremcâ.

15. اینجا ahÿâ. yâsâ. دو بار yaθâ. ahû. vairÿô. چهار ašem. vohû. سه yaθâiš. iθãm. hâitîm. y: yêṅhê. hâtãm.

XXXIV.

1. *a*) śÿaôθanâ. — *b*) taibÿô. | χšaθremcâ. — *c*) aêšãm. | pourutemâiš. dastê:

2. *a*) îtôi. | maiňÿîuščâ. vaṅhuš. — *b*) spentaq̊ÿâcâ. | śÿaôθanâ.| hacaitê. [1]) — *c*) Pairi. [2]) gaiθê. χšmâwatô. vahmê. mazdå. (sic) garô. biš. st° (sic).

---

1) Sp. eben so. 2) K4 eben so. 3) K4 und Sp. eben so.

71v 3. *a*) aḍ. (71 v.) | ahurå. | aš̊âicå. dâmå: — *b*) χšaθrôi. | θraôštå. — *c*) mazdå. [1]) χšmâwasû.

4. *a*) âθrém. | aôjôaṅhawañtem. | usémahî: — *b*) asîštîm. ém°. aš̊â. usémahî: asîštîm. ém°. stôi. rapañtê. ciθrâ. aw°: (sic) — *c*) mazdå. dabišÿañtê. zastâištâiš. [2])

5. *a*) χšaθrem. | śÿaôθanâi. | haχmî: [1]) *b*) manaṅhå. | dregém. yûšmâkem: — *c*) Paré. vaôχemâ. d°. χrafstrâiš. maśÿâiščâ: (sic).

72 6. *a*) mazdå. — *b*) aḍ. (72) | dâtå. | vîspå. mêθâ.

7. *a*) aredrå. mazdå. | manaṅhâ: — *b*) raêχenå. | ušéuré: — *c*) aňÿém. yûšmaḍ. | nâ. srâzdûm:

8. *a*) śÿaôθanâiš. bÿěñtê. yaêšû. | pôurubÿô. [3]) — *b*) hÿaḍ. as. [3]) aôjÿå. [1]) | θβahÿå. mazdå. — *c*) maiňÿañtâ. | dûirê. [3])

9. *a*) vîdušô: — *b*) duš. [3]) śÿaôθanâ. | ewistî. [1]) — *c*) maš. | ahma

72v(72 v)ḍ. urunâ.

10. *a*) śÿaôθanå. vaôcaḍ. gerebãm. — *b*) spñtãmca. | vîdwâ. haiθãm. aš̊ahÿå: — *c*) mazdå. χšaθrôi. | vôÿaθrâ:

11. *a*) ubî. — *b*) χšaθrå. | vaχšaḍ. — *c*) tewîšî. | vîdwaêšãm.

12. *a*) vašî. — *b*) mazdå. frawaôcâ. | vîdâÿâd. | râšanãm. [1]) — *c*) sîšânå.

13. *a*) aḍwânem. | yé. | mraôš. — *b*) daênâ. saôśÿañtãm. |

73 aš̊âcîḍ. urwâχšaḍ: — *c*) ciwištå. (73) | mîždém. mazdå. | dâθrem:

14. *a*) astwaitê. [3]) — *b*) śÿaôθanâ. | verezénê. [3]) — *c*) χšmâkãm. | v° اینجا.

15. *a*) śÿaôθanâcâ. vaôcâ. — *b*) tâtû. | išudem. *c*) χšmâkâ. χšaθrâ. ahurå. ferašém. | dâ. چهار بار.

16. ahÿâ. yâsâ. دو بار yaθâ. ahû. vairÿô. چهار aš̊em. vohû. سه۳ yâ. śÿaôθananãm. hâiθîm. y:

Ahunwait. gâθãm. aš̊aônîm. aš̊ahě. ratûm. y: ahunwatÿâ. gâθaÿâ. hañdâtâ y: yěńhê. hâtãm. تا سر nemascâ. yâ. ârmaitiš. aêjâcâ.

73v بار سه yaθâ. ahû. vairÿô. دو yasnemca (73 v.) v: aô: z: a: sraôšahě. ɜ, ahûirÿěhě. aš̊em. vohû. یک ahmâi. rîšca تا vîspô. qâθrem. aš̊em. vohû. یک

---

1) K4 eben so. 2) K4 und Sp. eben so. 3) Sp. eben so.

III. Die glossare.

§ 18. Von den beiden in unserer handschrift enthaltenen Pehlevî-Pâzand-glossaren, ist das erste schon durch destûr Dârâbs bearbeitung (Anq. Z A II 476—536 = Kl. III 167—196) und die oben s. 495 [2]) erwänte auszgabe bekant. Doch hat der gelerte destûr, dessen arbeit die feststellung des textes hauptäschlich war, wärend das bei gegebene glossar reichhaltige beiträge von Haug enthält, nicht immer verstanden allen ansprüchen europäischer kritik zu genügen. Wenigstens glaube ich ausz sprechen zu dürfen, dasz die genante auszgabe auf jeden, der sie studiert oder benuzt hat, den eindruk von etwasz um gearbeitetem, ich möchte fast sagen retouchiertem, macht, und den leser an vilen stellen im stiche läszt, wenn es sich frägt, auf welcher handschriftlichen autorität denn eigentlich die gebotene lesart beruhe. Je schwankender fürs erste noch der boden ist, den wir beim studium des Pehlevî unter den füszen fülen, um so mer ist die peinlichste genauigkeit, und die gewiszenhafteste unterscheidung des überlieferten und des selbst gefundenen pflicht eines jeden, nicht nur im interesse der wiszenschaft allein, welche gewis nur bei volständig sicherem materiale fort schreiten kan, sondern auch im eigenen und in dem der mitarbeiter, denen das zeit und kraft kostende nachbeszern möglichst erspart werden musz. Bei disem urteile über die Bombayer edition war es mir von ganz besonderem interesse, unseren codex mit der selben zu collationieren, und da stelte sich denn sogleich herausz, dasz er troz seines bedeutenden wertes für die kritik der einzelnen, doch nicht rein die ursprüngliche textgestalt überliefert. Schon die einteilung in capitel ist in der handschrift von der in der auszgabe vor ligenden zimlich verschiden, sowie auch die anzal der selben, deren in der auszgabe 20, in der hds. etwa 32 gezält werden; und dabei ist die zälung der capitel durchausz nicht durch gefürt. So ist der erste abschnit nicht als cap. I gekennzeichnet, obgleich sofort auf in cap. II—XVII (cap. IX

ist nicht bezeichnet) in regelrechter zälung folgen, welche aber dann ab bricht, mit XXII wider auf genommen, aber schon mit XXIII auf gegeben wird. Trozdem sind noch 10 weitere abschnitte deutlich zu unterscheiden, bisz am schlusz widerum der anfang von cap. II und ein weiteres stükchen erscheinen.

Ich habe im folgenden abdrucke dise capiteleinteilung durch zu füren gesucht, die von mir suppliierten überschriften aber selbstverständlich ein geklammert. Hier möge jezt eine collation des codex und der auszgabe in betref der einteilung iren plaz finden:

Cod. I	—	Ed. deest.
„ II—XIII	—	„ II—XIII.
„ XIV	—	„ XIV. XV.
„ XV	—	„ XVI. XVII.
„ XVI. XVII	—	„ XVIII. XIX.
„ XVIII—XXIII	—	„ XX.
„ XXIV	—	„ Pronouns p. 18.
„ XXV	—	„ Adverbs p. 18.
„ XXVI	—	„ Some adjectives etc. p. 19.
„ XXVII. XXVIII	—	„ Append. I. p. 19.
„ XXIX	—	„ Numerals p. 20.
„ XXX	—	„ Coins and Money p. 21.
„ XXXI	—	„ Append. II. p. 21.
„ XXXII.	—	„ deest.
„ Appendix A	—	„ I.
„ „ B	—	„ II.
„ „ C	—	„ deest.

Da ich leider keine andere handschrift dises glossars habe kennen lernen können, so kan ich mir über seine ursprüngliche anordnung und einteilung ausz den beiden vor ligenden recensionen kein urteil bilden; sovil ist aber schon jezt sicher, dasz die ordnung der auszgabe in 22 capitel und verschidene appendices weder von allen handschriften beobachtet wird, noch die älteste sein kan.

Wasz unsere recension für die kritik des glossars und für das Pehlevîlexicon überhaupt für nutzen gewärt, kann hier nur im algemeinen an gedeutet werden, da schon die beszeren lesarten (wie ۱۳۴۱۱۴۳ für ۱۳۴۵۳۴, ۱۳۳۶ für ۳۶, ۵۳۳۱۱ für ۵۳۶۳۱۱) auf zälen fast das ganze glossar widerholen hiesze, und die in der auszgabe felenden worte und formen schon eine ganz statliche reihe bilden würden. Ich habe es vor gezogen anstat solcher auszfürungen, welche doch zulezt kein ganz klares bild von der art und weise diser recension geben würden, das ganze glossar diplomatisch genau, selbst mit angabe der zeilen, ab drucken zu laszen, und füge am rande die wichtigsten varianten der auszgabe hinzu. Wenn ich sage die wichtigsten, so verstehe ich verschidenheiten besonders in der anordnung, und auszlaszungen oder zusätze der einen oder der anderen quelle. Alle rein orthographischen differenzen habe ich übergehen zu können geglaubt, sie hätten zu vilen raum ein genommen, und waren für meinen zwek schlieszlich doch kaum von besonderem nutzen.

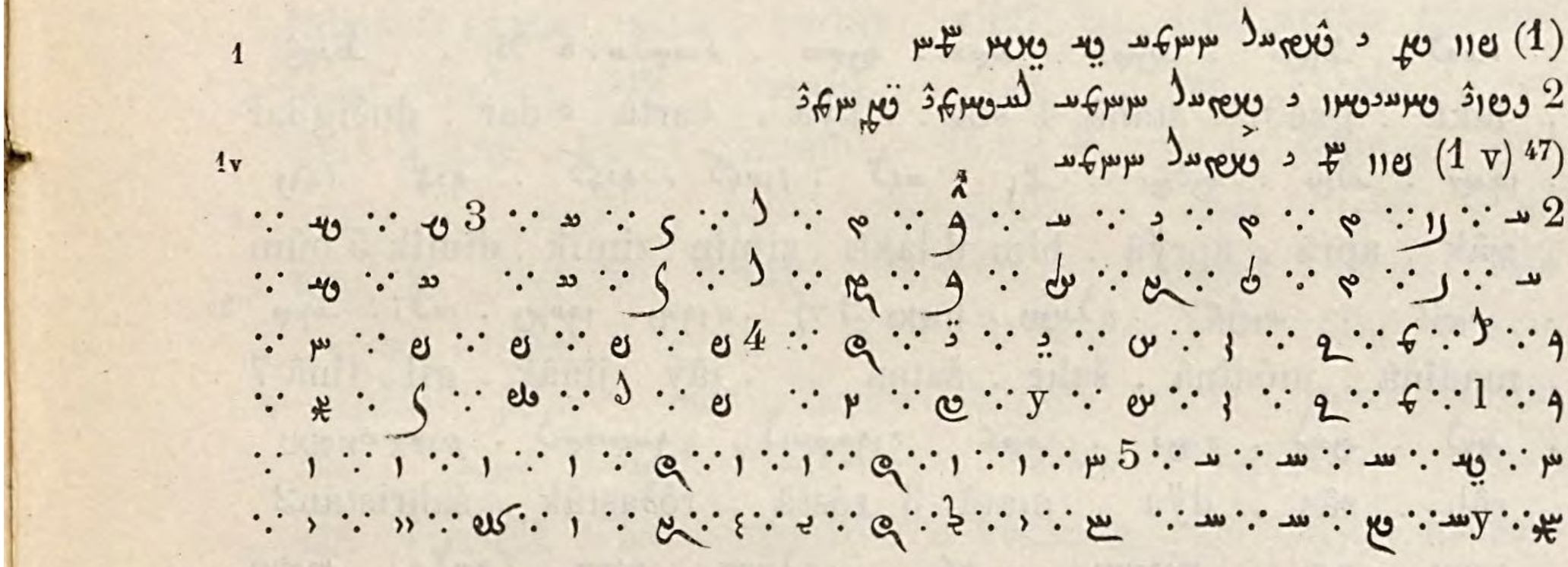
Über das zweite der hier veröffentlichten glossare kan ich mich kürzer faszen. Es beruht, wie wol noch manche seiner art [45]), hauptsächlich auf dem eben besprochenen, unterscheidet sich von im aber darin, dasz es die worte nicht nach begriffen und redeteilen, sondern alphabetisch geordnet auf fürt. Die reihenfolge der buchstaben ist ausz der oben p. 504. 505 gegebenen

---

45) Zwei soleher glossare sind mir zugänglich. Das eine ist in dem oben nota 31) beschribenen Pâk Khordeh Avastâ auf pag. 1—34 befindlich, und bietet auf den ersten 3 seiten ein Pehlevî-alphabet und syllabar ganz in der ordnung des neupersischen, auf p. 4—7 einige phl. verba durch conjugiert, auf p. 8—16 infinitive und p. 16 fine bisz zu ende allerlei worte alphabetisch geordnet, das ganze mit np. interlinearübersetzung. — Das andere glossar ist guzerathî-phl. und um gekert in zwei dünnen lithographierten heftchen, welche folgende titel tragen:
हुजवारश॰ अने॰ पेहलवी॰ ॥ फरहंग ॥ छपावी॰ बाहेर॰ पाउनार ॥ अेरमजी॰ दसतुर॰ शोहराबजी ॥ मेहरजो रांणा ॥ छपावी छे॰ ॥ बापुहरशेठदेवलेकरअेआनां ॥ छापाखांनांमां॰ ॥ सने॰ १२३८ ईंअजदगरदी 96 pp. 8°. — गुजरातो॰ अने॰ हुजवारश॰ पेहलवी॰ ॥ फरहंग॰॥ dann wie oben छ° बा० पा० ॥ अे० द० शे० ॥ मे० रां० ॥ मुमबइंमां ॥ टाऊनपरेसमां ॥ छपावी॰ छे॰॥ स० १२३८ ईं० 50 pp. 8°. Beide sind offenbar ganz modernen ursprungs.

tabelle sub V ersichtlich. Groszen wert vermag ich im nicht bei zu legen; seine bedeutung ligt hauptsächlich in den varianten, welche es für das glossar I bietet; denn obgleich beide in der selben handschrift befindlich, ist II nicht einfach im alphabetischer index zu I, sondern musz auf eine andere vorlage zurük gehen, wie mich eine genaue collationierung beider gelert hat. Auszerdem bietet die handschrift am rande zalreiche zusätze, welche ich hinter jedem abschnitte nach drei sternen hinzu gefügt habe, jedoch nicht volständig, da sich zu vile widerholungen fanden [46]).

DAS ERSTE GLOSSAR. § 19.

[Cap. I.] *a*)

2. ardîwahišt . raôj .vahman 2. raôj . aôrmizd . raôj . raôjahâ
. raôj . qurdâḍ 4 raôj . speñdamaḍ . raôj . šahrîwar 3 raôj
. raôj . qûr 6 raôj . âβãn . raôj . âδur . raôj 5 daÿ . raôj . amurdâḍ

---

46) Im folgenden abdrucke sind die ligaturen der hds. so genau dar gestelt, wie es mit den vorhandenen typen nur irgend möglich war. 47) Vgl. taf. I.

a) Diser ganze abschnit felt in der Edition; bei Anquetil II p. 523. 524 findet sich hinter dem glossar die liste der monatstage.

[illegible] (2 v) [illegible] 2v

. raôj . mihr . raôj . daÿ . raôj . gaôš 7 raôj. tîr .raôj.mâh

[illegible]

. rãm 3 raôj . virarãn . raôj . parwardîn 2 i raôj . rašn . raôj . sraôš

[illegible]

. aštâḍ . raôj . ard . raôj 4 dîn . daÿ . raôj . vâḍ . raôj

[illegible]

ꝏ anârãn . raôj . mãϑraspeñd 6 raôj . zãmÿâḍ . raôj . âsmãn 5 raôj

[illegible] (3) [illegible] 3

. arkaÿâ . câh . bîlây nâivḍây . šatmatâ . kih . katas 7

[illegible]

. arkÿâ . mâhî . kenâra 2 . jôy

Cap. II.[h]

[illegible]

. lakâ . gaêϑî . stahâ 4 stâ . staÿâ . [k]artâ ∘ dar . duδîg3ar

[illegible]

. χâk . aprâ . aprÿâ . bîm 6 lakâ . zimîn . zimîk . dimîk 5 bûm

[illegible] (3 v) [illegible] 3v

. madînâ . môdînâ . šahr . šaten . jây . jînâk . gil . tînâ 7

[illegible]

. râh . râs . dÿa . matâ 3 rôstâ . rôδastâk . šahristãn2

[illegible]

gâh . gâs . šâÿgãn . manâ5 . vâjâr . šôkâ . χlâÿ 4 šatnâ

[illegible] (4) [illegible] 4

. rahâ[aa] babâ . bãn . arbaêtâ 7 χãna . baêtâ . kenâr šatar 6

[illegible]

. dôzaχ . šôl 3 man . kôša . bapgûn . bây 2 . basd . âsÿâβ

---

a) Ed. 3,1. b) [illegible]. c) add. [[illegible]], om. in cod. D. J. d) [illegible]. e) [illegible]. f) [illegible]. g) om., wol fälschlich widerholt. h) Ch. II p. 2, andere überschrift. i) ordnet 2.3.4.5.1.8.9. k) corrigiert ausz [illegible] artâi. l) om. m) [illegible]. n) [illegible]. o) [illegible], [illegible] für [illegible] oder [illegible] komt überausz oft in Ed. vor: ob im anschlusz an hdss.? p) [illegible]. q) [illegible]. r) [illegible]. s) [illegible]. t) [illegible]. u) add. [illegible]. v) add. [illegible]] nach cod. D. E. w) [illegible]. x) [illegible]. y) [illegible] z) add. [illegible]. aa) corr. ausz râhâ. bb) [illegible]. cc) add. [illegible].

Cap. III.[a]

. drÿâβ 5 demdem(e)ÿâ . zrây . âβ . maÿâ 4 âbahâ . sidîgar

. câh . bî 7 lây . nâÿvḍâ . šatmatâ . keh 6 . katas . rôḍ . demâ

4v (4 v.) [e] [f]

. mâhî . kenâra jôy . alkÿâ

Cap. IV.[g]

. pag . juv 3 . šag . gañdum . ag . mîwahâ 2 . dãng . cihârum

. tabnâ 5 tuχm . zânâ . bazrây vinû . naq 4 uḍ. arzûn . gâwars

. lâmâ 7 ârḍ . kâmâ . kunjîḍ . šimag 6 . zaêḍ . kišmag . kâh

5. (5)

. mug 2 . dagnÿâ . deraχt . šajarây . garmâ . gôma . nãn

4 caiβâ . jaibâ . nay .. kañÿâ 3 gul . vartâ . môrt . ñnîtâ

. sîβ 6 taôpâ . bih . spaljilÿâ 5 vâḍrañg . bîlbôśÿâ . haêzem

5v (5 v) ..

.. anâr . rômanâ . remônâ 7 rôremnâ . urmôḍ . kômatrâ

. χarbîza 3 . marbôÿâ . arbôcînâ . helû 2 pañg . hilûjî . mašmaśÿâ

. ñjîr 4 tîn . χÿâr . bôcînâ

---

a) Ch. III p. 2. b) [illegible]. c) [illegible]. d) add. [illegible]. e) [illegible]. f) cf. oben fol. 2v, 7. g) Ch. IV p. 3. h) [illegible]. i) [illegible]. k) add. [illegible]. l) [illegible]. m) [illegible]. n) [illegible]. o) [illegible]. p) [illegible]. q) [illegible]. r) verschriben, Ed. richtig [illegible]. s) om. t) [illegible]. u) [illegible]. v) [illegible]. w) [illegible].

48) [illegible] hier ist eigentlich ṣ́. 49) Die ligaturen mit [illegible] bezeichne ich durch diejenigen mit [illegible], aber accentuiert: [illegible] usw.; im codex ist [illegible] durch strichen, vgl. taf. III z. 5.

Cap. V.[a]

. 𐬵𐬀𐬭𐬨 . 𐬉𐬌 𐬌𐬀𐬱𐬭 . 𐬐𐬀𐬭𐬎𐬭𐬨 . 𐬛𐬀 . 𐬵𐬀𐬭𐬌 𐬌𐬀𐬱𐬭 ٥ 𐬐𐬀𐬭𐬎𐬭𐬨 . 𐬐𐬀𐬱𐬌𐬀𐬙𐬌
. χurmâ . tag 6 ñgûr . ñbeman . raz . kalmâ 5 . qârešn . pañjum
. 𐬉𐬌 . 𐬀𐬐𐬭 (6) 𐬌𐬀𐬭𐬨 . 𐬉𐬌𐬭 . 𐬛𐬀𐬙 . 𐬵𐬀𐬭𐬨 . 𐬵𐬀𐬭𐬨 𐬉𐬌𐬭𐬨 6
. jām . mānman bâda . basÿâ . may . amarâ 7 . as . asÿâ
. 𐬉𐬌𐬭𐬨𐬌 . 𐬀𐬱𐬭 . 𐬵𐬀𐬭𐬨 . 𐬵𐬀𐬭𐬨 . 𐬐𐬀𐬭𐬎𐬭𐬨 . 𐬵𐬀𐬭𐬨 . 𐬵𐬀𐬭𐬨 . 𐬵𐬀

. c ... . b ... . a ... ...
. maśÿâ . šîr 5 alÿâ . pî . talbâ . âhû 4 tîbâ . χôk
. f ... . e ... . d ... ...
. kafš . pôst 7 .. penîr . guftâ . raôγan 6 mâśÿâ

Cap. VIII.g

7v . i ... h ... . (7 v) ... .
. murv k 2 zazrôntîrÿâ . tañgôrÿâ murwãn . haštum
. l ... ...
. χrôs 4 alkâ . tarnâwarÿâ . dâlman 3 . cacâ . carbôśÿâ
. ... n ... . m ...
. χârun 6 χâwan . perestuk . sôsôbarbîtâ 5 kark . nikñg . lakâ
. ... o ... ...
. malik . kamcâ . parestan 7 bazkônitan . parg . râràg

[Cap. IX]p

8 . ... s ... . r ... . q ... (8) q ...
. šîr . asdar . tâlman 2 gurg . gurba . šômârman . kalbâ sag
. u ... . t ... .
. tôra . yazbâ . tatmimam 4 χers . tatmatâ . rôpâh . azbâ 3 dîbâ
. ...
. zañdapîl 6 .. zañglôtâ . pîl . bãbar 5 bîtâ

Cap. X.v

... . w ... . w ... ...
cihr . catar . tan . twan . andãm 7 ahâ . dar . dahum
8v y ... . x ... ... (8v) ...
pai . akbÿâ . asta . varkatâ 2 qûn . damaÿâ . gôšt . bsraÿå
. ... z ... .
. šâr 5 man . mûÿ . mazdâ . sabsabâ 4 sar . rwaêšman . raγ . jaÿâ 3

---

a) ... b) ... c) ..., richtig. d) ... e) add. ... f) om., add. ... g) Ch. VIII p. 5. h) ... i) ... k) corr. ausz marv. l) corr. ausz ... m) ... n) ... o) ... p) Im cod. one überschrift, Ed. Ch. IX p. 6. q-q) um gestellt. r) ... s) ordnet 3. 4. 5. 1. 2. 6. t) ... u) add. ... v) Ch. X p. 6. w) om. x) ... y) ... z) ...

7 cašm . ay̆ôman . pîšãnî . šôman 6 . rarâ . χuňy̆â . vars

. rûy . hôpman . χaňdâ[c] šatînâ . nigâh . nkâs . nakdar 9

. aprušt . šârman . laβ 3 šaptînâ . dihen . pômman . vînî 2 talman

. mandâ . âwâz . adôp 5 hizwãn . šnâ . gôby̆â . daňdãn 4 kakâ

. drôy̆ . kadbâ . râst 7 radakâ . râz . sarkôtâ . vãg 6 kâlâ . saqun

. hôcatpman . dast . yadman 2 .. gerîβ . côlman . rîš . dîkâ alkâ 9v

. âdâ . pušt . gabibmi 4 man . apman . var. asy̆â . ňgu 3 št

. aêrman . haš 6 kamb . dôšman . karzdiman . dil 5 rabbimaman . gãn

. tanwâr cûz . abcmamcy̆â . bacôcy̆â 7 . . . kîr . abar 10

. bzãna 3 . pâ . hušnûy . papar . paprâ 2 kûn . šatman . šakman

pây . lagarman . zânû

Cap. XI.[s]

parbâ . parbây̆ . mardum . ňšô 5 tâ . gãgãn . dar . yâzdahum 4

. aβurnây .. bitãna . mard . ga 7 banâ . kas . aduš . zaêwňda 6 10v

---

a) , richtig, und add. b) . c) könte auch χaňdak, χaňdai gelesen werden. d) add. . e) . f) die ligatur siht im cod. öfters wie ausz. g) . h) . i) . j) . k) . l) . m) . n) . o) . p) om. q) add. . r) .

s) Ch. XI p. 8. t) . u) hat dazwischen noch 4 zeilen text, die in unserem codex ausz gefallen sind; s. das folgende cap. note f). v) hier sind nach Ed. ausz gefallen:

Cap. XII.[a]

. ... ○ ... .

. pâḍšâh 3 .. šarîtâ . mardumān . âfî 2 gān . dwâzdahum

. *d* ... . *c* ... . *b*

. mih 6 mas . kas . kad . šâh . mal 5 kâ . šahrÿ̈âr . mlkôtâ 4 . daχÿ̈ôβaḍ

11 . ... (11) ... . *e* ...

. barbîtâ . vuzurg rabâ . sâlâr . sβdâr 7 . buleñd . zaÿ̈aên

. ... vaspûr

. tβānî . [tôpānî 2 ...

. ... *g* ... . *f*]

. am . piḍ . ab 4 mâδa . vakad . nar . zakar 3 . zan . nîšman

. ... *h* ... . *i* ...

. χâtmanâr . quh . χât 6 man. brâδar . barwar . brâḍ 5 χâ . mâḍ

11 v. ... . (11 v). ... . *k* ... . *j* ...

. duχt . biñtaman . pus . binman . parzeñ . pañdañd 7 qâher

. ... *l* ... .

. bôpašman . kenîjak . rîc 3 îtâ. rapîtâ . raêδa . rapÿ̈â 2 raphâ

. ... *m* ... . [... . ...

. twānî . qaêš . nipašman 4 qaḍ

. ... *n* ... .

. malkatâ . bānôy 7. mônitâ . ñjuman. arsan 6 kañśÿ̈â . muhr . môdar 5

12 .. ... *p* ... . (12) ... *o* ...

.. kihâ . kaitâ . aôstâḍ 2 pakîtâ . geñjôr . geñjôbar bābuš

Cap. XIII. *q*

. ... *r* ... . ○ ... .

. beñda . baχen . vaχen . mərdu 4 mān . aêrÿ̈egān . sîzdahum 3

. ... *t* . ... *s* ...

. manśÿ̈â 7 . ašôy . halôb . môβeḍ 6 magôpiḍ . môy . magôy . hwe 5 št

---

a) Ch. XII p. 8. *b*) ordnet 3. ... 2. 1. *c*) ... *d*) ... *e*) mit ligatur; Ed. ... *f*) die ein geklammerten worte gehören ins vorige capitel zu note *u*). *g*) vgl. p. 562 n. *f*). *h*) ... (!). *i*) ... *j*) om. *k*) ... *l*) ... *m*) om. dittographie, fol. 11, 2. *n*) ... *o*) ... *p*) ... *q*) Ch. XIII p. 9. *r-r*) ... *s*) add. ... *t*) add. ...

. dâtôbar . dâδistãn . dînâ 2 dastûr . dastôbar . aêrpiḍ .. marśÿâ

. crapî . rasî 5 .. rapmaman . ašâgerd 4 dâtôbar . rakîtâ . dâwar 3

. šararâ . hôstubâr . 7 mizdôbar . frstâr . kôša amôtÿâ

. šaz 3 dâ . duzd . zôbâ . nîβ . tag 2 hôšÿâr . rkôtâ . ôstîgãn

. vinâhkâr

. vâ 4 hmãn . vawan .

Cap. XIV.

. nasôbâ 6 rĕ . dar . ãn . zak . aôy . var 5 . asôbârê . cihârdahum

. aswâr asôbâr . prśÿâ . panśÿâ 7 aÿôraz . adôraz . naqâr

. šiβšér . dôbrâ . vistan 3 . šagîtônitan . kemãn . kašô 2 tâ . tîr . atÿâ

. masnâ 6 .. nîza . rasnî . spar . rapûn 5 . tîz . atôtn . kârt . sgînâ 4

. mašgar

Cap. XV.

. aôiš . aôbiš . ci . maman . diβîrĕ . dafgûnĕ 7 pãzdahum

. tana . zabâ . tôtâ . jôtâ 3 jãma . papÿâ . dβîr . dafgûn 2 pasca

. niβîdãn 6 .. gašôtâ . nãma . katâ 5 . môruḍ . magrtâ . madaêθ 4

. azman . azdeman . srôb . paigãm . paitãm 7 . aβrâh . aβrâs

---

a) om. *b*) . *c*) sic, lis rahî. *d*) corr. ausz ° Ed. °. *e*) cf. p. 562 n. *f*). *f*) . *g*) Ch. XIV p. 10. *h*) davor . *i*) . *k*) codd. ; add. . *l*) add. . *m*) Ch. XV p. 10. *n*) . *o*) Ch. XVI p. 11. *p*) om., vgl. *l*). *q*) varr. u. pasaj. *r*) var. . *s*) . *t*) . *u*) . *v*) . *w*) . *x*) . *y*) Ch. XVII p. 11.

.. arbîrÿâ . tasî . acirt 3 jôlâha . šôbakâ . šôpakâ 2 azd . saqun

.. jãma . tôpâ . pîrâhen 4

Cap. XVI. d

. kasp . qâs 7 ta . vankâ . keh . naksÿâ 6 . aÿôχšust . šâzdahum 5

15 . saêm . kaipâ 2 .. zar . zâbâ . tâbâ . dâbâ (15) gwhar . kaspema . arj

. mandôm . haêr 4 capûn . cabûn . dãng . mad . drem 3 zôzan . jôjan

. mailâi . âβtâβa 6 .. kôkemâ . saṅg . jârarâ 5 . dîpâ . ciš

. nemak . malah 7 ây

Cap. XVII. m

15v . graôp . graôb . aβã 2 m. zôpemaman . pâtîmâr (15 v) .hapdahum. dar

. uštâβ . partan . pâḍîmâr 4 . pakdîn . dastgrôb . ziṅdãn 3 hôbasÿâ

. pâḍfrâh . pâḍaprâs 5

[Cap. XVIII—XXI.]

. madmamôna . sahem 7 madmamônîḍ. sahstan . madme 6 mônisten

16 . kãmem . dacbamônîḍ 2 . kãmistan . dižbamônistan (16) . sihâ

. virawistan .

. admônem . var 4 wîḍ . admônîḍ . . admônist 3 an

---

a) om., vgl. p. 564 n. x). b) om. c) d) Ch. XVIII p. 12. e) vom herauszgeber hinzu gefügt! f) ordnet 3.1.4. g) h) i) k) l) m) Ch. XIX p. 12. n) o) add. p) q) Ch. XX p. 13; bisz cap. XXII felen die abteilungen und überschriften im codex. r) add. s) add.

. gwim 6 jamnanônîḍ . guftan . jamna 5 nônitan . varwim

. gwim . jamlalônim . gwîḍ (16 v) . jamlalônîḍ . guftnn . jamlalônitan 16v

. gafrahônî 4 ḍ . parhônîḍ . qâsten 3 . gaprahônitan . parhônitan 2

. âmôχtan 6 . arpônitan . qâhem . gap. 5 rahônem . parhônim . qâhaêḍ

. kardan (17) vâgônitan . âmôzem . arpônem 7 âmôzîḍ . 17

. bahônem 3 . vâgônim . kunîḍ . bahônîḍ 2 vâgônîḍ . bahônitan

. paršônem . vij 5 âréḍ . paršônîḍ . vijârtan 4 . paršônitan . kunem

. paskônim . brînîḍ . paskô 7 nîḍ . barîδan . paskônitan 6 vijârem

.. dôzim . atatônem . dôzîḍ 2 attnîḍ . dôχtan . atatônitan (17 v) brînem 17v

• drim . sîkônim . drînîḍ 4 sîkônîḍ . drîδan . sîkônitan 3

. kanem . aprônim 6 . kanîḍ . aprônîḍ . kañdan . aprôni 5 tan

. šamîtônim . nakanîḍ (18) . šamîtônîḍ . nakañdan 7 šamîtônitan 18

. hijim . pazpônem . hijîḍ 3 pazpônîḍ . hitan . pazpônitan 2 . nakanem

. kârem . zaritô 6 nem . kârîḍ . zarîtônîḍ 5 . kištan . zarîtônitan 4

. rôÿem (18 v) . kîhônem . rôÿéḍ . kîhônîḍ 7 rustan . kîhônisten 18v

---

a) add. […]. *b*) add. […]. *c-c*) om.
d) Hier ist villeicht cap. XIX an zu setzen; da in Ed. absaz. *e*) […] falsch.
f) […], lis […]. *g*) […], lis […]. *h*) […]. *i*) ordnet […].
k) […], lis […]. *l*) […]. *m*) […]. *n*) […]. *o-o*) Disz verb folgt erst
nach […] (p. 14,2). *p*) […]. *q*) […]. *r*) Ed. p. 14. *s*) […]. *t*) cf. n. *o*).
u) […] *v*) […]. *w-w*) Ordnet es nach […] p. 567, 1. *x*) […]. *y*) […].

. drînem 3 . acdrônem . drînîḍ . acdrônîḍ 2 . drûðann . acdrônitan

. mašrôn 5 itan . cadrônitan . cîðan . mašrônit 4 an . cadrônitan

. nashô 7 nitan . cînem . mašrônim . cadrô 6 nem . cînîḍ . cadrônîḍ

19 . pashônitan 2 vîjîḍ . nashônîḍ . vîjim . nashônim . vîχtan

. gadrônitan . âpišnem 4 . pashônem . âpišnîḍ . pash 3 ônîḍ . âpištan

. kβîj . kapâ . gabâ 6 paḍmâÿem . gadrônim . paḍmâ 5 ÿîḍ *p*

19v .. señjim . takrônim . señjî . takrônaêḍ . *r* . takrôni 7 ten

. šararô 4 nîḍ . šustan . ararônitan 3 šararaônitn . trâzô . maznâ

. tahãnitan 6 . šôÿem . arraônem . šarrônem 5 . šôÿaêḍ . ararônîḍ

20 . vaêχten . χâÿt|ônitan . arem . tahãnim . arîḍ 7 . tahãnîḍ . artan

. srištan . raêšônitan 3 . vîjim . χâÿtônem vîjaêḍ 2 χâÿtônîḍ

. puχtan . appônitan 5 sréšem . raêšônem . srišîḍ 4 raêšônîḍ .

. brištan . bišrônitan 7 ... pajim . appônem . pajîḍ 6 .. appônîḍ

20v . qardî . tôgûrâ 2 . birîjim . bišrônem . beréjîḍ bišrônîḍ

---

a) . *b*) hierauf folgt . *c*) dittographie. *d*) add. .

e) . *f*) ordnet 3. 4. 1 2 richtig. *g*) . *h*) . *i*) .

k) . *l*) . *m*) . *n*) add. . *o*) .

p) corr. ausz padm° *sec.* *q*) . *r*) . *s*) add. *t*) Ed. p. 15.

u) . *v*) om. *w*) . *x*) . *y*) om, add. . *z*) add. .

aa) add. . *bb*) . *cc*) . *dd*) . *ee*) . *ff*) .

. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬥 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀
. yazbahônem . yazîḍ 4 . yazbahônîḍ . yaštan . yazbahônit 3 an
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀
. mãnadast . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀 6 . naskadman . nemâj . nasîman 5 yazem
. 𐬌𐬀𐬵𐬎 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 (21) . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀 21
. qurîḍ . vštmônîḍ . vštmônîḍ . qurden . vištarnônitan 7 .. nwê
. 𐬌𐬀𐬵𐬎 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀
. srâ𐬽êḍ . zemlalônîḍ . sraôδ 3 en . zemlalônitan . qurem 2 vištmônem
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴 . 𐬌𐬀𐬵𐬎
. dâbahônîḍ 6 χañdîδen . dâbahônistan 5 . srâ𐬽em . zemlalônem 4
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 (21 v) . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥 21v
. šaϑîδen . šakbahônitan . χañdem . dâbahônem 7 . χañdîḍ
. . . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀
4 . . . χufsim . χufsaêḍ . armôn 3 îḍ . χuftan . armônitan 2
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . . . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙
. gâim 6 . . . srîtônim . gâ𐬽îḍ . srîtô 5 nîḍ . gâδan . srîtônitan
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 (22) . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙𐬌 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 22
. kémônistan . nišénem . jatîtônem . nišênîḍ 7 nišastan . jatîbônitan
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥
. jaknîmônistan 3 . χaêzem . kémônem . χaizîḍ 2 kémônîḍ . χâstan
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . . . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌
. sâ𐬽tônitan . îstem 5 jaknîmônem . îstîḍ . jaknîmônîḍ 4 . . . îstâδan
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴 . 𐬌𐬀𐬵𐬎
. rwîḍ . sazîtônîḍ . sâ𐬽 7 tônî . raptan . sazîtônitan 6 raptan
𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 (22 v) 22v
3 râtônîḍ . dwaêḍan . râtônitan 2 rwim . sazîtônem sâ𐬽tônem
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎
. jâtônitan . ôβistan . viplônist 4 an . dwem . râtônem . dwîḍ
. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀 . 𐬌𐬀𐬵𐬎
. rapumamônitan . â𐬽em 6 jâtônem . â𐬽îḍ . jâtônîḍ . âma 5 δen

---

a) 𐬌𐬀𐬵𐬎 add. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴. *b*) 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴. *c*) 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥. *d*) 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀𐬙. *e*) 𐬌𐬀𐬵𐬎. *f*) Hier ist vill. cap. XX an zu setzen, da in Ed. absaz. *g*) dittogr. *h*) °𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀. *i*) 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀. *k*) om. *l*) 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴. *m*) 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌 ausz gefallen. *n*) 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌𐬀 ausz gefallen. *o*) °𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀. *p*) Ed. p. 16. *q*) 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴. *r*) add. 𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀𐬥𐬌. *s*) °𐬌𐬀𐬵𐬎𐬀𐬴𐬀.

23 . ^{b} . . (23) ^{b} . ^{b} . ^{a}

2 vazrônîḍ . šuδan . vazrônitan šwîḍ . vazrônitan. âwa 7 aêden

. ^{b} . ^{b} . . ^{b} . . .

. pâÿ 4 îḍ . natrônîḍ . pâδan . natrô 3 nitan . šwim . vazrônem. šwîḍ

. ^{b} . ^{b} . . ^{b} . ^{b}

6 . mãnîḍ . katrônîḍ . mãndan . katrônit 5 an . pâÿem . natrônem

(23 v) ^{b} . ^{b} . . . ^{b} . ^{b}

virîjîḍ . varîkônîḍ . virîχtan 7 vrîkônitan . mãnem . katrônem

23v . . ^{c} . . ^{b} . ^{b}

3 dîδan . astôntan . viδâden . aškahô 2 nitan . virîjem . vrîkônem

. ^{b} .gereptan. .. ^{e} . ^{b} . ^{db}

. vâdônîḍ 5 . ^{e} .vâdônitan 4 .. vaênem . astônim . vaênîḍ

. ^{b} ^{b} . ^{g} . . $^{f b}$

. aβganîḍ 7 ramîtônîḍ . aβgañdan . ramîtônit 6 an . gaêrîḍ

24 . ^{b} . ^{b} . . (24) ^{b} . ^{b}

. asrônem 2. beñdîḍ . bastan . asrônitan aβganem . ramîtônem

. ^{b} . ^{k} . ^{i} .. ^{b} . ^{hb}

. jâÿtagônîḍ 4 . âwarden . jâÿtagônitan 3 .. beñdîḍ . beñdem

. ^{l} . . ^{b} . ^{b} . .

. ãnîδan . aiti 6 gônitan . âwarem . jâÿtagônem 5 .. âwarîḍ

24v .. ^{b} . ^{b} . (24 v). ^{b} . ^{m} . .

2 .. ňÿem . yazrônim . ňÿîḍ . yazrônîḍ . ňÿaiδan . yazrônt 7 an

. barem . ^{b} . ^{b} ^{b} . . ^{n}

. ^{b} . dadrônem . barîḍ 3 dadrônîḍ . burδan . dadrônitan

. ^{b} . ^{b} ^{b} . . .

. barem . gabrônem 5 baraêḍ . gabrônîḍ . burdan . gabrôni 4 tan

. ^{b} . ^{b} . ^{b} . . .

. dâraraônem . tarsaê 7 ḍ . dâraraônîḍ . tarsîδan 6 . dâraraônitan

25 . ^{b} . ^{b} . ^{rb} . ^{q} . (25) ^{p} .∴ ^{b}

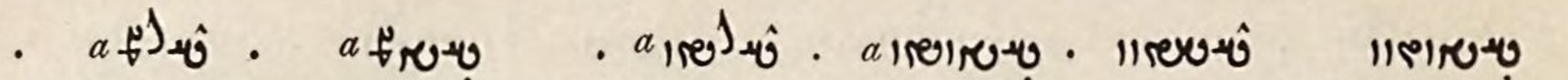
. gerÿem . bahônem . gerÿaê 2 ḍ . grîstan . bahônistan .∴tarsem

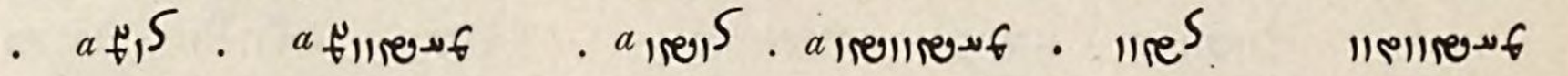

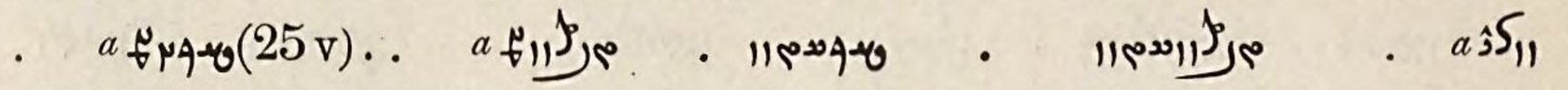
a) . *b*) om. *c*) . *d*) ausz gefallen. *e*) add. o . .

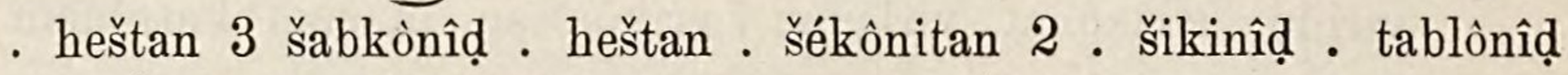
f) . ausz gefallen. *g*) . *h*) l. ? *i*) davor . *k*) .

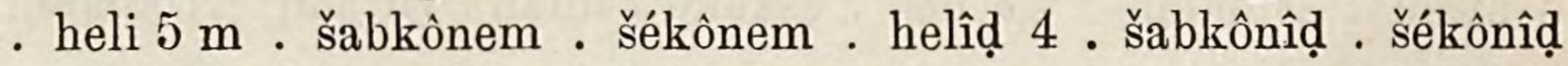
l) . *m*) . *n*) ordnet. . . vor . . . . *o*) . *p*) hier könte cap. XXI beginnen. *q*) . *r*) ausz gefallen.

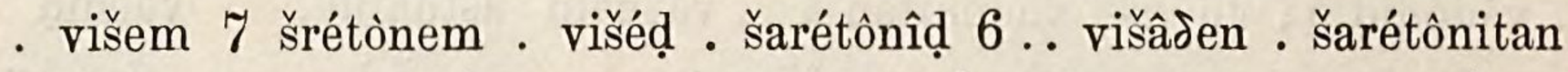

. dârem . jâsônem 4 . dâréḍ . jâsônîḍ . dâštan 3 jâsônitan

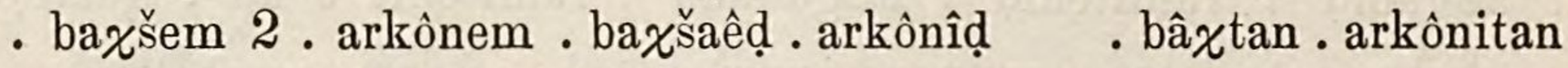

. zinem . maitônem 6 . zinîḍ . maitônîḍ . zaden 5 maitônitan

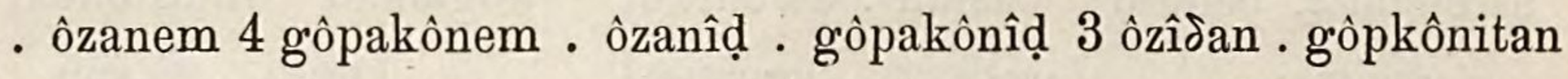

25v
. šikinem .. tablônem . šikastan . tablô 7 nistan . kôpan

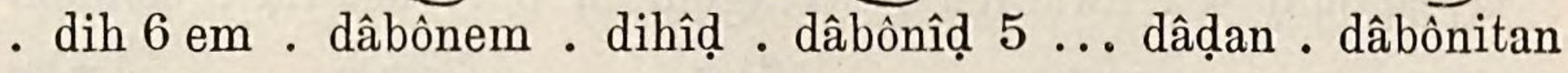

. heštan 3 šabkônîḍ . heštan . šékônitan 2 . šikinîḍ . tablônîḍ

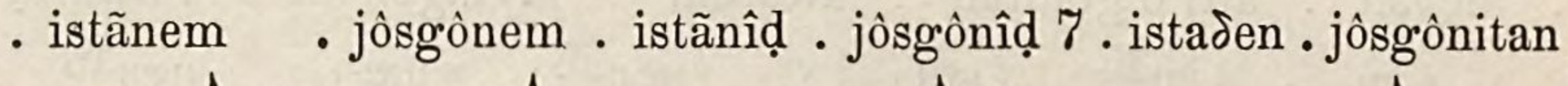

. heli 5 m . šabkônem . šékônem . helîḍ 4 . šabkônîḍ . šékônîḍ

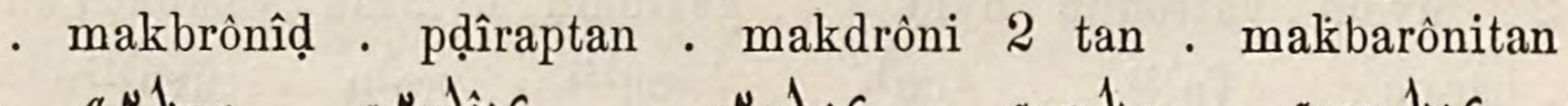

. višem 7 šrétônem . višéḍ . šarétônîḍ 6 .. višâδen . šarétônitan

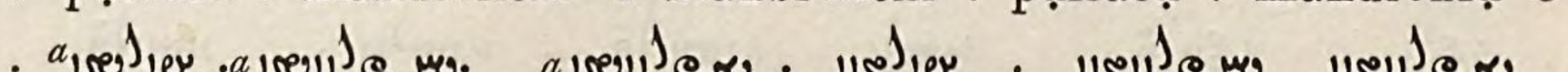

26
. baχšem 2 . arkônem . baχšaêḍ . arkônîḍ . bâχtan . arkônitan

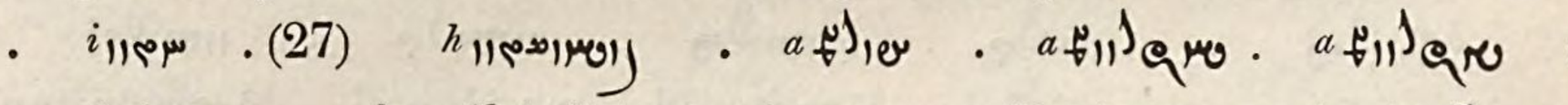

. ôzanem 4 gôpakônem . ôzanîḍ . gôpakônîḍ 3 ôzîδan . gôpkônitan

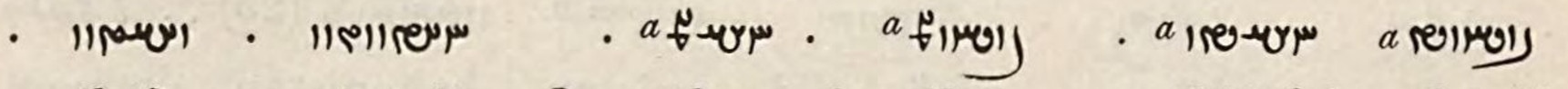

. dih 6 em . dâbônem . dihîḍ . dâbônîḍ 5 ... dâḍan . dâbônitan

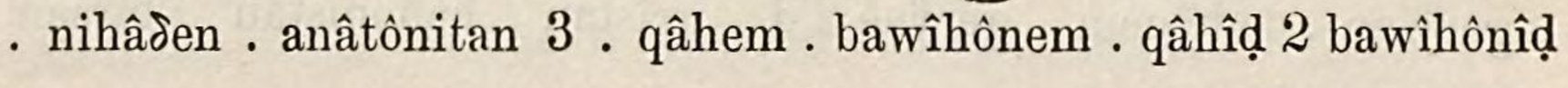

26v
. istãnem . jôsgônem . istãnîḍ . jôsgônîḍ 7 . istaδen . jôsgônitan

. makbrônîḍ . pḍîraptan . makdrôni 2 tan . makbarônitan

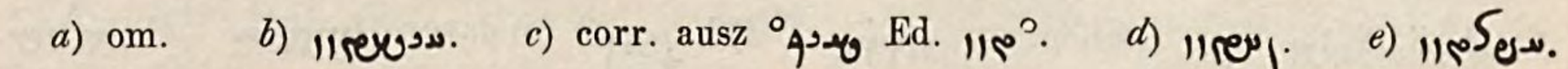

. pḍîrem . makdrônem 4 makbrônem . pḍîraêḍ . makdrônîḍ 3

27
. âpurîḍ . jãcrônîḍ . sôcrô 6 nîḍ . âpurdan . jãcrônitan 5 sôcrônitan

. qâstan . bawîhôni|stan . âpurem . jãcrônem . sôcrôn 7 em

. nihâδen . anâtônitan 3 . qâhem . bawîhônem . qâhîḍ 2 bawîhônîḍ

---

a) om. *b*) . *c*) corr. ausz Ed. . *d*) . *e*) .
f) oder . *g*) mit der note: Corrected from [sic!]. *h*) Ed. p. 17: . *i*) lis Ed. .

. χrîδan . zadôni 5 tan . nihem . anâtônem . nihaêḍ 4 anâtônîḍ

. frôχtan 7 . mazdônitan . χrainem . zadônem 6 χraênîḍ[b]. zadônîḍ

27v (27 v.)

. frôšem . mazdônim prôšaêḍ . mazdônîḍ

Cap. XXII.

. zarhônîḍ . zâδan 3 zarhônitan . parjãm . šnâišn 2 duy̆um.u.vîst

[a] .jânônîḍ 5 [c]

. béḍ . [a] . bîδan . jânônitan . zây̆em . zarhô4nem . zây̆éḍ

. kušaêḍ 7 naksônîḍ . kuštan . naksôniten 6 bim . jânônem

28 . [a] : · : . . [e] . jagtrônitan (28) . [a] . [a]

. jagtrônîḍ 2 . . . . . ôzanîḍ . [d] . kušem . naksônem

. murdan 4 . . . jamîtônitan . ôzanem . jagtrô3nem . ôzanîḍ

[f] . [a] . [a] [a] [a] jiîtônîḍ

. viḍurden 6 nibrônitan. mîrem . jimîtônim 5 mîraêḍ .

. vḍîrem . nibrônim 7 . vḍaêrîḍ . nibrônîḍ

Cap. XXIII.

28v. [a] [h] . [g] . [a] .mamen 50)(28v.). . [a]

. uzwârešt 2 râ . niβištârĕ . ci . . . vîstusy̆um

[a] [a] . [k] . [i] .

. nβîsaêḍ 4 jagtîbônîḍ . niβištan . jagtibôni3stan . uzwârešn

. [l] . [a] . [a]

. šadô6nitan . n̆bišt'an . atîmônitan 5 nβîsem . jagtîbônem

---

a) om. b) corr. ausz χraêḍ. c) d) e) l.

f) g) „corrected from ". h) i) k)

l) J. D. (= PXA, sihe Ed. p. IX) list .

50) Vgl. über dise stelle Sachau Neue Beiträge zur Kenntniss der zoroastrischen Litteratur: Szgb. d. Wiener A. d. W. h. . ph. Cl. LXVII, 1871, p. 807, und Lagarde Symmicta (Göttg. 1877. 80) p. 39,25.

. b (29). b . b . b . a . 29

. šadônem . perestîḍ . šatônîḍ . šadônîḍ 7 . perestâδen . šatônitan

. b . . . cb . b

. viš3mamônîḍ . as̊nûḍan . višmamônitan 2 . perestem . šatônem

. b . . b b . b

. anîtônîḍ 5 . dãnistan . anîtônitan . as̊nwim 4 višmamônem . as̊nwîḍ

. d . b . b

. dãnem 6 . anîtônem . dãnaêḍ

[Cap. XXIV.][e]

. . f . . ..

. raîj . šumâ . rakôm . amâ 7 .. rôman . tu . rak . man . ra

. . m . . l . k . i . h (29 v.) g 29v

. ragôman 2 . hast . aÿat . ut . aput . um . apum manij

. . . dak . . . n . .

. varman . ãn . . ân . zak . em . zdem 3 amšãn . ragômanšãn . am

. b . b . b . q . . p . . o

aôbiš . it . zaÿet . iš . zaÿaš 5 . uš . apuš . varmanšãn . aôy 4

. b

[Cap. XXV].[r] . aôiš 6

. b (30) . . . .temaman. t . . . s

. mamen . ku . âγ . ãnôy . . ul 7 . lâlâ . aβar . mademan 30

. b . . w . . v . u . b

3 . ' ka . aitûn ' . cîn . jaigûn . kai 2 admat . ki . mawan . ci

. b . b ivar . b . y âÿîna .. x . b . b b éδûn

. asun . . adûr . 4 .. adôdena . âÿîn . ñugûn

. . z aÿâw . . b anÿâ . b . b hinî . b . b

. at . . adôf 6 . . adnÿâ . . âsûn 5 . agi

. dair . cc (30 v.) . arîg . b utãnî . b . aa 30 v

. . râÿag dûr . bb . . vanîkônitan 7 . ager

---

a) . b) om. c) add. . . . . . d) om., add. . . . . e) Ed. p. 18. Pronouns. f) . g) . h) . i) . k) . l) . m) . n) add. . . o) add. . p) . q) caett. om. r) Adverbs. s) . t) . u) . v) . w) , add. . . x) . y) . z) , add. . . aa) add. . . bb) . cc) .

. ĭinâ 3 vad . jâr . jâwar . nîn . kawan 2 . . kahôbun

hmôîn.[g] . [c] . [f] . [e] . . . [c] . [d]

5 . . . admandîn . . aknigûn . vus 4 kabud . har . kenâ . . î

. aj 7 man . aô . γan . bi . benâ . ĭidak 6 nisiñg . pur . mârman

31 [p] . [o] . [n] . [m] . (31) . . [l] .

2 aĭidar . baχin . daẙîn . tar . rajit aβâ . rôtman . juḍ . jwéḍ

. [h] . [s] . [h] . [r] . (m) . aizen [q] . . .

. rwîḍ . ma . ar . na . râ 3 . . ôbin . aβâj . raqâr

. . . . hanîn [c] . [c] . ajiš [c] . [c] .

. éḍar . ratmaman 5 . . . âsûn . . apuš 4 . nîstn

. . . [v] . [u] . [t] . .

. pas 7 . bâter . âher . . kazd 6 . pîš . rawîn

[Cap. XXVI.][w]

31 v. . . . [c] . [y] (31 v.) . [x] .

. sôbrâ 2 . arzãn . zagar . vah . vadâ šapîr . ňẙahk . nadwak

. sâlãn . šutãn . ubrîn . ĭigãm 5 gerãn . dagar

. vatar . srîtar 4 vad . seliš . draôḍ . šwim 3 pâk . dakẙâ . umaêḍ

[Cap. XXVII.][bb]

32. [dd] . (32) . . [c] . [c] . . [cc] . .

. raôj . jwãm mâh . bînâ . sâl . šnit 7 aôrmizd. dâδâr . spâs i 6

. [ii] . [hh] . [gg] . [ff] . [ee] . . . .

. mâker . pardâ 3 . mâher . daig . sômâher . frîr 2 asôr . šaβ . laiẙâ

---

a) . b) . c) om. d) . e) add. f) . g) add. .
h) Ed. mit . i) add. . j) add. . . k) . l) . m) hier folgen 31, 3 a-d. n) . o) . p) Ed. p. 19. q) . r) . s) . t) .
u) . v) . w) „Some adjectives etc.". x) . y) . z) . aa) . . bb) Appendix I. cc) add. . dd) . ee) ordnet 3.4.6.7-8.1.2.9.5 . ff) . gg) . hh) . ii) .

. bahâmîn . . . . . .

5 vuhâr . .zimãn . demãn . vadnâ 4 fardâ . pas .btmâher.

. . . . . .

. rôreman . demastãn. zarpûn 6 . pâδîz . raspînâ . hâmîn . tatrâ

. imar . . . . .

. admar . hemaê .âmad 7 . jâwîδãn

[Cap. XXVIII.]

. . . . . .

. ptîsâr . pe . mâhî 2 har . bîḍ . mâh. ê . raôj. sî . sî

. . . . . .

. parwardî . mâh .peradum 4 anârãn . tâ . aôrmizd . aj. 3 pastâÿ

. . . . . .

. amurdâḍ . mâh . tîr . mâh 6 . qurdâḍ . mâh. ardîwahišt .5mâh

. 33

. mâh . âβãn . mâh . mihr mâh . . šahrîwar . mâh 7

. . . . . .

. aβâ . speñtamaḍ . mâh 3 . . mâh . daÿ . mâh 2 . âδur

. . . . . .

. speñdamaḍ . uštwaḍ . ahnwaḍ 5 χãneñd . vah . peñca . raôj 4 peñj

. . . . . .

. raôj . peñj. šast . sîsaḍ . bîḍ 7 . vahištôušt . vohuχša9r 6

. . (33 v.) 33

. bîḍ . sâl . ê . bîḍ

[Cap. XXIX.]

. . . . . .

. arbâ . si 3 tltâ . du . tlîn . yak . adwak . duḍ 2 . niχust

. . . . . .

. tômañÿâ . haft 5 . šabâ . šaš . šatâ . pañj 4 hômaśÿâ . cihâr

---

a) . b) . c) . d) . e) . f) add. . g) p. 20. h) davor . i) om. j) .

k) . l) . m) . n) add. . o) .

p) caett. om. bisz zur klammer. q) .

r) . s) „Numerals". t) davor . u) add. . v) . w) .

. *h* . *g* . *f* . *e* . *d* . *c* . *b* nuh . *a* . .

. šast . peñ7jâh . cihl . sî . vîst . dah . . 6 tašâ . hašt

34. *q* . *p* . *o* . *n* . *m* . *l* (34) *k* . *i* .

. pãnsaḍ . cihârsaḍ 2 . sîsaḍ . dwîst . saḍ . nwaḍ . haštâḍ . haptâḍ

. *w* . *v* . *u* . *t* . *s* . *r* .

. ubêwar . u. hizâr 4 nuhsaḍ . haštsaḍ . haptsaḍ 3 . šaššaḍ

[Cap. XXX.] *x*

. . cihârdãg . nîmdî6nâr . dãgsi . dãgdu . dãgî . du 5 pešîj . pešîjî

34v. (34 v.). . dastsi . dastdu . dastê . jãma 7 dînâr . peñjdãg

. *y* . dastša2š . dastpeñj

[Cap. XXXI.] *z*

.. . *dd* . *cc* . *bb* . *aa* . *aa* . . .

.. hinãm . awãm . ñbīm . côβ 3 capô . har . kanâ . kôh . kôp

. *aa* . *aa* . *aa* . *aa* . *ff* . . *ee* . .

. aβrâs . bi . bun . bi . bad 5 . pîr . dâḍmas . mastar . ñdãm 4

. *aa* . *ii* . *aa* . *aa* . *kh* . *gg* . *aa* .

. nišâk . qar . sîr . šwansîr 7 . naqâra . nasôbâra . aβrâh 6

35. *mm* . . *aa* . *ll* . . *kk* . . (35)

. hargiz . agurij . nikñg . sîna 2 . bitŷâ . rôpâh . rôbâs . šaker

---

a) . *b*) 31 add. . *c*) . *d*) 1 add. . *e*) add. . *f*) add. . *g*) add. . *h*) 90 add. . *i*) 900 add. . *k*) 900 add. . *l*) 900 add. 111. *m*) 51 add. . *n*) 51 add. . *o*) add. . *p*) 51 add. . *q*) add. . *r*) add. . *s*) add. . *t*) add. . *u*) 51 add. . *v*) 2 add. . *w*) 3 add. . *x*) p. 21 „Coins and Money.” *y*) . . . . . *z*) Appendix II. „Miscellaneous words” . *aa*) om. *bb*) . *cc*) . *dd*) . *ee*) . *ff*) add. . *gg*) . *hh*) . *ii*) . *kk*) add. . *ll*) . *mm*) .

. mâg . vakd . jwâl . jôbâl 4 dwâl . dôbâl . maêdãn . asperîs 3

.awârî (35 v.) 35v

. apãnî . hâδer . matâr . χursañd 7 .. hônasañd

. châruṃ. tasum . pasum . awadum 2 pursîḍ . pônasîḍ . bûnda

. mâtaãn . haêḍ . humenéḍ 4 ut . humenem . ašmaôγ . ahlmôk 3

.. hem . humenem . nîm . pañg . mâδ″5ãn

[Cap. XXXII.]q

(36) pañjum . cihârum . siδîgar 7 . duδîgar . duḍ . niχst . nazîst 6 36

. yâzdah . dahum . nuhum 2 .. haštum . haptum . šašum

. haptdah . šãzdah 4 pãzdah . cihârdah . sîzdah . dwâzd3ah

.·. .·. haftâḍ . šast . peñjâh 6 . cihl . sî . vîst . nôzdah 5 haštdah

[Appendix A.]r

bay″ãn . vinâdãn.mainô 4

---

a) . b) , c) p. 22. d) . e) . f) add. . g) . h) ordnet 3.4.1.2. i) add. . k) add. . l) . m) om. n) add. . o) . p) . q) felt in Ed. r) ch. I p . 1. s) . t) u) ordnet 3. 4. 1. 2. v) und ordnet weiter 8. 10. 1—7. 13. 14. 11. 12. 15. 20. 16. 21—25. 18. 17. 19. 26 ff.; list . w) . x) y) . z) list davor . aa) . bb) . cc) .

B. (cap. II.)

11 ... 12 ... 13 ... . qurâ 14 ... peradum

C.

(37) ... . karp . qâβ . gabman . human 2 hemâ . kâdeman . dâs . môjalâ
.. kôrtînâ . pâlãn . kôpâ 4 hudihem . šarkônim . šarkônîḍ 3 ten
. ki ... pašmâkeñd 5

DAS ZWEITE GLOSSAR. § 20.

(86) ...

I.

اورمرد اردوهشت امرداد آدر آوان ارد اشتاد
آسمان اناران جوی خاک خاک بان کندم مورد
مربویا انکور مي میش کاوُد بُز دوبرید
خیک شیر که خورند نيشکر خروس روفاه پیاندامها
چشم ایا ور یعنی برکان ویل چیز مردم کس
مردمان مردمان دستور کوشه اوي آن ایوراز
اسوار مدل تیز بستن بندید بندم آنیدن
باختن بکشید بخشم نهادن نهید انبشتن

اواش اوراه ازمن سخن پیراهن ایوخشست وروستن

ورویذ وروم آموختن آموزید دوختن دوزید کندن

(86 v) گنید درویدن درویذ دروم شستن شوئید

پنختن پزید خفتن خاپید ودادن دیدن ودهید

وینید دانستن دانید دانم اُم اُت هست اش

اواش که کي آئین آئینه [illegible] هنی ایا[و]

اکر دیر اغنین هموئین ایزن ار آسین پس اُبرین

آمد همی آمد همی اهنود اشتود چهار عوام آوراه

میدان شمار اواری [illegible] اشموغ اورمزد امشاسفند آتش

اواج خوشنود سیمین ایوخسست هست حیار اکهٔ اکه

ازین پس ایا رایک دیر

*** *** ***

(86 v) جوان انجمن ودهید دیدن همسایه

بلند[باید .l.] اوج اران [illegible] ازین ازین اواج

اروا کنید مه کنید کاه [illegible] پُشت که که [illegible] کی

کامه ائینه [illegible] هست ایوکد [illegible] هنوز همی اپیدای

پاک تسی آدی ازمن آئین آ... اُپرناي بُرنا آئید

. . . غی همانید . . . . کاشنی آزرم آمد اوذاد

II.

چاه خانه راه‌درک

واد رنک خیار باده خش توده (?)

پازن وره فرستن فرستید فیل چیز زانو

وس‌پدر برادر پسر دخت خود بنده واکونید کُنید

کنم برشتن بریجید بریجم کریستن کرئید کریم

خواستن خواهید خواهم به پس ماه پس‌فردا به

ستاه خوش تمام پس [بیکانه اندر باده تره بنده

کنید کنم] *a*

* * * * * *

کوشه بای بای در بیکانه سینه کوشت‌اندام برادران

اندر بوی بهار دختر بن

III.

تیر گُل کاه علیق سیب انجیر

---

a) villeicht von anderer hand?

خرماه جلکا سیر کاو آهو فی

روبا خُرس توره تن وینی توانی نیو

مدیت جامه زر [ساختن]سنجیدن سازید سنجم

سازم سنجپد ارتن ارم ارید خوردی شکستن

10 شکنید آن‌اوی هامین دو سه هشت باریدن

* * *

(90v) سه‌برا تابستان کاه روباه نیک توانی خوماه آن او اوبو

IV.

(90 r) ذامیاد زمین واهی مرو

15 زنده‌فیل بلند نر آن دزد زر درم عوام

کشتن کارید سرودن سرائید خریدن خرید

20 زادن زائید آن اش ات ارزان دمستان خورشید

شکم زرین درم ارزان

* * *

بلند واجار واد زنده‌پیل وُدردن دریا خیک زمستان

25 زنده‌پیل رور [خون] ام

V (Numeralia).

28 یک دو سه چهار پنج شش هفت هشت

۹۰ ۸۰ ۷۰ ۶۰ ۵۰ ۴۰ ۳۰ ۲۰ ۱۰

صد دویست سیصد چهارصد پانصد ششصد هفصد

هشتصد نهصد هزار ویی‌ور پشیچی پشیم دو

دانکی دانک‌و دو دانک وسه نیم دینار دانک‌وچهار دانک‌پنج

دینار جامه دستی دس دو سه دست دست چهار

* * * * * *

چهربا

VI.

(91) سفندارمزد سروش سه‌تا کیتی

سدیکر به اسب پرستاک مزدا راز

سالار سیزدهم کارد . . . سخن دریدن دریدن درم

کادن کائید کایم رفتن رفتن رویدن

رویدن روم روم آفُردن آفُرید آفُرم

امید بد وتر دیک هشتاد ستاره [سته] کیتی

سرخ

28

* * * * * *

---

a) volständig ab gedrukt.

سزاوار سپاه اوردن سالار آوردن روند

رمس سخن دریدن درند موی دیک

اندر بد سرخ سعي[a] 5

VII.

شهریور ناعوداي

10 شهر شهرستان خلاي واجار کنار دوزخ نایودا جو

کنجد درخت خر پیاز سیر سیر کُربه ورس

پیشاني خنده لب افرشتُ نعی قد زبان کین کین پادشاه

15 هوستیکان وناه‌کار وُستن جولاهه جولاهه

شانزدهم نه‌کُنُدن نه‌کنید نه‌کنم شنیدن هشتن

20 هلید هلم وشدن وشید

وشم فرجام فرستن فرستن فرستید فرستم

فرستم وهه سالان شش هفت سیر آسمان

25 خور هودهید هودهم فه یزدان کامه باد شستن

شوئید [دیو دیوان]

---

a) zwischen den zeilen.

∴ ۳۴۵۳ (91 v.) ∴ ۴۴۴۵۵ ∴ ۱۳ ۱۱۱ ∴ ۴۵۵۴ ∴ ۵۵۵ ∴ ۵۵۱ ∴ ۵۵۵

خار حار حار ورس دمان نادوای .... جاویدان

∴ ۵۴۵ ∴ ۵۵۱۳۴ ∴ ۵۵۱۱۴۵۵۱ ∴ ۵۵۷۵ ∴ ۵۶۵ ∴ ۱۳۵ ∴ ۵۵۱

کنجد شتم? شهرستان وناءکار درود سیر خار

VIII.

5 ∴ ۱۱۴۱۳۵۵ ∴ ۵۵۵ ∴ ۴۵ ∴ ۵۳۵ ∴ د ∴ ۵۵۱۵۱۳۵ ∴ ۱۱۵ ۴ د

جای اشتر رک بدن آوردن

∴ ۱۴۵۱۱۱۱ ∴ ۴۱۲۵۵۴ ∴ ۴۴۲ ∴ ۱۲۲ ∴ ۵۵۱۵ ∴ ۴۱۱۱۱۱ ∴ ۴۱۱۱۱۱

آورید آورم درم سنک کفتن کوئید

∴ ۴۱۱۱۴ ∴ ۴۱۱۴۱۲ ∴ ۴۱۲۵ ∴ ۴۱۲۵۴ ∴ ۱۱۴۱۱۲۵۵ ∴ ۱۴۱۱۱۴۵۵ ∴ ۵۵۱۱۴

کویم کفتن کوئید کوم نشستن نشینید نشینم 10

∴ ۱۱۴۱۱۱۴ ∴ ۱۴۱۱۱۴ ∴ ۱۴۱۱۴۱۱ ∴ ۵۵۱۱۴۱۱ ∴ ۱۴۱۱۴۵۵ ∴ ۱۴۱۱۴۵۵ ∴ ۵۵۱۱۴

ایستادن ایستید ایستم آمدن آئید آئید آیم

∴ ۱۱۴۱۴۵۵ ∴ ۱۴۱۴۵۵ ∴ ۵۵۱۴ ∴ ۲۵۵۱۴۱۱ ∴ ۲۵۵۱۴۱۴ ∴ ۲۵۵۱۴ ∴ ۵۴۵۱۱۴

داشتن دارید دارم استدن استانید استانم آفرید آورید

15 ∴ ۱۱۴۱۱۳۵ ∴ ۱۱۳۵ ∴ ۴۱۱۳۵ ∴ ۱۱۴۱۱۳۵ ∴ ۱۴۱۱۳۵ ∴ ۱۱۳۵ ∴ ۱۱۳۵

آفرم بیدن بم بیدن اوزدن اوزنید اوزنم

∴ ۱۴۱۱۴۵۵ ∴ ۱۴۱۱۴۵۵ ∴ ۱۱۴۱۱۴۵۵ ∴ (92 r)۱۴۱۱۴۵۵ ∴ ۱۴۱۱۴۵۵

مردن میرید میرم نوشتن نویسید نویسم

∴ ۱۴۱۱۴۳۵ ∴ ۱۱۴۱۱۴۳۵ [۱۱۵ ۳۵۵ ۳۹ ∴ ۱۱۴۵۵ ∴ ۶۲ ∴ ۵ ∴ ۵۲ ∴ ۵۳۵

20 جار روج چهل جوال یزید رسیدن

∴ ۱۴۱۱۴۵۳۵ ∴ ۱۱۴۵۳۵ ∴ ۱۱۴۵۵ ∴ ۲۲۲ [a

رسید رسم ایزد درم

*** *** ***

(91 v) ۱۳۵۲ ∴ ۱۴۵۲ ∴ ۲۴۵۲۵ ∴ ۵۵۵ ∴ ۵۶۴۵ ∴ ۵۴۱۱۴۵۵ ∴ ۲۵۱۱۴۱۱ ∴

جوان جُد جدا پوست آورید استدن

25 ∴ ۱۳۵۵ ∴ ۱۴۵۵ ∴ ۳۵۲ ∴ ۵۴۱۱۳۵ ∴ ۲۱۱۳۵ ∴ ۱۳۵۵ ∴ ۱۴۵۱۳۵

جوان جوان دار باش باد جهان

IX.

(92 r) ۱۴۵۱۴۵۳ ∴ ۵۳ ∴ ۴۵۳ ∴ ۴۵۴۵۳ ∴ ۹۱۳۵۳ ∴ ۱۴۵۱۴۵۳ ∴ ۵۵۳ ∴ ۳۴ ∴ ۵۳

28 روي انکشت پاه هوستیکان زندان اندام

a) von anderer hand zu gefügt.

خورسند اُت هم هیشم [هند خیو اشو]a

* * * * * *

اشموغ هیرمن هید دین خاور هونست اشایهومند

اشایه هم... مکوی مکوی اشایه ... هروسف

خیزند خوب

X.

خرداد خیر خر خارُن

خوه خواهر ویختن ویژید ویژم [کوش]

XI.

دی زمین دریا رود

ترناوریا خون ریش ملکوتا دستو دادستان داور شمشیر

دُویرهٔ بردن برید برم ترسیدن ترسید ترسم

دُویر تابا پاکدین کامستن کامید کامم خندید

خندیدن خندم دادن دهید دهم آن پاک

[...]a زمان پسر درایان دوزخ درست یکاول میوه

* * * * * *

(92r) دشمن دشمن امّا این اشکم هم میشود باید معلوم

---

a) von anderer hand zu gefügt. *b*) von anderer hand hinzu gefügt.

(92 v) ... ...

کتُرک رود پونزده [بلکه اشاو باشد[a]] دُویر کذ...

...

ویرستان مکتب ترناوریا

XII.

(92 v) 5

رشن راه روستا

... ...

انار انار مادیان سر کوش راست دل بزرک ریدن

... ...

10 کنیزك اشاکرد رسي هوشیار سپر نیزه سرشتن

... ...

سریشید سریشم دویدن دوید دوم آوریدن

... ...

آورید اوکندن افکنید افکنم را اُم امشان

15 ... ...

دُیر اوا تر اواح نه ایدر پیش روج پادیز

... ...

جاویدان سی روفاه پرکیاق من تو نه اواح شما

... ...

20 ما منج تر

*** *** ***

(92 v) ... ...

آسیاو پادیز راهی ام نیست انار انار

...

ریده

XIII.

25 (92 v) ... ...

پیم نان پاي اُل شب

XIV.

... ... (87 r) ... ...

28 فروردین کورس

---

a) del.

دهن پرپر فربه فرزند اوسپار اوسپار جامه پیغام

اشتاو خاستن خاهید خاهم پادافراه برینیدن

برینید برینم هتن هچسد هجم افشتن افشید

آفشم وه پتاهي ماه نیم اوستاد پرسید زیوندہ

[a]

بوم هلی جامه نماج

*** *** ***

(87 r) فیسید وجاردن وجارید پادافراه فریاد

کپواد کپواد ریوند پس آدرخروه خروه فراخ‌تر

ناسخ پدوند

XV.

که ماهی آرد نای‌جو اُرمود رز

کشنیز استر کوسفند وُرہ دشمن کس‌کوچک

کەها فرستارکمان(کەزنندتیر) نامه ارج کُوهر سیم

آبتابه رُستن روئید رویم کوپچم خواستن خیزید

خیزم ماندن مانید مانم ایدین کُهن نین هر

(87 v)[b] وس هَس خوانند کوه ستاره ماه تن پالان

---

a) von anderer hand hinzu gefügt. *b*) vgl. taf. III.

پشم آکند دوش من هیشم قحط وس کهن نه دندان

* * *
* *

کالبد هُس کوشش خوانید ارج خواندن سنک

رز انجمن دروغ وانک ملخ نخود ني اشجار

(87 v)

تن تن که تر کهٔ

XVI.

ماه مهر ماثره سفند دیه

شایکان آب آب‌ها میوها مورد هلی خربوزه جام

سخن شهریار شاه مس‌ررک مودر بانوی موي موبد

ایرود دستور مشکر چه مورد

چدن چینید چبنم ترازو زدن زنید

زنم پدیرفتن پدیرید فروخسن فروشید

اور که اج رویذ فردا پس‌فردا نه‌زیست هادرُ

مادیان خدا مینو باران داس آمد ده دهان کش

* * *
* *

اشماردن اشمارید آواده ?

میان موی شهرستان کفش کت مادیان

... ان پر روستاک میدان میدان کفش روغن محله‌ها مغان

XVII.

(88 r) ۱۱۵ ۳ د ۰۰ ۱۰ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

کرک ذکاه زن

۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ (darüber ۱۹۵) ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

خویش نه‌خاره ویختن ویزید ویزید

۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

ویژم نماج ۱۹۵ کوفتن کشتن کُشید

۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

کشم وُردن [corr. ausz وُدادن] ودیرید [corr. ausz ودهید]

۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

ودیرم [corr. ausz وُدْهم] اندک ار نیک تا نخست نه‌خاره

۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

شکّر [اکرُج][a] هرگز نه‌زیست نخست نخست نورا آتش نیکه

۱۹۵ ۰۰ b ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ [۱۹۵][a] ۰۰ [۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵][c]

تر ۱۹۵ بناه [به] نماج آتش

*** *** ***

(88 r) ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ [۱۹۵][a] ۰۰ ۱۹۵ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

نیاز نکاه هنکام در آتش [وطن] راهٔ

۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

نیایشن نهنک ۱۹۵ یك اشتوان اودشتن کنند بنده

۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

کناه ۱۹۵ وسف وسفه ویناذن دیدن وطن نپابان

۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

کناد کناه اور یا اوی ویژم کل دیدن

XVIII.

(88 r) ۱۹۵ ۰۰ ۱ ۰۰ ۱۱۵ ۳ د ۱۹۵ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

وهمن ورهرام

۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

واد کُل رسته ماده بنده واهمان خاسته کُردن

۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵ ۰۰ ۱۹۵

کُنید کُنم خوردن خورید خورم اووستن شُدن

---

a) del. *b*) darüber اوهدذ, beides del. *c*) sec. m.

ذهنک

شوید شوم پائیدن پائید پایم وریختن

وریژید وریژم کرفتن کیرید کیرم اشنویدن اشنوید

اشنوم اوي اوشان اُتانید وه وهوخشتر وهشتوعُشت

پسو پیان وناه کیرند در رمان ثا

* * * * * *

(88 v) ۱۱دو ∴ ۱۱ڈم ∴ ۱۳طس ∴

ویس تام اوراز

XIX.

ج

سراں ∴ تو ∴ قدو ∴ تڈ ∴ ۱۹۴ ∴ تووو ∴ ترو ∴

کوش کاه نعنی وب کندم کرماه انکمین کیاه

تووو ∴ تل ∴ تراد ∴ تڈاراد ∴ دوم ∴ تولسااا ∴

شنا (هر دو زبان) پشت مرد کنجور نویدان خواستن

دولسا ∴ دولسا ∴ تڈلااا ∴ ددلا ∴ تر ∴ رلااا ∴

خواهید خواهم فرمائیدن یدمایم کوپچ بردن برید

رلا ∴ تولااا ∴ تولااا ∴ قڈ ∴ ۴ر ∴ قدلا ۱۳۴ دلد ۱۳۴

برم اوزنیدن اوزنید اوزنم خره خواب کرودمان

طلا ۱۳۴ ∴ ۹۳ر ∴ تم ∴ ۳۴ر ∴

کویا این پنیر

* * * * * *

(88 v) تڈر ∴ دولسا ∴ تڈلااا ∴ ۹ر ∴ ۲ردل ∴ قسد ∴ ۲ر۴ر ∴

پادیاو خواستن پدمائید کوپچ کوهر دیوار کومیخت

تلا ∴

کروف

XX.

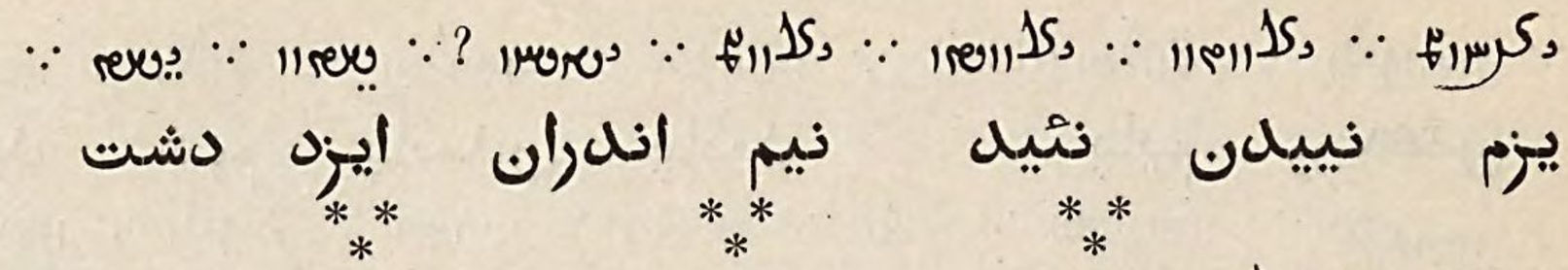
y

(88 v) ی ۳ د ۳۴ر ∴ ید ∴ دکرد ∴ یڈا ∴ دکرسا ∴ (89 r) دکرسا ∴

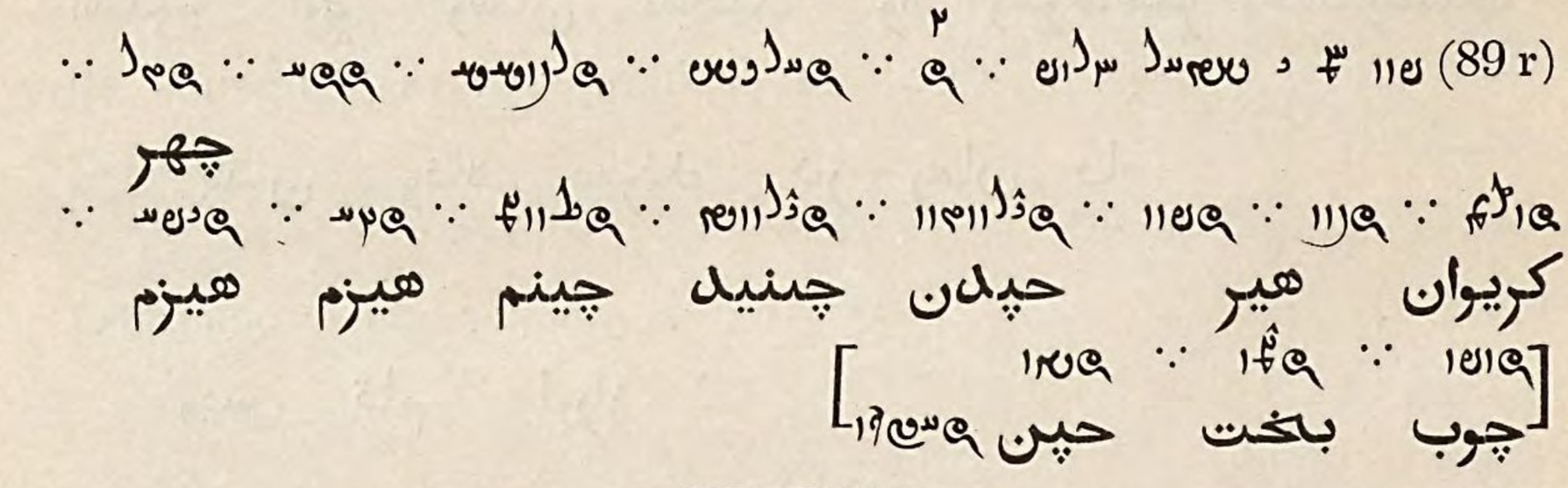
توره دست پشتن یزید

---

a) sec. m.

XXI.

§ 21. So wünschenswert es gewesen wäre hier alphabetische indices zu den oben ab gedrukten Pehlevî-texten sowol als zu den beiden glossaren folgen zu laszen, leider ist es mir für disz mal nicht gestattet das bereits geordnete material mit der gewünschten gründlichkeit zu bearbeiten. Und so mögen denn dise blätter one ire notwendige ergänzung, jedoch hoffentlich nicht ganz one nutzen bleiben.

Zum schlusze bitte ich die folgenden verbeszerungen nicht auszer acht zu laszen:

494 (des separatabdruks 4) z. 8 v. u. auch ruszisch im Otc'et Imperatorskoj Public'noj Biblioteki za 1859 god (St. P. 1860. 8°) p. 9 | 495(5) z. 4 über Brit. Mus. Add. 22,379 vgl. Sachau Contributions 281 = 53 | 499(9) oben: eine änliche darstellung der kišwars siḥe in Justis Bundehesh-glossar s.214 s. v. کیشور | 500 (10) z. 5 v. u. verkommenen | 502(12) z. 1 vgl. Spiegels Comm. I 274,18. | 503 (13) anm. 12 z. 2 zu. | 504 (14) I 5 چ | 507 (17) z. 17 vgl. aber jezt Pahlavi, Gujarâti and English Dictionary. By Jamaspji Dastur Minocheherji Jamasp Asana, etc. vol. I. A Y. 1246. A. D. 1877. [Bombay &] London 8°. p. lv (7): „ꝺ is found written in MSS. of modern dates." | 509 (19) anm. 18 adde H. Hübschmann Iranische studien. I. theil: Ueber den lautwerth des Zendalphabets. Mit drei tafeln von Dr. Euting. II. theil: Was heisst ‚iranisch'? Zts. f. vgld. Sprf. XXIV (N. F. IV) p. 324—415. | 513 (23) z. 2 lis ⸗; dise

letter ist öfters ab gebrochen, so 524,15. 530,12. 534,1. 559,11.19. 561,8 563,2 v. u. etc. | 513 z. 11 auf genommen; z. 1 v. u. ; anm. 24 ; = خويش ist ser unsicher. | 514 (24) z. 2 unsere hds. unterscheidet in phl. worten beide geltungen, indem mit einfachem striche, = + aber mit einem deutlichen punkte begint. | 516 (26) z. 12 v. u. füge am rande hinzu § 10. | 520 (30) z. 1 nicht; text z. 3: y. 64,60sp. = 49,11 d. | 521 (31) z. 1 füge vor yazešn ein y. 12,5; z. 2: y. 12,6; z. 11 füge nach § ein y. 3sp. schlusz im Hzv. | 522 (32) z. 6 hemaêša. | 523 (33) z. 7 ٥ — [lis | 524 (34) z. 3 paḍmãn; z. 6,7 citiert Sp. Comm. I 381 N; z. 19 | 525 (35) z. 27 ebenso 527,3. 533,15 | 526 (36) z. 11 17 | 528 (38) z. 6 aβârî. y° 19 nãm. 21 kãma. | 529 (39) z. 21 višîḍ. 22 | 530 (40) z. 9 ; anm. 34 füge hinzu = vd. 8,56sp. vgl. p 540 (50). | 531 (41) z. 11 15 16 20 pašãm. 26 aôjasca. aa); Anm. füge hinzu aa) ao° | 532 (42) z. 3 18 pe. | 535 z. 11 | 540 (50) z. 6 aênaṅhê. 10 pãnigš. 14 gwaê. ku. 25 ḍoîš° | 541 (51) z. 1 apan- 2 mâmerencînîš. 5 = ys. 48sp. 49w, 10; z. 17 fraẅa-zâiti. 21 nemânĕ. maḍ. | 542 (52) z. 1 apaire. 8 srawahĕ. 18 aṅha. u° 23 aô und âf 30 frad° | 543 (53) z. 4 so steht deutlich in der hds. z. 18 frâd° 27 yĕṅhê. | 544 (54) z. 13 airîricinãm. 24 zaô° 25 mazåñtm. | 545 (55) z. 2 razišta. 4 aš° 14 frawašinãm. | 546 (56) z. 4 v. u. frawrânĕ. | 547 (57) 5 *b*) ašîšcâ. *c*) isâi. t a w a c â. | 548 (58) 3*c*) keredušâ. 5*c*) fšuẅĕiñtê. 7*c*) éeâ. 10*c*) mazdå. | 549 (59) 6*a*) haitîm. 8*b*) héñg° | 550 (60) 11*c*) señg° 12 *b*) vîdwâ. 21*c*) v° statt t° 23 vairẅô. | 551 (61) 15*c*) âdemânê. 16 *b*) âiϑ° | 553 (63) 10 *a*) spñtãmcâ. 12*b*) vîdaẅâḍ. (a villeicht corr. ausz â); z. 3 v. u. â: | 554(64) z. 8 v. u. des | 556(66) N z. 6 cf. Phl. Pzd. Gl. p. IX. | 559(69) z. 15 | 561(71) z. 6 v. u. | 562 (72) z. 11 | 564(74) z. 7 | 565(75) z. 19 vill. | 566 (76) z. 8 v. u. | 567 (77) anm. *s*) | 568(78) z. 2 4 v. u. . | 571(81) z. 6 mazdônîḍ | 576(86) z. 2 .

St. Petersburg,
Universität.

CARL SALEMANN.

Beendet im mai 1879.

INHALT.

§ 1. Einleitung . . . . . Méms. 493 S.A. 3
§ 2. Beschreibung des codex . . . . „ „ „ „
§ 3. Inhaltsangabe . . . . . „ 494 „ 4
§ 4. Herkunft der handschrift . . . . „ 500 „ 10
§ 5. Alter der selben . . . . . „ 502 „ 12
§ 6. Übergang . . . . . „ 503 „ 13

I. Palaeographisches.

§ 7. Die traditionellen Pehlevî-alphabete . „ 503 „ 13
§ 8. Ursprung der Avesta-schrift . . . „ 508 „ 18
§ 9. Graphische besonderheiten des codex . „ 515 „ 25
§ 10. Transcription und lautwert der Avesta-schriftzeichen . . . . . „ 516 „ 26

II. Avestâ und Pâzend.

§ 11. Vorbemerkungen . . . . . „ 519 „ 29
§ 12. Ormazd Yašt in Pâzend und Pehlevî. „ 520 „ 30
§ 12*a*. Textvarianten ausz dem codex . „ 535 „ 45
§ 13. Pârsi-periphrase des O. Y. 6—22 . „ 536 „ 46
§ 14. Vendîdâd VIII 20. 21^{w} 52—62^{sp} mit Pâzend . . . . . „ 540 „ 50
§ 15. Ataš Nyâyiš . . . . . „ 541 „ 51
§ 16. ابزو بن تمام کردن . . . . . „ 543 „ 53
§ 17. Einleitung und Varianten zur Gâϑa Ahunawaiti . . . . . „ 545 „ 55

III. Die Glossare.

§ 18. Vorbemerkungen . . . . . „ 554 „ 64
§ 19. Das erste glossar (Pahlavî Pâzand Glossary)) . . . . . „ 557 „ 67
§ 20. Das zweite glossar . . . . . „ 577 „ 87
§ 21. Schluszbemerkung und verbeszerungen „ 590 „100

Drei photolithographische tafeln zu pp. 520 (30), 547 (57) 586—7 (96-7).

PHOTOLITHOGRAPHIÉ PAR LADISLAS REINHARDT.

PHOTOLITHOGRAPHIE PAR LADISLAS REINHARDT

COD: DOLGORVKI FOL.59. VERSO

PHOTOLITHOGRAPHIE PAR LADISLAS REINHARDT

COD: DOLGORUKI FOL 87. VERSO

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Salemann, Carl

Ueber eine Parsenhandschrift der Kaiserlichen öffentlichen Bibliothek zu St. Petersburg von Carl Salemann (Zendavesta) (Tiré du vol. II des Travaux de la 3e session du Congrès international des Orientalistes)

Leide 1879

A.or. 6264
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11368562-5